

wzrost

MIESIĘCZNIK
MARZEC 2012

NR 03 (057)

przeegląd *wojsk lądowych*

ISSN 1897-8428

Cena 6 zł (w tym 5% VAT)

Transformacja logistyki w Wojskach Lądowych str. 4

W ostatnich latach w Siłach Zbrojnych RP podjęto kompleksowe działania restrukturyzacyjne, dostosowujące system zabezpieczenia logistycznego do wymagań współczesnego pola walki.

TRENDY

FOT. WOJCIECH MAJERAN

GEN. BRYG. ROMAN KLECHA, PŁK DR ANDRZEJ LIS

Restrukturyzacja logistyki stacjonarnej

Przebudowa stacjonarnego potencjału logistycznego wynikała z konieczności dostosowania zadań oraz struktur logistyki do zmieniających się wymagań operacyjnych zawodowej armii oraz trendów w logistyce wojskowej i cywilnej na świecie.

TRENDY

PŁK REZ. TADEUSZ WNUK

Lotnicza logistyka

Od 2007 roku zaopatrzeniem lotniczo-technicznym lotnictwa Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej zajmuje się Oddział Zaopatrzenia Lotniczo-Technicznego w Szefostwie Techniki Lotniczej Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych.

str. 23

str. 16

DOŚWIADCZENIA

PLUT. MGR MARIOLA PASZYNNIN

Ratownik medyczny w Wojsku Polskim

Zawód ratownika medycznego swoją historią sięga lat 90. ubiegłego wieku. W strukturach Wojska Polskiego jest jednak nową specjalnością medyczną. Wiedza o niej warta jest więc uporządkowania.

str. 54

wiw
WOJSKOWY INSTYTUT
WYDAWNICZY

Dyrektor:

MAREK SARJUSZ-WOLSKI
tel.: CA MON 845 365, 845-685, faks: 845 503
sekretariat@zbrojni.pl
Aleje Jerozolimskie 97, 00-909 Warszawa

Redaktor prowadzący:

płk rez. dr JAN BRZOZOWSKI
tel.: CA MON 845 186,
e-mail: przeglad-sz@zbrojni.pl

Redaktor merytoryczny:

mjr GRZEGORZ PREDEL

Opracowanie stylistyczne:

KATARZYNA KOCOŃ, tel.: CA MON 845 237

Skład i łamanie:

DANIELA BARTKIEWICZ

Kolportaż i reklamacje:

TOPLOGISTIC
tel.: 22 389 65 87, kom.: 500 259 909
faks: 22 301 86 61
email: biuro@toplogistic.pl
www.toplogistic.pl

Zdjęcie na okładce:

ARTUR WEBER

Druk: Interak Drukarnia sp. z o.o.,
Czarnków

Nakład: 3000 egzemplarzy

TRENDY

Transformacja logistyki w Wojskach Lądowych płk KRZYSZTOF NAPIÓRKOWSKI	4
--	---

Działanie personelu logistycznego w środowisku koalicyjnym gen. dyw. w st. spocz. KRZYSZTOF JUNIEC, płk TOMASZ CHOŁUJ	7
---	---

Restrukturyzacja logistyki stacjonarnej gen. bryg. ROMAN KLECHA, ppłk dr ANDRZEJ LIS	16
--	----

Lotnicza logistyka płk rez. TADEUSZ WNUK	23
--	----

SZKOLENIE

System logistyczny a zadania wojsk płk rez. dr inż. MIECZYŚLAW PAWLISIAK	33
--	----

PRAWO I DYSCYPLINA

Zwalczanie przestępczości por. MACIEJ FIJAŁKA	39
---	----

DOŚWIADCZENIA

Oferta NATO dla sił irackich płk BOGDAN KIELBASA, ppłk JERZY WYŁUPEK	44
--	----

Quo vadis logistyko? płk ZDZISŁAW GOŹDZIEJEWSKI	49
---	----

Ratownik medyczny w Wojsku Polskim plut. mgr MARIOLA PASZYŃNIN	54
--	----

INNE ARMIE

Broń bezprochowa dla wojsk lądowych (cz. II) ppłk w st. spocz. dr inż. JERZY GARSTKA	58
--	----

FELIETON

Generał dywizji Franciszek Kleeberg (1888–1941) płk w st. spocz. ZYGMUNT CZARNOTTA	64
--	----

przegląd wojsk lądowych

MARZEC 2012 | NR 03 (057)

Szanowni Czytelnicy!

Marzec jest miesiącem logistyki. Dlatego jako pierwszy publikujemy artykuł szefa Oddziału Planowania Materiałowego – G4 Dowództwa Wojsk Lądowych. Przedstawia on genezę zmian systemowych w planowaniu zabezpieczenia logistycznego jednostek. Informuje ponadto, że zasadnicza część drugiego etapu transformacji będzie realizowana w tym roku. Przyczyni się to do wdrożenia terytorialnej odpowiedzialności za zabezpieczenie funkcjonowania jednostek wojskowych na terenie całego kraju. Kolejne opracowanie dotyczy podejścia do prowadzenia operacji przez siły państw NATO. Jego autorzy stwierdzili, że zasada narodowej odpowiedzialności, w myśl której każde państwo było zobowiązane do pełnego zabezpieczenia logistycznego własnych sił, nie sprawdziło się. Należy zatem wprowadzić regułę kolektywnej odpowiedzialności za logistykę, której kluczowym aspektem jest proces planowania. Wskazali na znaczenie jednakowego rozumienia pojęć odnoszących się na przykład do zasad logistyki NATO oraz systemu dowodzenia i kierowania zabezpieczeniem logistycznym. Autorzy omówili różne kursy, w których powinni uczestniczyć oficerowie logistyki, by móc współpracować z logistykami innych armii. Ciekawy materiał jest poświęcony przeznaczeniu ratowników występujących w strukturach Sił Zbrojnych RP. Autorka przedstawiła ich zadania podczas działań bojowych oraz w czasie programowego szkolenia pododdziałów. Z pewnością niewspomniane przeze mnie artykuły zawierają wiele spostrzeżeń, z którymi warto się zapoznać, sięgając po nasz miesięcznik. Zachęcam więc do ich lektury.

płk rez. dr
JAN BRZozowski
redaktor prowadzący

plk
KRZYSZTOF NAPIÓRKOWSKI
Dowództwo Wojsk
Lądowych

FOT. JACEK SZUSTAKOWSKI

Transformacja logistyki w Wojskach Lądowych

W ostatnich latach w Siłach Zbrojnych RP podjęto kompleksowe działania restrukturyzacyjne, dostosowujące system zabezpieczenia logistycznego do wymagań współczesnego pola walki.

Pierwszym etapem tych zmian było sformowanie w 2007 roku Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych (IWspSZ), który przejął między innymi od Dowództwa Wojsk Lądowych funkcję dysponenta środków budżetowych drugiego stopnia. Restrukturyzacja ta wiązała się z likwidacją w Dowództwie pionów szefa logistyki i finansów oraz powołaniem Zarządu Planowania Logistycznego G4 (ZPL G4). Przejął on wiodącą rolę w plano-

waniu i kierowaniu zabezpieczeniem logistycznym jednostek Wojsk Lądowych. Ponadto realizuje we współpracy z IWspSZ oraz gestorami uzbrojenia i sprzętu wojskowego (UiSW) znaczną część zadań wykonywanych uprzednio w DWLąd przez tak zwaną logistykę wykonawczą, która przestała istnieć. Równocześnie prowadzono pilotażowy program dotyczący zabezpieczenia logistyczno-finansowego przez powołane wojskowe oddziały gospodarcze (WOG).

Prowadzony w latach 2007–2010 wspomniany program potwierdził poprawność przyjętych założeń, zapewniając świadczenie usług dla zabezpieczanych jednostek na dotychczasowym poziomie. Jednocześnie, dzięki racjonalizacji zatrudnienia pracowników wojska i żołnierzy, uzyskano lepszą efektywność ich wykorzystania oraz oszczędności w utrzymaniu struktur zabezpieczanych jednostek. Był to pierwszy krok do dokonania faktycznego oddzielenia funkcji gospodarczo-finansowych od operacyjno-szkoleniowych.

Program był monitorowany przez powołany przez ministra obrony narodowej specjalny zespół, który ocenił wprowadzane zmiany pozytywnie. Efektem jego prac była rekomendacja przedstawiona Ministerstwu Obrony Narodowej, dotycząca wdrożenia nowego systemu w całych Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. W maju 2010 roku rekomendacja zespołu została zaakceptowana przez MON. Rozpoczęto wówczas wdrażanie zmian w systemie zabezpieczania funkcjonowania jednostek Wojsk Łądowych w garnizonach SZRP.

KOLEJNE ZMIANY

Podstawę wprowadzania systemowych zmian w SZRP, zaakceptowanych przez ministra obrony narodowej, stanowi *Rozkaz szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego z czerwca 2010 roku w sprawie przygotowania procesu wdrażania terytorialnego systemu zabezpieczenia funkcjonowania jednostek wojskowych w garnizonach Sił Zbrojnych RP*, wykorzystującego wojskowe oddziały gospodarcze (z późniejszymi zmianami) oraz *Program rozwoju SZRP w latach 2009–2018*, a także *Plan zamierzeń organizacyjnych i dyslokacyjnych Sił Zbrojnych RP*. Na podstawie zapisów zawartych w wymienionych dokumentach IWspSZ sformował w 2011 roku czternaście wojskowych oddziałów gospodarczych (WOG), wykorzystując przekazany przez Wojska Łądowe limit zatrudnienia bazowego pracowników wojska w liczbie ponad 2100 etatów.

WOG-i tworzone jednocześnie z wprowadzaniem zmian organizacyjnych w jednostkach Wojsk Łądowych. Polegały one na likwidacji pionów szefa logistyki i głównego księgowego oraz rozbudowie struktur komórek planowania logistycznego G4/S4. Utworzono również nowoczesne, o nowych zdolnościach, zintegrowane pododdziały logistyczne (kompanie i bataliony logistyczne). W ubiegłym roku

przedsięwzięcie to realizowało czterdzieści pięć wojskowych jednostek budżetowych (wjb) podległych dowódcy Wojsk Łądowych. Przekazywały one gospodarce do sformowanych w pierwszym etapie WOG-ów oraz do utworzonego w 2007 roku w ramach programu pilotażowego 6 WOG w Ustce, a także do wytypowanych jednostek podległych dowódcy Sił Powietrznych oraz dowódcy Marynarki Wojennej.

WAŻNY ETAP

Zasadnicza część drugiego etapu transformacji będzie realizowana w 2012 roku. Zostanie wówczas zakończony proces formowania przez IWspSZ pozostałych sześciu WOG-ów. Ich funkcje zostaną nadane dziesięciu bazom lotniczym Sił Powietrznych i trzem jednostkom Marynarki Wojennej. Ponadto, w etapie tym zostaną przeformowane wojskowe oddziały gospodarcze sformowane w ramach programu pilotażowego. Ulegnie przy tym rozszerzeniu zasięg ich terytorialnej odpowiedzialności za zabezpieczenie funkcjonowania jednostek wojskowych na terenie całego kraju.

Wojska Łądowe będą przekazywać gospodarce z piętnastu jednostek budżetowych, które zostaną objęte tożsamymi do wprowadzanych w 2011 roku zmianami organizacyjnymi. Skutkiem tych działań będzie przekazanie do IWspSZ oraz Sił Powietrznych limitu zatrudnienia bazowego pracowników wojska na poziomie prawie ośmiuset etatów. Po zakończeniu zasadniczego etapu, na koniec 2012 roku, wszystkie jednostki Wojsk Łądowych, poza 3 Batalionem Zabezpieczenia Dowództwa Wojsk Łądowych (3 bzb DWŁąd) oraz Dowództwem Wojsk Łądowych, będą na zaopatrzeniu WOG-ów podległych IWspSZ lub wytypowanych jednostek wojskowych Sił Powietrznych i Marynarki Wojennej z nadaną funkcją WOG.

Ostatnim elementem transformacji systemu zabezpieczenia finansowego i logistycznego będą zmiany reorganizacyjne wprowadzane w Garnizonie Warsza-

Proces tworzenia nowych struktur połączono z modernizacją techniczną sprzętu logistycznego wprowadzanego do wyposażenia pododdziałów logistycznych. Wszystkie te działania prowadzą do uzyskania większej mobilności oraz świadczenia usług na wymaganym poziomie.

wa. Ich efektem będzie sformowanie trzech oddziałów zabezpieczenia (OZ) podległych dowódcy garnizonu. Będą one pełniły rolę WOG-ów dla wszystkich jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej i komórek organizacyjnych MON dyslokowanych na terenie garnizonu. Spowoduje to zmiany organizacyjne w 3 bzab DWŁąd, który przekaże funkcje oddziału gospodarczego do OZ garnizonu stołecznego.

W wyniku tych działań od 1 stycznia 2014 roku Dowództwo Wojsk Lądowych, wraz ze sformowanym batalionem dowodzenia (na bazie sił i środków wydzielonych z 3 bzab DWŁąd i 9 Batalionu Łączności), jako jedyne spośród dowództw rodzajów sił zbrojnych znajdzie się na zaopatrzeniu wyznaczonego Oddziału Zabezpieczenia DGW.

Ostatecznie od 1 stycznia 2013 na terenie kraju oraz od 1 stycznia 2014 roku na terenie garnizonu Warszawa będzie istnieć terytorialny system zabezpieczenia funkcjonowania jednostek. Jego wdrożenie spowoduje, że Wojska Lądowe łącznie z Dowództwem będą jako jedyne miały w pełni zaimplementowany system. Będą także jedynym rodzajem sił zbrojnych, w którym nastąpi całkowity rozdział funkcji gospodarczo-finansowych od operacyjno-szkoleniowych.

WYZWANIA I OCZEKIWANIA

Wymienione zmiany wpłyną na powstanie zunifikowanych i kompatybilnych struktur. Logistyka planistyczna na wszystkich szczeblach dowodzenia w Wojskach Lądowych będzie zdolna do określania potrzeb oraz planowania zabezpieczenia logistycznego podczas działań bojowych.

Drugim zasadniczym efektem będzie zbudowanie nowoczesnych, zintegrowanych pododdziałów logistycznych przystosowanych do wykonywania zadań w układzie narodowym i koalicyjnym. W wyniku zastosowania nowych rozwiązań powstały na szczeblu batalionu (dywizjonu) kompanie logistyczne, a na szczeblu brygady (pułku) – bataliony logistyczne. Pododdziały te będą mieć nowe zdolności w dziedzinie dowodzenia, ochrony, transportu i zwiększone o dwa DOS (dobowa norma zużycia – Day of Supply), wystarczające do samodzielnego działania oraz świadczenia usług logistycznych. Dzięki temu uzyskano możliwość efektywnego kierowania nimi oraz spełniono wymagania NATO (Minimal Military

Requirements – MMR-8), stawiane jednostkom wydzielanym do sił Sojuszu.

Dodatkowo, w związku z przekazaniem w 2011 roku w podporządkowanie IWspSZ dywizyjnych batalionów zaopatrzenia i remontowych, Zarząd Planowania Logistyki – P4 SGWP z udziałem ZPL – G4 DWŁąd opracował *Zasady zabezpieczenia logistycznego dywizji Wojsk Lądowych*. Zgodnie z nimi w 2012 roku zostaną sformowane trzy dywizyjne grupy zabezpieczenia logistycznego (DGZL), dedykowane poszczególnym związkom taktycznym. W ich skład wejdą przeformowane dywizyjne bataliony remontowe, jak również nowo sformowane pododdziały dowodzenia i transportowo-przeładunkowe oraz bataliony wzmocnienia medycznego. Wykonanie tego zadania wypełni lukę w systemie na poziomie związków taktycznych. Zapewni ciągłość i efektywność realizacji zabezpieczenia logistycznego na wszystkich szczeblach. Ponadto są prowadzone prace zmierzające do nowelizacji doktryny logistycznej wojsk lądowych (DD/4.2) i regulaminu działań wojsk lądowych (sygn. DWŁąd 115/2008).

Wdrożenie terytorialnego systemu zabezpieczenia funkcjonowania jednostek w garnizonach SZRP wprowadza nową jakość do struktur pododdziałów logistycznych (klog, blog) oraz komórek planowania logistycznego (G4/S4) szczebla taktycznego. Wynikają z tego nowe wyzwania. Dotyczą one przede wszystkim generowania potrzeb logistycznych oraz planowania w ramach budżetu zadaniowego. Zmiany zaowocują wdrożeniem nowych rozwiązań formalnoprawnych. Przyczynią się do podniesienia poziomu świadczonych usług. Ponadto zapewnią osiągnięcie pełnej obsady etatowej, przeszkolenie osób funkcyjnych i ich zgranie w ramach sformowanych struktur. Równie istotne jest wdrożenie systemów informatycznych zapewniających elektroniczny obieg dokumentów gospodarczych w ramach Zintegrowanego Wieloszczeblowego Systemu Informatycznego Resortu Obrony Narodowej (ZWSI RON). Nie mniej ważna jest zmiana mentalności i sposobu postrzegania funkcji nowoczesnej logistyki.

Podsumowując, należy stwierdzić, że najbliższe dwa lata będą okresem intensywnego dopracowywania wdrażanego systemu oraz osuwania się z nową rzeczywistością. W tym kontekście główną domeną Wojsk Lądowych stanie się działalność operacyjno-szkoleniowa. ■

gen. dyw. w st. spocz.
KRZYSZTOF JUNIEC
Wojskowa Akademia
Techniczna

płk
TOMASZ CHOŁUJ
Sztab Generalny
Wojska Polskiego

FOT. BOGUSŁAW POLITOWSKI

Działanie personelu logistycznego w środowisku koalicyjnym

Zapewnienie ciągłości zabezpieczenia logistycznego PKW

oraz przygotowania jednostek wojskowych deklarowanych do Sił Odpowiedzi NATO i grupy bojowej Unii Europejskiej wiąże się z potrzebą usprawnienia szkolenia oraz treningów oficerów logistyki w celu zdobycia przez nich wiedzy niezbędnej do operowania w wielonarodowym środowisku.

Zmiany na politycznej mapie Europy po 1989 roku, które w konsekwencji doprowadziły do zakończenia zimnej wojny, były podstawą nowego podejścia NATO do prowadzenia operacji. Zapoczątkowały one trwającą w nim do dziś transformację. W jej wyniku państwa członkowskie znacząco zmniejszyły

liczebność swych sił zbrojnych, w dużej mierze kosztem potencjału logistycznego. Z kolei polityka otwartych drzwi dla państw aspirujących do Sojuszu spowodowała, że przyłączyły się do niego państwa niemające wystarczającego potencjału logistycznego do realizacji przedsięwzięć zabezpieczenia logistycznego, zwłaszcza na odległych teatrach działań.

Refleksja

NATO dąży do utworzenia sił zbrojnych na miarę XXI, lecz sposobem zabezpieczenia logistycznego operacji wciąż tkwi w XX wieku. Dowódca operacji nie ma możliwości wykorzystania około 30–40% sił znajdujących się na teatrze działań, ponieważ należą one do narodowych elementów wsparcia. Nie zostały one przekazane pod dowództwo NATO. Szczególnie frustrujące jest to, że w niektórych przypadkach zdolności, które mają NSE, mogłyby uzupełnić krytyczne niedobory NATO.

gen. James L. Jones

Czynniki te wymusiły odejście od dotychczasowej koncepcji logistycznej NATO, opierającej się na zasadzie narodowej odpowiedzialności, w myśl której każde państwo było zobowiązane do pełnego zabezpieczenia logistycznego własnych sił.

NOWE PODEJŚCIE

Koncepcja kolektywnej odpowiedzialności¹ za logistykę została przyjęta jako alternatywa oraz uzupełnienie obowiązującej zasady narodowej odpowiedzialności w tej sferze. Za przyjęciem kolektywnej zasady przemawiała konieczność wzmocnienia i uelastycznienia zabezpieczenia logistycznego przez wykorzystywanie wielonarodowych rozwiązań prowadzących do optymalizacji dostępnych opcji podczas operacji.

Narodowe zabezpieczenie logistyczne obejmuje przepływy wsparcia od źródeł krajowych do narodowych jednostek w wysuniętych rejonach prowadzenia operacji. Niezależnie od znaczących korzyści, jakie przynosi wielonarodowa logistyka, z różnych powodów państwa mogą wybrać narodowe rozwiązanie dotyczące zabezpieczenia logistycznego swoich sił. Tym samym państwo przejmuje pełną odpowiedzialność za dostarczenie środków materiałowych i usług swoim jednostkom. Jednakże, nawet gdy państwa polegają wyłącznie na

narodowej logistyce, dowódca NATO nadal jest odpowiedzialny za koordynację całościowego wysiłku logistycznego (AJP-4A – *Sojusznicza połączona doktryna logistyczna*).

Kluczowy aspekt kolektywnej odpowiedzialności jest związany bezpośrednio z procesem planowania. Nie jest możliwa realizacja wsparcia w tej formie, jeśli nie planuje się kolektywnie i nie ma świadomości wymagań, zasobów i procesów. W świetle wymagań, jakie stawia przed NATO XXI wiek, konieczne jest rozbudowanie kolektywnego planowania, będącego zbiorem umiejętności, które muszą zostać rozwinięte dzięki szkoleniu, treningom i ćwiczeniom w celu zapewnienia ciągłego postępu w dziedzinie osiągania zdolności zabezpieczenia logistycznego operacji Sojuszu.

W tym kontekście, biorąc jednocześnie pod uwagę wielonarodowy (koalicyjny) charakter praktycznie wszystkich bieżących operacji, szczególnego wymiaru nabiera właściwe przygotowanie personelu logistycznego. To od jego wyszkolenia oraz możliwości komunikowania się z partnerami z innych państw zależy skuteczność kierowania zabezpieczeniem logistycznym. Możliwość komunikowania się i wzajemnego zrozumienia nie powinna i nie jest postrzegana jedynie w kategoriach językowych. Równie ważne jest tożsame rozumienie tych samych pojęć, dotyczących na przykład polityki i zasad logistyki NATO, systemu dowodzenia i kierowania zabezpieczeniem logistycznym czy znajomości narodowej specyfiki sojuszników uczestniczących w operacji. Istotne są zatem wiedza i umiejętności personelu logistycznego w operowaniu w środowisku wielonarodowym.

SZKOLENIE OFICERÓW LOGISTYKI

Wyszkolenie personelu logistycznego leży w sferze odpowiedzialności narodowej. Jednakże, biorąc pod uwagę koalicyjny charakter prowadzonych działań oraz kolektywną odpowiedzialność za logistykę, Sojusz organizuje szkolenie dla personelu wyznaczonego do swoich struktur oraz na potrzeby operacji. Jest ono prowadzone m.in. w NATO CIS School

¹ Kolektywna odpowiedzialność za zabezpieczenie logistyczne jest złożona zarówno w obszarach wyłącznej odpowiedzialności państw i NATO, jak również – w większości – wspólnej za organizowanie i zapewnienie zabezpieczenia logistycznego operacji NATO, z uwzględnieniem wzajemnych ograniczeń i wymagań [EAPC(SNLC)D(2007)0003-REV1].

w Latinie, a przeznaczone dla operatorów logistycznych systemów informatycznych, takich jak:

- Sojuszniczy System Przemieszczania i Ruchu Wojsk (Allied Deployment and Movement System – ADAMS);
- Moduł Zobrazowania Wykonania (Effective Visibility Execution – EVE);
- Logistyczny System Meldunkowy (Logistics Reporting – LOGREP);
- Sojuszniczy System Optymalizacji Zasobów (Allied Commands Resource Optimisation Software System – ACROSS);
- System Koalicyjnego Przyjęcia, Ześrodkowania i Dalszego Ruchu (Coalition Reception, Staging And Onward Movement – CORSOM).

Głównym ośrodkiem szkolenia personelu logistycznego jest Szkoła NATO w Oberammergau (SN Ogau), prowadząca następujące kursy:

- logistyki ekspedycyjnej (Expeditionary Logistics Course);
- materiałów pędnych i smarów NATO (NATO Petroleum Course);
- logistycznego i transportowego planowania operacyjnego (Logistics and Movement Operational Planning Course);
- wsparcia przez państwo gospodarza (Host Nation Support Course);
- logistyki NATO (NATO Logistics Course);
- transportu i ruchu wojsk NATO (NATO Movement Course);
- połączonych planistów medycznych (Joint Medical Planner Course);
- wyższych sztabowych oficerów medycznych (Senior Medical Staff Officer Course);
- rozpoznania medycznego NATO (NATO Medical Intelligence Course);
- wsparcia i zarządzania poważnymi incydentami medycznymi (Major Incident Medical Management and Support (MIMMS) Course).

INICJATYWA SZKOLENIOWA

Najważniejsi logiści (Joint Logistics Principals) z czterech państw, tj. Australii, Kanady, Wielkiej Brytanii i USA, działający w ramach czterostronnego forum logistycznego, zainicjowali w 2006 roku prace nad sposobami usprawnienia szkolenia i treningu oficerów logistyki w celu opanowania przez nich niezbędnej wiedzy i umiejętności do operowania w środowisku

wielonarodowym. W rezultacie, wykorzystując badania przeprowadzone wśród personelu logistycznego powracającego z operacji, powstał Koalicyjny Ramowy Program Szkolenia (Coalition Logistic Education Framework – CLEF). Obejmuje on 36 zagadnień i 134 cele szkoleniowe zgrupowane w dziesięciu obszarach. Są one następujące:

CLEF 01 – *Logistyka koalicyjna* (tab.1), która obejmuje:

- korzyści, wyzwania i ograniczenia wynikające z logistyki wielonarodowej;
- zasady logistyczne oraz wspólne narodowe cele operacji wielonarodowej;
- organizację, struktury i zadania państw uczestniczących w operacji;
- doktrynę i zdolności logistyczne państw uczestniczących w operacji;
- połączoną i wielonarodową zintegrowaną logistykę;
- planowanie przemieszczania i zapewnienia ciągłości zabezpieczenia logistycznego w operacji wielonarodowej;
- opcje zabezpieczenia logistycznego;
- C4I w operacji wielonarodowej;
- zarządzanie informacjami logistycznymi;
- standaryzację;
- koordynację działań z układem pozamilitarnym oraz organizacjami rządowymi lub pozarządowymi;
- doświadczenia z operacji wielonarodowych.

CLEF 02 – *Zaopatrywanie i usługi*, obejmujące:

- systemy zaopatrywania;
- dostarczanie zaopatrzenia i świadczenie usług;
- śledzenie zasobów;
- postępowanie ze zmarłymi.

CLEF 03 – *Naprawa i remont*.

CLEF 04 – *Transport i ruch wojsk*, które dotyczą:

- przerzutu strategicznego;
- transportu operacyjnego i taktycznego;
- opcji transportu.

CLEF 05 – *Wsparcie inżynieryjne*, w którego skład wchodzi:

- infrastruktura;
- planowanie wyprzedzające.

C4I to Command, Control, Communication, Computing And Intelligence – dowodzenie, kontrola, łączność, przetwarzanie danych i rozpoznanie.

Tabela 1. CLEF 01 – Logistyka koalicyjna

CLEF	Obszar kompetencji	Cele szkoleniowe	
01.01	Korzyści, wyzwania i ograniczenia koalicyjnej i (lub) wielonarodowej logistyki	Znać korzyści, wyzwania i ograniczenia struktur koalicyjnej i (lub) wielonarodowej logistyki	
		01.01.01	znać logistyczne obszary funkcjonalne i opcje zabezpieczenia logistycznego
		01.01.02	znać cele i zadania zintegrowanej logistyki w czasie koalicyjnych i (lub) wielonarodowych operacji
		01.01.03	wykazać znajomość korzyści wynikających z funkcjonowania zintegrowanej logistyki w koalicyjnym i (lub) wielonarodowym otoczeniu
		01.01.04	wykazać znajomość wyzwań stojących przed zintegrowaną logistyką w koalicyjnym i (lub) wielonarodowym otoczeniu
01.02	Ogólne zasady logistyczne oraz narodowe cele obowiązujące podczas koalicyjnych i (lub) wielonarodowych operacji	Znać zasady koordynacji funkcjonowania logistyki dwu lub więcej państw lub organizacji podczas wsparcia koalicyjnych i (lub) wielonarodowych sił	
		01.02.01	znać zamiar sił koalicyjnych oraz celów narodowych w koalicyjnych i (lub) wielonarodowych operacjach
		01.02.02	znać zasadnicze czynniki tworzenia koalicyjnego i (lub) wielonarodowego planu implementacyjnego, pozwalającego na osiągnięcie pełnych zdolności operacyjnych
		01.02.03	znać koncepcję logistycznej koalicyjnej i (lub) wielonarodowej struktury organizacyjnej oraz sposób jej wdrożenia
01.03	Organizacja, struktura, rola i zakres odpowiedzialności państw uczestniczących w operacji	Znać organizację koalicyjnych i (lub) wielonarodowych struktur logistycznych i ich zadania oraz logistycznego C2 (Command and Control), włącznie z rolą oficera łącznikowego logistyki	
		01.03.01	wykazać znajomość koalicyjnej i (lub) wielonarodowej struktury logistycznej, jej rolę i zakres odpowiedzialności, włącznie z C2
		01.03.02	wykazać znajomość możliwych wariantów użycia koalicyjnej i (lub) wielonarodowej struktury logistycznej
		01.03.03	wykazać znajomość ogólną zadań, możliwości i ograniczeń NSE
		01.03.04	znać cechy oraz kategorie koalicyjnych i (lub) wielonarodowych komponentów, zakres ich odpowiedzialności, zadań oraz wsparcia innych komponentów
01.04		Znać ogólne zdolności logistyczne oraz ograniczenia potencjalnych partnerów koalicyjnych i (lub) wielonarodowych uczestniczących w operacjach	

01.04	Wydzielanie narodowych zdolności logistycznych oraz określanie procedur (doktryn)	01.04.01	wykazać znajomość zdolności logistycznych USA
		01.04.02	wykazać znajomość zdolności logistycznych Wielkiej Brytanii
		01.04.03	wykazać znajomość zdolności logistycznych Kanady
		01.04.04	wykazać znajomość zdolności logistycznych AUS
01.05	Połączona, wielonarodowa, zintegrowana logistyka	Znać zasady funkcjonowania połączonej, wielonarodowej, zintegrowanej logistyki	
		01.05.01	wykazać znajomość zasad wsparcia dwu lub więcej rodzajów wojsk
		01.05.02	znać znaczenie zsynchronizowanego między nacjami wsparcia logistycznego, mającego na celu optymalizację zdolności logistycznych oraz minimalizację wysiłku logistycznego, z zachowaniem przez dowódcę operacyjnej swobody działania
01.06	Planowanie rozmieszczenia i utrzymania wsparcia logistycznego koalicyjnych i (lub) wielonarodowych operacji	Znajomość zasadniczych czynników operacyjnych działań koalicyjnych i (lub) wielonarodowych szczebla strategicznego i operacyjnego oraz narodowego planowania logistycznego	
		01.06.01	opisać ogólny proces koalicyjnego i (lub) wielonarodowego planowania operacyjnego
		01.06.02	wykazać znajomość zasad planowania logistycznego każdej fazy operacji koalicyjnej lub wielonarodowej, włącznie z aspektami koordynacji wymaganymi w odniesieniu do zadeklarowanych i niezadeklarowanych elementów (środków)
		01.06.03	opisać proces planowania przemieszczenia oraz rolę narzędzi wspomagających podejmowanie decyzji
		01.06.04	wykazać znajomość wielonarodowych wyzwań dotyczących faz przygotowania, rozmieszczenia, utrzymania i ewakuacji
		01.06.05	znać zasady wykorzystania dostępnych źródeł rozpoznania podczas procesu planowania logistycznego
01.07	Opcje wsparcia logistycznego	Znać zasady i koncepcje koalicyjnych i (lub) wielonarodowych systemów wsparcia	
		01.07.01	wykazać znajomość elementów NSE
		01.07.02	wykazać znajomość zasad wsparcia HNS
		01.07.03	wykazać znajomość definicji państwa wiodącego/odpowiedzialnego (LN/RN)
		01.07.04	wykazać znajomość definicji państwa specjalizującego się (RSN)
		01.07.05	wykazać znajomość Multinational Integrated Logistic Units (MILU)
		01.07.06	wykazać znajomość Third Party Logistic Support Services (TPLSS)
		01.07.07	wykazać znajomość International Agreements and Arrangements
		01.07.08	znać organizację, procedury finansowe oraz przetargowe NATO Acquisition, Maintenance and Supply Agency (NAMSA); wyjaśnić jej rolę i zadania podczas operacji bieżących

01.08	Koalicyjny i (lub) wielonarodowy, logistyczny C4I – Command, Control, Communications, Computers, and Intelligence	Znać możliwości i właściwości typowych narodowych stałych i mobilnych systemów C4I oraz sposób ich podłączenia do sieci koalicyjnej. Zidentyfikować opcje wsparcia logistycznego	
		01.08.01	wykazać znajomość zdolności USA
		01.08.02	wykazać znajomość zdolności Wielkiej Brytanii
		01.08.03	wykazać znajomość zdolności Kanady
		01.08.04	wykazać znajomość zdolności Australii
		01.08.05	wykazać znajomość zdolności NATO
01.09	Zarządzanie danymi logistycznymi	Znać wpływ na planowanie logistyczne właściwego zarządzania i dystrybucji danych logistycznych między koalicyjnymi i (lub) wielonarodowymi elementami organizacyjnymi	
		01.09.01	znać wyzwania związane z uzyskaniem przez koalicyjne i (lub) wielonarodowe elementy dostępu do danych logistycznych
		01.09.02	wykazać znajomość standardowych procedur składania meldunków, logistycznych źródeł informacji podczas koalicyjnych i (lub) wielonarodowych operacji (np. LOGASSESSREP, LOGUPDATE, MEDSITREP, MEDASSESSREP, ENGREP, MOVASSESSREP)
		01.09.03	znać przydatność koalicyjnych i (lub) wielonarodowych programów narzędziowych, np. LOGFAS
01.10	Standaryzacja	Zrozumieć zasady oraz znać pojęcia standaryzacji w odniesieniu do wyposażenia, zapasów i procedur. Znać ich znaczenie jako ogólnego czynnika zwiększającego efekt działania sił (force multiplier)	
		01.10.01	znać strukturę Agencji Standaryzacyjnej NATO
		01.10.02	znać cele i zadania Agencji Standaryzacyjnej NATO
		01.10.03	znać procedury opracowywania dokumentów STANAG i ich znaczenie dla operacji koalicyjnych
		01.10.04	znać aktualne dokumenty STANAG stosowane podczas operacji wsparcia logistycznego
		01.10.05	stosować w praktyce dokumenty STANAG, które dotyczą wspólnych usług
01.11	Koordynacja działań z: departamentami rządowymi (OGDs), organizacjami międzynarodowymi (IOs) i pozarządowymi (NGOs)	Rozumieć, jak OGDs, IOs i NGOs współdziałają z koalicyjnymi i (lub) wielonarodowymi siłami oraz możliwą rywalizację w dostępie do cywilnych zasobów, potrzebę wsparcia sił oraz wymagania dotyczące właściwych mechanizmów koordynacji tego wsparcia	
		01.11.01	szczegółowo opisać OGDs, IOs i NGOs oraz ich wpływ (znaczenie) na proces wielonarodowego planowania operacyjnego
		01.11.02	znać potencjalne potrzeby OGDs, IOs i NGOs, zwłaszcza w zakresie pomocy humanitarnej, i ich relacje z siłami koalicyjnymi i (lub) wielonarodowymi (np. CIMIC czy zespoły RT – Reconstruction Team)

01.12	Wnioski z koalicyjnych i (lub) wielonarodowych operacji	Znać znaczenie oraz wpływ zgromadzonej wiedzy, zdobytych doświadczeń i wypływających z nich wniosków na kształt doktryny logistycznej oraz na proces planowania i realizacji koalicyjnych i (lub) wielonarodowych operacji	
		01.12.01	znać znaczenie zdobywania logistycznych doświadczeń z koalicyjnych i (lub) wielonarodowych operacji
		01.12.02	opisać bieżące koalicyjne i (lub) wielonarodowe operacje i wypływające z nich wnioski dotyczące logistyki

CLEF 06 – *Zabezpieczenie medyczne*, które obejmuje:

- koncepcję wielonarodowego zabezpieczenia medycznego;
- wielonarodową zintegrowaną jednostkę medyczną (MIMU);
- medyczne środki materiałowe ogólnego przeznaczenia;
- specjalistyczne medyczne środki materiałowe;
- ewakuację medyczną (MEDEVAC);
- zagadnienia prawne i kulturowe.

CLEF 07 – *Wsparcie wielonarodowe i kontraktowanie* przez:

- umowy i porozumienia koalicyjne i (lub) wielonarodowe;
- kontraktowanie;
- kontraktorów w operacjach ekspedycyjnych.

CLEF 08 – *Host Nation Support* (tab. 2), czyli:

- analiza wymagań;
- planowanie i koordynacja;
- opracowanie porozumień HNS.

CLEF 09 – *Mechanizmy finansowe*.

CLEF 10 – *Ochrona i obrona wojsk*.

Wykorzystanie w NATO inicjatywy czterostronnego forum logistycznego, związanej z opracowaniem koalicyjnego ramowego programu szkolenia, było jednym z kluczowych punktów dorocznej logistycznej konferencji szkoleniowej, która odbyła się w styczniu 2011 roku.

W jej trakcie cele szkoleniowe CLEF poddano analizie porównawczej z kursami organizowanymi przez Szkołę NATO w Oberammergau. Stwierdzono, że istotną część celów ustalonych w CLEF ma całkowite lub częściowe odzwierciedlenie w programach kursów szkoły NATO (106 ze 134), chociaż nie jako jeden pakiet. Pozostałe 28 celów szkoleniowych CLEF zostało uznane za należące do zakresu narodowej odpowiedzialności i nie planowano ich włączenia do programu szkolenia kursowego NATO. Należą do nich m.in.:

- postępowanie ze zmarłymi;
- zdolności logistyczne oraz doktryny państw uczestniczących w operacji;
- koalicyjne zdolności w obszarze C4I;
- śledzenie zasobów;
- remonty.

Cele szkoleniowe CLEF posłużyły do opracowania listy kluczowych koalicyjnych kompetencji logistycznych, które każdy logistyk uczestniczący w operacji koalicyjnej powinien znać w stopniu przynajmniej podstawowym. Należą do nich:

- struktura dowodzenia NATO (uprawnienia dowodzenia);
- organizacja logistyki Sojuszu;
- zasady jego polityki logistycznej;
- jego doktryny logistyczne (serii AJP 4 i AJP 3.13);
- koncepcja operacji sojuszniczych – zasady wsparcia;
- LOGFAS – dostępne narzędzia, ich przeznaczenie i wykorzystywanie;
- proces planowania operacyjnego NATO;
- proces przerzutu strategicznego;
- polityka finansowa Sojuszu – reguły wspólnego finansowania i kontraktowania;
- zabezpieczenie medyczne – ewakuacja medyczna, typy jednostek medycznych poziomu II i III, zaopatrzenie medyczne;
- kompleksowe podejście do współpracy cywilno-wojskowej i jej koordynacja;
- proces zbierania doświadczeń (lessons learned), wprowadzenie do JALLC i baz danych informacji o zdobytych doświadczeniach;
- logistyka ekspedycyjna – zakres, infrastruktura, podstawowe terminy;
- logistyka połączona – przegląd zdolności ACC, LCC, MCC i SOF.

Podczas konferencji zwrócono także uwagę na ograniczenia wynikające z możliwości Szkoły NATO

Tabela 2. CLEF 08 – Host Nation Support (HNS)

CLEF	Obszar kompetencji	Cele szkoleniowe
08.01	Analiza wymagań	Znać mocne i słabe strony oraz zakres cywilnej i wojskowej pomocy udzielanej w czasie pokoju, sytuacji wyjątkowych, kryzysu oraz konfliktu zbrojnego przez państwo gospodarza na rzecz koalicji i (lub) sił wielonarodowych rozmieszczonych na jego terytorium, wykonujących tu zadania lub przemieszczających się przez jego terytorium
		08.01.01 znać doktrynę oraz zasady realizacji wsparcia HNS oraz ich zastosowanie na szczeblu strategicznym
		08.01.02 znać potencjalne zdolności logistyczne dostępne ze strony państwa gospodarza
		08.01.03 znać przepisy i procedury finansowe obowiązujące w państwie gospodarzu
		08.01.04 znać korzyści i zobowiązania HNS, rozumieć wyzwania pojawiające się w trakcie ich implementacji, uwzględniając przepisy prawa narodowego i międzynarodowego, przepisy celne, normy i kwestie wielokulturowe
08.02	Planowanie i koordynacja	Znać rodzaj oraz zakres wsparcia i usług dostępnych w ramach porozumień HNS oraz czynniki mające wpływ na wykorzystanie wsparcia HNS w czasie operacji i (lub) ćwiczeń
		08.02.01 znać pięcioetapowy proces planowania wsparcia HNS
		08.02.02 znać relacje zachodzące między HNS a CIMIC
		08.02.03 znać obowiązki dowódcy sił koalicyjnych w zakresie HNS
		08.02.04 znać obowiązki państwa gospodarza podczas planowania i realizacji działań
		08.02.05 znać dokumenty opracowywane podczas procesu planowania HNS (ACSA, MOU, TA, IA)
08.03	Opracowywanie porozumień i uzgodnień HNS	Znać mechanizm oraz proces negocjacji wsparcia HNS
		08.03.01 opisać etapy opracowywania porozumień i uzgodnień HNS
		08.03.02 znać obowiązki państwa gospodarza
		08.03.03 znać obowiązki państw wysyłających
		08.03.04 znać uwarunkowania prawne oraz ograniczenia dotyczące HNS

w Oberammergau. W stacjonarnych kursach nie może uczestniczyć każdy logistyk z państw Sojuszu. Dlatego istnieje potrzeba prowadzenia szkolenia w tym zakresie również przez państwa członkowskie. Ponadto wskazano na dużą rolę szkolenia „na odległość”, czyli z wykorzystaniem internetu, tzw.

e-learningu jako doskonałego narzędzia do upowszechniania wiedzy na temat zasadniczych koalicyjnych kompetencji logistycznych. Prace nad nauczaniem na odległość, znanym w NATO jako Advanced Distributed Learning Program (ADL), rozpoczęto w połowie minionej dekady. Założonym

celem było zapewnienie wysokiego poziomu edukacji oraz powszechnej dostępności.

NAUCZANIE NA ODLEGŁOŚĆ (E-LEARNING)

W kursach mogą uczestniczyć przedstawiciele wszystkich państw członkowskich NATO oraz krajów uczestniczących w programie „Partnerstwo dla Pokoju”. Obecnie na witrynach Szkoły NATO w Oberammergau oraz ACT (Allied Command Transformation – Joint ADL) jest dostępnych online ponad 112 kursów, przy czym tylko jeden z nich – NATO Logistics – jest strictly logistyczny. Jego program obejmuje tematykę funkcjonowania połączonego wielonarodowego centrum logistycznego (MJLC), a więc – w świetle wdrażanej w jego miejsce koncepcji połączonej grupy zabezpieczenia logistycznego (JLSG) – niewspółbrzmiającą z osiągnięciami w dziedzinie transformacji logistyki.

Nie oczekuje się, że nauczanie na odległość zastąpi tradycyjne szkolenie. Może ono być narzędziem przydatnym do wstępnego nauczania w celu przygotowania studenta pod względem ogólnym do przyswojenia wiedzy szczegółowej w ramach szkolenia kursowego (pominięcie tematyki kursu na odległość, a tym samym ekonomizacja szkolenia).

Inną zaletą *e-learningu* jest zmniejszenie kosztów kierowania na kursy oraz większa dostępność personelu (szkolenie na odległość nie wyłącza jego udziału w wykonywaniu codziennych zadań). Wady tej formy szkolenia wynikają przede wszystkim z jego początkowej fazy wdrażania, skutkującej niezbyt bogatą ofertą. Zapewnienie wysokiej jakości szkolenia na odległość wymaga starannego przygotowania tego narzędzia, ciekawego podania wiedzy oraz interaktywności przekazu, co wymaga czasu oraz zainwestowania określonych środków.

Aby skorzystać z tej formy szkolenia, należy wybrać interesujący nas kurs na odpowiedniej stronie internetowej (np. <http://jadl.act.nato.int>), a następnie dokonać wymaganej rejestracji. Zaleca się korzystanie z oficjalnych wojskowych adresów poczty elektronicznej.

Zagadnienia dotyczące szkolenia logistycznego na potrzeby operacji wielonarodowych były przedmiotem dyskusji szefa ZPL – P4 z przedstawicielami Francji i Włoch podczas posiedzenia Komitetu Logistycznego (dawna konferencja głównych logistyków NATO – SNLC). W jej wyniku zainicjowano współpracę z tymi państwami w celu wymiany doświadczeń związanych z tworzeniem połączonych centrów

szkolenia logistycznego, opracowywaniem programów szkolenia oraz wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi, w tym *e-learningu*. Zarówno Francja, jak i Włochy wyraziły gotowość podzielenia się swoimi doświadczeniami w tym zakresie.

PODSUMOWANIE

Dążąc do opracowania docelowego modelu kształcenia logistycznego w SZRP, w odniesieniu do personelu logistycznego kierowanego do struktur NATO oraz operacji koalicyjnych należy rozważyć zaimplementowanie na narodowy grunt rozwiązań stosowanych w NATO. W tym celu zasadne byłoby:

- adaptowanie w obecnych i przyszłych programach szkolenia personelu logistycznego, przygotowywanego do udziału w operacji poza granicami kraju, treści ujętych w koalicyjnym ramowym programie szkolenia;
- stworzenie, na bazie Centrum Szkolenia Logistyki, centralnego ośrodka szkolenia kadr logistycznych, w tym oficerów różnych szczebli dowodzenia;
- docelowe przekształcenie Centrum w Połączone Centrum Szkolenia i Doktryn Logistycznych.

Zagadnienie szkolenia logistycznego na potrzeby operacji koalicyjnych jest tematem ciągle żywym w NATO. Prace w tej dziedzinie stymuluje Komitet Logistyczny i choć kryzys finansowy znacząco wpłynął na możliwości szybkiego wprowadzania nowych rozwiązań szkoleniowych (np. *e-learningu*), obserwuje się konsekwentne dążenie do podnoszenia poziomu i rozszerzania oferty szkoleniowej.

Z punktu widzenia wielu państw, zwłaszcza młodych członków NATO, oprócz tworzenia warunków do szkolenia logistycznego istotne jest, by wiedzieć, z odpowiednim wyprzedzeniem, kto i kiedy takiemu szkoleniu powinien podlegać. Służyć temu powinien system zarządzania rozwojem personelu, który z jednej strony pozwoli na jego właściwe przygotowanie przed oddelegowaniem na kolejne stanowisko, z drugiej zaś wyeliminuje niepotrzebne kierowanie na kursy, w trakcie których przyswaja on wiedzę nigdy niewykorzystywaną w codziennej służbie. Jest to szczególnie ważne w dobie racjonalizowania wydatków. ■

General dywizji w st. spocz. Krzysztof Juniec jest absolwentem WOŚS, ASG i PSOS. W trakcie służby był między innymi szefem logistyki WOW, Wład i szefem Generalnego Zarządu Logistyki w SGWP. Aktualnie jest profesorem wizytującym w Katedrze Logistyki Wydziału Mechanicznego WAT.

Pułkownik Tomasz Chołuj jest absolwentem WAT (1988). Obecnie pełni funkcję zastępcy szefa Oddziału Interoperacyjności Logistycznej i HNS w Zarządzie Planowania Logistyki – P4 SGWP.

TRENDY

gen. bryg.
ROMAN KLECHA
Inspektorat Wsparcia
Sił Zbrojnych

ppłk dr
ANDRZEJ LIS
Centrum Doktryn i Szkolenia
Sił Zbrojnych

Kluczowe zmiany

FOT. BOGUSŁAW POLITOWSKI

Restrukturyzacja logistyki stacjonarnej

Przebudowa stacjonarnego potencjału logistycznego wynikała z konieczności dostosowania zadań oraz struktur logistyki do zmieniających się wymagań operacyjnych zawodowej armii oraz trendów w logistyce wojskowej i cywilnej na świecie.

W ostatnich latach w Siłach Zbrojnych RP podjęto wysiłek restrukturyzacyjny i modernizacyjny, mający na celu dostosowanie ich do zmieniających się uwarunkowań otoczenia organizacyjnego. Jednym z kluczowych obszarów tych zmian jest system logistyki wojskowej. Akcesja Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego, zwiększające się zaangażo-

wanie sił zbrojnych w operacje prowadzone poza granicami kraju oraz proces profesjonalizacji naszej armii zdeterminowały potrzebę wdrożenia kompleksowych zmian w logistyce.

W artykule omówiono wyłącznie stacjonarny potencjał logistyczny. Ponadto obszar rozważań zawężono do zagadnień funkcjonowania logistyki stacjonarnej w czasie pokoju. Poza tym, ze względu na otwarty charakter

publikacji, ograniczono się do wykorzystania wyłącznie informacji o charakterze jawnym.

ZAŁOŻENIA

W minionej dekadzie istotne zmiany restrukturyzacyjne dotyczyły logistyki mobilnej, ukierunkowanej na wsparcie jednostek i pododdziałów uczestniczących w operacjach poza granicami kraju. Zostały one zdeterminowane przede wszystkim wymaganiami stawianymi siłom zbrojnym po wejściu Polski do NATO (zdolność do prowadzenia operacji poza granicami kraju, w tym w ramach artykułu 5 traktatu waszyngtońskiego) oraz doświadczeniami z operacji irackiej i afgańskiej. Ich skutkiem były: zmiany w uzbrojeniu i wyposażeniu żołnierzy¹, przebudowa struktur logistycznych² oraz zwiększenie kompetencji w zakresie samodzielnego planowania i organizowania wsparcia logistycznego³, a także współdziałania z sojusznikami w ramach logistyki wielonarodowej.

Konieczność dostosowania zadań i struktur logistyki do zmieniających się wymagań operacyjnych naszej armii oraz światowe trendy w tej dziedzinie wpłynęły na wdrażaną koncepcję przebudowy stacjonarnego potencjału logistycznego Sił Zbrojnych RP. Podstawą filozofii reformy były założenia dotyczące potrzeby:

- zbudowania terytorialnych struktur logistyki stacjonarnej wspierającej jednostki wojskowe wszystkich rodzajów sił zbrojnych;
- rozdzielenia, na szczeblu wykonawczym, logistyki stacjonarnej i mobilnej;
- oddzielenia funkcji dowódczo-szkoleniowych od gospodarczo-finansowych;
- rezygnacji z autarkii logistyki wojskowej oraz wykorzystania w większym stopniu dostępnych źródeł wsparcia w sektorze publicznym oraz na rynku cywilnym (outsourcing usług);
- zmniejszenia liczby szczebli zarządzania logistyką oraz wdrożenia wspomagających zintegrowanych narzędzi informatycznych.

Wysiłki na rzecz zbudowania systemu połączonej logistyki stacjonarnej wspierającej jednostki wojskowe wszystkich rodzajów sił zbrojnych były podejmowane od połowy lat 90. ubiegłego wieku. Nie powiodły się próby sformowania rejonów logistycznych. Również program pilotażowy „Garnizon” pozostał na etapie prac koncepcyjnych. Zmiany restrukturyzacyjne nabrały tempa w 2006 roku po utworzeniu Inspektoratu Wsparcia

Sił Zbrojnych oraz przejściu przez tę instytucję kompetencji dowództw rodzajów sił zbrojnych w zakresie logistyki wykonawczej wraz z podległymi jednostkami logistycznymi. Jednak na pełną realizację koncepcji zintegrowania wsparcia jednostek wojskowych niezależnie

Początki

W ramach pilotażowego programu w 2007 roku zostały utworzone cztery wojskowe oddziały gospodarcze (2 WOG Wrocław, 4 WOG Gliwice, 5 WOG Dęblin i 6 WOG Ustka). Od 1 stycznia 2008 roku przejmowały zadania zabezpieczenia logistycznego jednostek wojskowych wszystkich rodzajów sił zbrojnych w swoich rejonach odpowiedzialności. Program ten realizowano do końca 2010 roku.

[Więcej m.in.: A. Koszarek: *Wojskowe oddziały gospodarcze a profesjonalizacja armii*. „Przegląd Logistyczny” 2008, nr 1, s. 44–46; B. Politowski: *Gospodarcze lokomotywy*. „Polska Zbrojna” 2009 nr 38, s. 8–13]

od ich podległości organizacyjnej przyszło czekać do czasu sformowania regionalnych baz logistycznych (RBLog) oraz wojskowych oddziałów gospodarczych (WOG). Jak zauważył ówczesny szef Zarządu Planowania Logistyki gen. dyw. Krzysztof Szymański (P4 Sztabu Generalnego WP): *integracja stacjonarnego potencjału logistycznego w rejonowych bazach logistycznych zapewni optymalizację wykorzystania ich sił i środków*

¹ Interesującą analizę porównawczą wyposażenia i uzbrojenia I zmiany PKW w Iraku (2003) oraz IX zmiany PKW w Afganistanie (2011) przeprowadził B. Politowski. Patrz: B. Politowski: *Od bukłaka do Rosomaka*. „Polska Zbrojna” 2011 nr 14, s. 13–18.

² Konsekwencją zwiększającego się zaangażowania Sił Zbrojnych RP w operacje poza granicami kraju oraz wypełniania sojuszniczych zobowiązań było utworzenie m.in. 10 Brygady Logistycznej (1999), 1 Brygady Logistycznej (2004) oraz Centrum Kierowania Ruchem Wojsk na Teatrze (2010).

³ Szczególnym sprawdzianem dla polskiej logistyki wojskowej była operacja w Czadzie. Patrz m.in.: A. Kępczyński: *Wyzwania logistyczne operacji w Czadzie i Republice Środkowoafrykańskiej*. „Przegląd Logistyczny” 2008, nr 4, s. 11–16; A. Lis, A. Szkoła: *Zabezpieczenie logistyczne PKW Czad w ramach operacji EUFOR Tchad/RCA*. „Biuletyn Informacyjny Zarządu Okręgowego Towarzystwa Wiedzy Obronnej w Bydgoszczy” 2009 nr 3, s. 5–15.

ków w procesie zabezpieczenia sił zbrojnych na poziomie operacyjnym⁴.

Sformowanie regionalnych baz logistycznych i wojskowych oddziałów gospodarczych umożliwi również rozdzielanie i uporządkowanie, na szczeblu wykonaw-

Autarkia (samowystarczalność gospodarcza) – cecha gospodarki lub cel polityki gospodarczej, prowadzonej przez państwo lub grupę państw, dążące do zaspokojenia wszelkich potrzeb gospodarki, zarówno konsumpcyjnych, jak i produkcyjnych, w ramach własnych możliwości.

[[http://pl.wikipedia.org/wiki/Autarkia_\(ekonomia\)](http://pl.wikipedia.org/wiki/Autarkia_(ekonomia))]

czym, kompetencji w sferze logistyki stacjonarnej i mobilnej. Terytorialne wsparcie logistyczne pozostaje w odpowiedzialności RBLog i WOG, zabezpieczenie logistyczne wojsk biorących udział w operacji będzie realizowane – na poziomie taktycznym – przez organiczne pododdziały logistyczne jednostek wojskowych rodzajów sił zbrojnych, a na poziomie operacyjnym – przez pododdziały 1 i 10 Brygady Logistycznej.

Teoretyczne założenia koncepcji rozdzielania funkcji dowódczo-szkoleniowych od gospodarczo-finansowych, będące jednym z zasadniczych założeń reformy systemu logistycznego, zostały zweryfikowane w praktyce w ramach programu pilotażowego. Wnioski i doświadczenia z jego przebiegu potwierdzają, że odłączenie wspomnianych funkcji pozwala uzyskać pożądane efekty zarówno przez jednostki zabezpieczane, jak i zabezpieczające. W pierwszych możliwa była przebudowa struktur organizacyjnych, która wpłynęła na zwiększenie liczebności pododdziałów bojowych, a w dziedzinie logistyki – wzmocnienie funkcji planistycznych sztabu (sekcje S4) oraz sformowanie zintegrowanego pododdziału logistycznego. Utworzenie WOG-ów (oraz innych jednostek zabezpieczających, pełniących funkcje oddziałów gospodarczych) z istniejących jednostek wojskowych rodzajów sił zbrojnych pozwoli na płynny przebieg reorganizacji, polegającej na konsolidacji i rejonizacji stacjonarnych elementów logistyki wykonawczej. Wymiernym efektem tych zmian będzie zmniejszenie stanów etatowych jednostek zabezpieczających, przy zachowaniu wysokiej jakości wsparcia, oraz ograniczenie liczby dysponentów środków finansowych trzeciego stopnia. Usprawni to w znacznym stopniu system zarządzania logistyką oraz planowania i wydatkowania środków budżetowych.

Podsumowując, można stwierdzić, że docelowe wdrożenie opracowanych rozwiązań pozwoli dowódcom jednostek skoncentrować się na zasadniczej działalności, tj. szkoleniu oraz przygotowaniu do realizacji zadań operacyjnych, podczas gdy całokształt zadań związanych z zaopatrzeniem i zabezpieczeniem logistycznym będzie należał do właściwych terytorialnie WOG-ów.

Rezygnacja z pełnej autonomii i autarkii systemu logistycznego sił zbrojnych w czasie pokoju jest charakterystycznym trendem dla większości armii wysoko rozwiniętych państw i wynika z założenia, że wojska są elementem składowym systemu państwa, a nie bytem autonomicznym wobec niego, a tym samym wraz ze swoimi zasobami oraz potrzebami powinny wpisywać się w ten system. Dotyczy to zwłaszcza funkcjonowania jednostek w czasie pokoju, kiedy – poza nielicznymi wyjątkami – nie ma potrzeby utrzymywania odrębnych elementów, na przykład zabezpieczenia medycznego czy przeciwpożarowego. Mogą one bowiem w sposób nieskrępowany korzystać z ogólnodostępnego systemu ratownictwa medycznego czy ochrony przeciwpożarowej. Podobnie z usługami, które bez uszczerbku dla bezpieczeństwa państwa mogą świadczyć dla sił zbrojnych kontraktorzy cywilni w ramach outsourcingu⁵. Jest to trend powszechny w armiach państw członkowskich NATO, w tym zwłaszcza w USA⁶, a w Europie – w Wielkiej Brytanii⁷. Siły zbrojne Stanów Zjednoczonych w 2009 roku wydały na outsourcing 112,5 mld euro, co stanowiło 23% wszystkich wydatków na cele wojskowe. Można zauważyć znaczący wzrost tej kategorii wydatków w strukturze budżetu obronnego tego państwa. Na przykład w 2007 roku wynosiły 76,2 mld euro (17% wydatków na cele obronne). Państwa członkowskie Europejskiej Agencji Obrony (26 państw UE z wyjątkiem Danii) w 2009 roku na outsourcing przeznaczyły

⁴ K. Szymański: *Wyzwania logistyki w 2011 roku*. „Przegląd Logistyczny” 2011 nr 1, s. 5.

⁵ Założenia koncepcji wykorzystania outsourcingu dla wsparcia sił zbrojnych interesująco przedstawia M. Skarżyński. Patrz: M. Skarżyński: *Outsourcing militarny*. „Kwartalnik Bellona” 2008 nr 1, s. 168–174; M. Płończak, D. Dębski: *Outsourcing – potrzeba czy konieczność*. „Przegląd Logistyczny” 2008 nr 1, s. 17–20.

⁶ Na temat doświadczeń amerykańskich patrz: T. Jałowicz: *Firmy zewnętrzne w zabezpieczeniu logistycznym armii amerykańskiej*. „Kwartalnik Bellona” 2009 nr 2, s. 179–183.

⁷ Więcej: T. Jałowicz: *Firmy w brytyjskich siłach zbrojnych*. „Przegląd Logistyczny” 2010 nr 1, s. 62–65.

łącznie 14,1 mld euro, co stanowiło 7% wszystkich wydatków na cele obronne⁸.

W naszym kraju w sposób formalny koncepcja outsourcingu została wdrożona w Siłach Zbrojnych w 2008 roku⁹. W istotny sposób do zwiększenia zakresu jej wykorzystania przyczynił się proces profesjonalizacji. Część zadań gospodarczych realizowanych dotychczas przez żołnierzy służby zasadniczej została bowiem przejęta przez wyspecjalizowane firmy zewnętrzne (np. ochrona obiektów wojskowych, utrzymanie czystości i terenów zielonych na terenie koszar). Jak przewidują eksperci, rynek usług dla sił zbrojnych zarówno na świecie, jak i w Polsce będzie się nadal rozwijać w najbliższych latach.

Planowane do końca 2011 roku rozformowanie dowództw okręgów wojskowych oraz komend regionalnych baz materiałowych spowodowało zmniejszenie liczby szczebli zarządzania (delaying). Spłaszczanie struktur organizacyjnych jest powszechnym trendem w restrukturyzacji organizacyjnej w odniesieniu do instytucji sektora publicznego oraz przedsiębiorstw komercyjnych. Zwiększa ono elastyczność organizacji w reagowaniu na zmiany w turbulentnym otoczeniu, a jednocześnie pozwala obniżyć koszty administracyjne.

Jednakże zmniejszanie liczby szczebli zarządzania przy jednoczesnym rozszerzaniu zakresu kierowania nie byłoby możliwe bez wdrożenia nowoczesnych zintegrowanych narzędzi informatycznych wspomagających te procesy. Analizując wyzwania stojące przed logistyką wojskową w dobie przemian, A. Bujak stwierdził: *współczesna logistyka wojskowa musi efektywnie połączyć funkcje logistyczne dzięki zaawansowanym systemom informatycznym, które zapewnią zdolność do obserwowania rzeczywistego stanu potrzeb w kontekście ogólnego obrazu operacyjnego. Systemy te będą obejmować ulepszone narzędzia wspierające podejmowanie decyzji, usprawniające analizę, planowanie i przewidywanie potrzeb jednostek prowadzących walkę*¹⁰.

Podstawowym narzędziem informatycznym umożliwiającym zarządzanie zasobami w Siłach Zbrojnych RP jest jednolity indeks materiałowy (JIM). Baza JIM stanowi zbiór informacji, które porządkują, identyfikują i klasyfikują wojskowe zasoby. Jest ona jednocześnie podstawową platformą umożliwiającą integrację systemów zarządzania zasobami logistycznymi. Zakończona w 2010 roku indeksacja znajdujących się w zasobach wojska wyrobów obronnych umożliwiła wdrożenie JIM

w systemie SIGMAT-RBM, funkcjonującym na szczeblu regionalnych baz logistycznych, rejonowych baz materiałowych i baz materiałowo-technicznych. Do końca 2011 roku baza JIM została wprowadzona we wszystkich jednostkach. Jest ona podstawowym źródłem informacji dla systemów ewidencyjno-sprawozdawczych eksploatowanych w resorcie obrony narodowej, w tym dla Zintegrowanego Wieloszczeblowego Systemu Informatycznego Logistyki, Finansów i Kadry Resortu Obrony Narodowej (ZWSILFiK RON).

RESTRUKTURYZACJA ORGANIZACYJNA

Zmiana organizacyjna, rozumiana jako istotna modyfikacja części organizacji¹¹, stała się paradygmatem w ich funkcjonowaniu w złożonym i turbulentnym otoczeniu. Jak zauważył R.W. Griffin, najczęściej zmiany te dotyczą: struktury i schematu organizacji, techniki i operacji oraz ludzi¹². Odwołując się do klasycznej już koncepcji A. Chandlera¹³, zgodnie z którą struktura organizacyjna jest determinowana przez strategię organizacji, C. Suszyński¹⁴ za cel restrukturyzacji organizacyjnej uznał *dostosowanie wewnętrznych struktur i procedur w przedsiębiorstwie* [lub szerzej w organizacji – autorzy] *do realizacji przyjętej strategii*. Natomiast według E.H. Bowmana i H. Singha celem tym jest zwiększenie sprawności i skuteczności zarządzania przez wdrożenie istotnych zmian w strukturze organizacyjnej, którym często towarzyszy redukcja zatrudnienia¹⁵.

⁸ European – United States Defence Expenditures in 2009. European Defence Agency, Brussels, 21 grudnia 2010, s. 14.

⁹ Decyzja nr 318/MON ministra obrony narodowej z dnia 3 lipca 2008 roku w sprawie wdrożenia systemu kontraktowania usług poza Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej. Dz.Urz. MON z 2008 r. nr 14, poz. 175. Więcej na ten temat patrz: A. Lis: *Perspektywy i uwarunkowania rozwoju outsourcingu usług dla sił zbrojnych w Polsce*. W: *Organizacje komercyjne i niekomercyjne wobec wzmożonej konkurencji oraz wzrastających wymagań konsumentów*. Pod red. A. Nalepki i A. Ujwary-Gil. Wyższa Szkoła Biznesu – National Louis University, Nowy Sącz 2009, s. 255–264.

¹⁰ A. Bujak: *Logistyka wojskowa w dobie przemian*. „Kwartalnik Bellona” 2008 nr 3, s. 171.

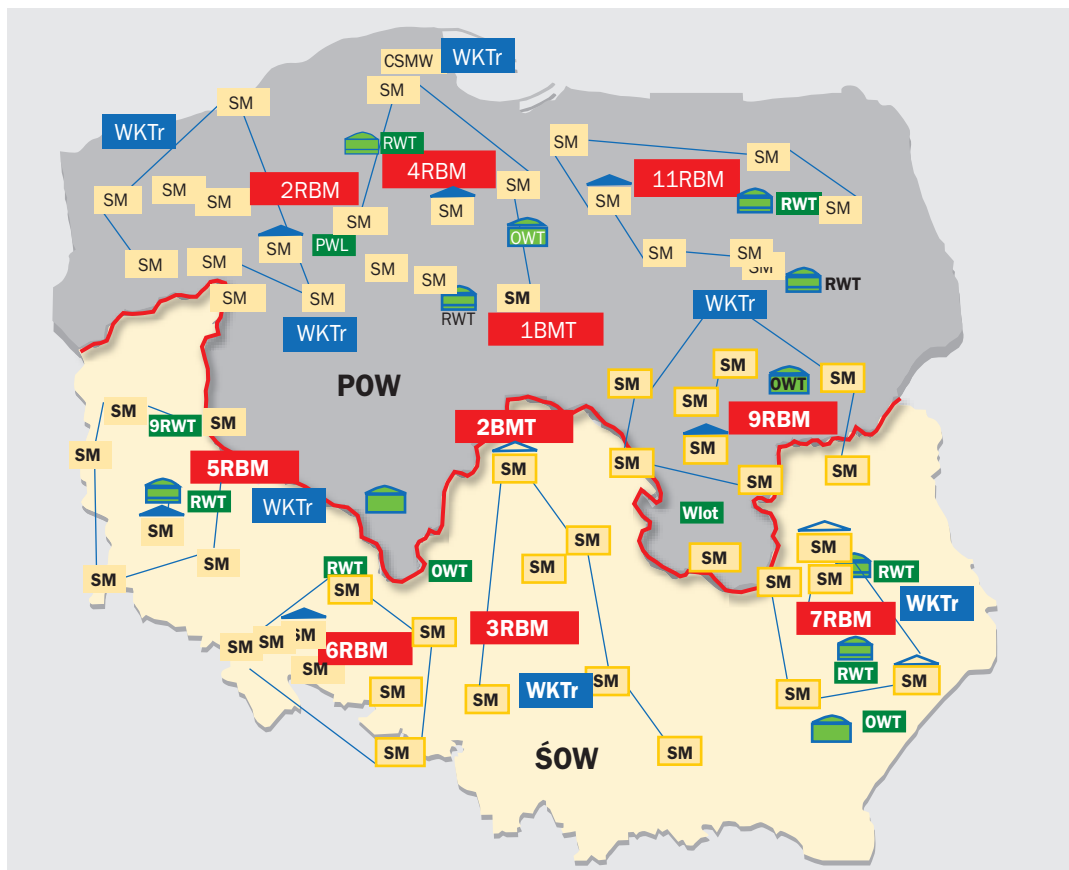
¹¹ R.W. Griffin: *Podstawy zarządzania organizacjami*. PWN, Warszawa 2005, s. 408.

¹² Ibidem, s. 416.

¹³ A. Chandler: *Strategy and structure*. MIT Press, Cambridge 1962.

¹⁴ C. Suszyński: *Restrukturyzacja, konsolidacja, globalizacja przedsiębiorstw*. PWE, Warszawa 2003, s. 152.

¹⁵ E.H. Bowman, H. Singh: *Corporate restructuring: Reconfiguring the firm*. „Strategic Management Journal” 1993 Vol. 14, s. 6. Więcej patrz: A. Lis: *Restrukturyzacja organizacyjna*. „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Ekonomia” 2011 nr 3; Z. Malara: *Restrukturyzacja organizacyjna przedsiębiorstwa*. Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2001.

RYŚ. 1. STACJONARNY POTENCJAŁ LOGISTYCZNY Sił Zbrojnych RP – stan wyjściowy 31.12.2010 roku

Biorąc pod uwagę wskazane ogólne założenia z zakresu teorii organizacji i zarządzania oraz uwarunkowania i przyjęte założenia restrukturyzacji stacjonarnego systemu logistycznego, można stwierdzić, że istotą wprowadzanych zmian jest¹⁶:

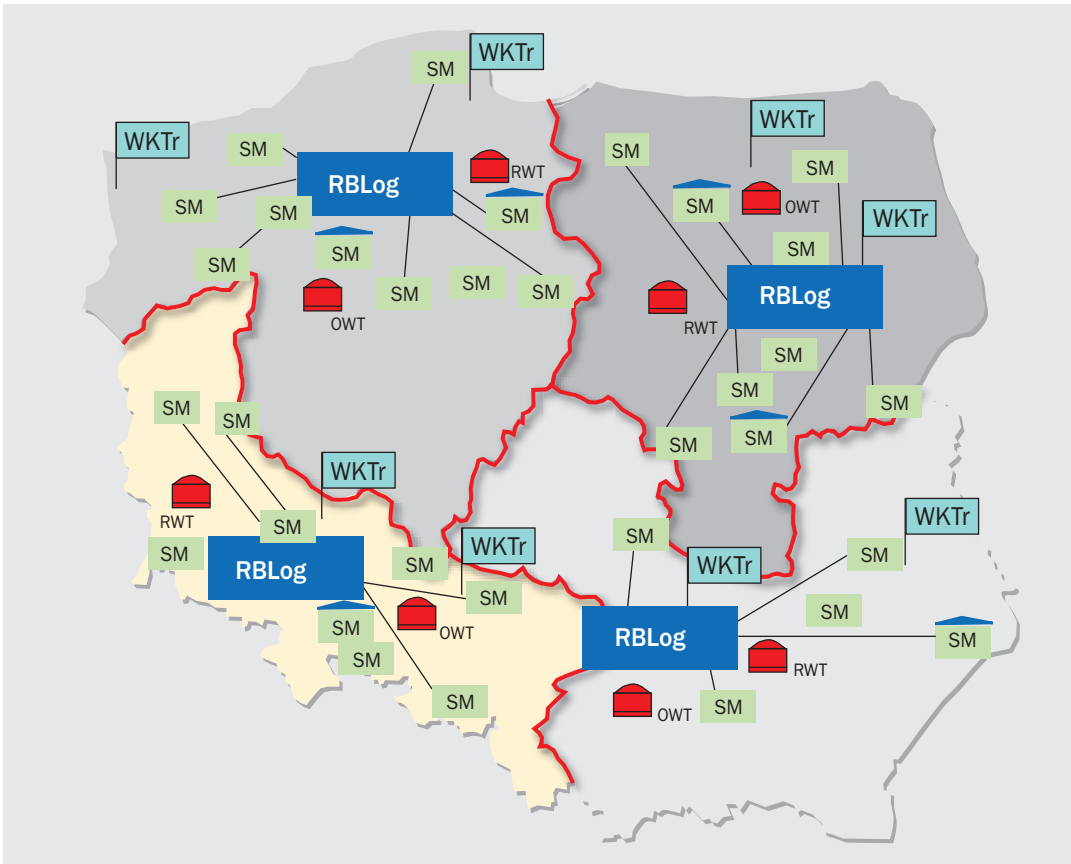
– integracja w regionalnych bazach logistycznych zarządzania i kierowania zasobami wszystkich podsystemów logistycznych: planowania logistycznego, materiałowego, technicznego, transportu i ruchu wojsk, a docelowo być może także infrastruktury wojskowej, co pozwoli [...] na uproszczenie struktury dowodzenia logistyką;

– racjonalizacja systemu zaopatrzenia logistycznego i finansowego jednostek wojskowych przez ograniczenie liczby dysponentów środków budżetowych trzeciego stopnia oraz zmniejszenie liczby składów materiałowych;

– modernizacja stacjonarnego potencjału logistycznego i zastosowanie nowych technologii w zakresie informatyzacji zarządzania zasobami logistycznymi oraz przechowywania i magazynowania wielkopowierzchniowego.

Reorganizacja stacjonarnego potencjału logistycznego została poprzedzona przeprowadzeniem szczegółowych analiz, których celem było wypracowanie docelowej struktury oraz wybór lokalizacji komend regionalnych baz logistycznych i wojskowych oddziałów gospodarczych. Podstawowymi kryteriami, które zostały uwzględnione w procesie decyzyjnym, były względy operacyjne oraz optymalizacja procesu zaopatrywania jednostek operacyjnych. W dalszej ko-

¹⁶ A. Franczak (red.): *Zmiany w Inspektoracie Wsparcia Sił Zbrojnych*. Bydgoszcz 2011.

MATERIAŁY WSP SZ (2)

RYŚ. 2. STACJONARNY POTENCJAŁ LOGISTYCZNY Sił Zbrojnych RP – stan 31.12.2012 roku

lejności brano pod uwagę czynniki ekonomiczne, uwarunkowania infrastruktury wojskowej oraz wyzwania związane z restrukturyzacją zatrudnienia.

Proces rejonizacji oraz integracji stacjonarnego potencjału logistycznego został zapoczątkowany w 2010 roku (rys. 1). Działania reorganizacyjne, planowane do zrealizowania do końca 2012 obejmują (rys. 2):

- a) rozformowanie – zrealizowano w 2011 roku:
 - dwóch dowództw okręgów wojskowych (POW i ŚOW);
 - ośmiu komend rejonowych baz materiałowych (2, 3, 4, 5, 6, 7, 9 i 11 RBM);
 - dwóch komend baz materiałowo-technicznych (1 i 2 BMT);
 - Centralnej Składnicy Marynarki Wojennej (CSMW);
- b) sformowanie:

- czterech komend regionalnych baz logistycznych (1 RBLog w Wałcu, 2 RBLog w Warszawie, 3 RBLog w Krakowie i 4 RBLog we Wrocławiu);

- dwudziestu wojskowych oddziałów gospodarczych (WOG)¹⁷, podporządkowanych organizacyjnie komendantom regionalnych baz logistycznych, oraz trzynastu jednostek zabezpieczających (komend portów wojennych – KPW i baz lotniczych – BLot), pełniących funkcje oddziałów gospodarczych, znajdujących się organizacyjnie w strukturach Marynarki Wojennej i Sił Powietrznych;

- c) włączenie w struktury regionalnych baz logistycznych czterech wojskowych oddziałów gospodarczych, funkcjonujących w ramach programu pilota-

¹⁷ Czternaście WOG-ów zostało sformowanych do końca 2011 roku, pozostałe sześć planuje się utworzyć do końca 2012 roku.

żowego (2 WOG Wrocław, 4 WOG Gliwice, 5 WOG Dęblin i 6 WOG Ustka), dotychczas podporządkowanych bezpośrednio szefowi IWspSZ;

d) przeformowanie i włączenie w struktury regionalnych baz logistycznych jednostek i pododdziałów logistycznych podporządkowanych dotychczas dowódcom OW i RBM, w tym okręgowych i rejonowych warsztatów technicznych, polowych warsztatów lotniczych, wojskowych komend transportu oraz kompanii regulacji ruchu.

Procesy reorganizacyjne zostały podzielone na dwa etapy. W pierwszym, wykorzystując komendy RBM lub inne jednostki wojskowe, sformowano komendy regionalnych baz logistycznych. W drugim natomiast w struktury RBLog włączono składy materiałowe z pozostałych rejonowych baz materiałowych oraz jednostki techniczne i transportowe podległe okręgom wojskowym. Jednocześnie regionalnym bazom logistycznym będą podporządkowywane nowo formowane wojskowe oddziały gospodarcze. Zakończenie drugiego etapu reorganizacji planowane jest do końca 2012 roku.

Zakłada się, że przeprowadzenie zmian organizacyjnych w systemie logistyki stacjonarnej pozwoli na¹⁸:

– *zwiększenie zdolności obronnych przez dostosowanie stacjonarnego potencjału logistycznego do potrzeb operacyjnych wojsk oraz przygotowanie do współdziałania z siłami NATO w ramach obrony kolektywnej;*

– *usprawnienie realizacji zabezpieczenia logistycznego jednostek wojskowych wszystkich rodzajów sił zbrojnych rozmieszczonych w rejonie odpowiedzialności RBLog, w tym zapewnienie im ciągłości zaopatrzenia i zabezpieczenie procesu profesjonalizacji;*

– *uporządkowanie kompetencji w zakresie kierowania i zarządzania podległym potencjałem logistycznym na poziomie operacyjnym;*

– *optymalizację i racjonalizację wykorzystania zasobów logistycznych, w tym przekazanie poza Siły Zbrojne zbędnych zasobów infrastruktury;*

– *modernizację stacjonarnego potencjału logistycznego przez zastosowanie nowoczesnych technologii w zakresie: informatyzacji zarządzania oraz przechowywania i dystrybucji środków zaopatrzenia.*

Przewidywane efekty działań reorganizacyjnych w systemie logistyki stacjonarnej obejmują:

a) w wymiarze funkcjonalnym: zmniejszenie liczby ośrodków decyzyjnych, co pozwoli na:

– usprawnienie struktur organizacyjnych,

– wykorzystanie dla potrzeb logistyki wojskowej usług dostępnych na rynku cywilnym (outsourcing);

b) w wymiarze organizacyjno-etatowym:

– ograniczenie liczby wojskowych jednostek budżetowych,

– częściową zamianę etatów wojskowych na cywilne,

– zmniejszenie stanów etatowych żołnierzy zawodowych i pracowników wojska w jednostkach zabezpieczających;

c) w wymiarze finansowym: uzyskanie do roku 2018 oszczędności rzędu 160 mln złotych.

ZAKOŃCZENIE

Restrukturyzacja stacjonarnego potencjału logistycznego jest jednym z kluczowych elementów reformy SZRP. Wpisuje się ona w trendy modernizacyjne nie tylko w polskim wojsku, lecz także w trendy w światowej logistyce wojskowej i cywilnej. Właśnie potrzeba, jak również imperatyw nadążania za tymi trendami oraz procesy profesjonalizacji stały się głównymi determinantami wprowadzanych zmian restrukturyzacyjnych. Koncepcja reformy wojskowej logistyki stacjonarnej została oparta na następujących założeniach: terytorialnego integrowania systemów wsparcia niezależnie od podległości organizacyjnej jednostek operacyjnych, rozdzielenia funkcji dowódczo-szkoleniowych od gospodarczo-finansowych, wykorzystania w większym stopniu usług zewnętrznych oraz usprawnienia systemu zarządzania logistyką przez zmniejszenie liczby szczebli zarządzania i zastosowanie narzędzi informatycznych wspierających procesy podejmowania decyzji.

Podstawowymi organami wykonawczymi będą wojskowe oddziały gospodarcze zabezpieczające, na zasadzie odpowiedzialności terytorialnej, jednostki wszystkich rodzajów sił zbrojnych. Zakłada się, że wdrożone zmiany będą skutkowały pozytywnymi efektami w wymiarze funkcjonalnym, organizacyjno-etatowym oraz finansowym. ■

Generał brygady Roman Klecha jest absolwentem WAT oraz Podypłomowych Studiów Operacyjno-Logistycznych w AON. Był dowódcą 10 BLog oraz zastępcą szefa IWspSZ. Obecnie w dyspozycji.

Podpułkownik dr Andrzej Lis jest absolwentem WSO w Toruniu, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika i studiów podyplomowych w AON. Był rzecznikiem prasowym IWspSZ. Obecnie służy w Centrum Doktryn i Szkolenia Sił Zbrojnych.

¹⁸ A. Franczak (red.): *Zmiany w Inspektoracie...*, op.cit.

plk rez.
TADEUSZ WNUK
Departament
Polityki Zbrojeniowej MON

FOT. KRZYSZTOF WILEWSKI

Lotnicza logistyka

Od 2007 roku zaopatrzeniem lotniczo-technicznym lotnictwa Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej zajmuje się Oddział Zaopatrzenia Lotniczo-Technicznego w Szefostwie Techniki Lotniczej Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych.

Zaopatrzeniem lotniczo-technicznym Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, do czasu przejścia zadań zabezpieczenia logistycznego przez Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych (IWspSZ), zajmowały się logistyki poszczególnych rodzajów sił zbrojnych, mające w swoim wyposażeniu statki powietrzne, a więc Siły Powietrzne, Wojska Lądowe i Marynarka Wojenna

RP. W ostatnim okresie jedynie w Siłach Powietrznych funkcjonowała wydzielona struktura organizacyjna, na której spoczywało to zadanie. Był to Oddział Zaopatrzenia Lotniczo-Technicznego w Szefostwie Techniki Lotniczej. W Wojskach Lądowych i Marynarce Wojennej problematyką zaopatrzenia lotniczo-technicznego zajmowali się poszczególni specjaliści, funkcjonujący odpowiednio w Wydziale Techniki Lot-

niczej oraz w Oddziale Elektroniki i Techniki Lotniczej.

W INSPEKTORACIE WSPARCIA SIŁ ZBROJNYCH

Instytucja ta, powstała w 2007 roku, przejęła zadania zabezpieczenia logistycznego sił zbrojnych. W Szefostwie Techniki Lotniczej utworzono Oddział Zaopatrzenia Lotniczo-Technicznego. Do jego zasadniczych zadań należy:

- analizowanie potrzeb zgłoszonych przez jednostki lotnicze podległe Inspektoratowi Wsparcia SZ oraz rodzajom sił zbrojnych, dotyczących technicznych środków materiałowych do statków powietrznych, ich bilansowanie, a także określanie wielkości środków finansowych niezbędnych do ich zaspokojenia;
- opracowywanie planu zakupów i remontów technicznych środków materiałowych do

statków powietrznych na dany rok budżetowy oraz na lata następne, zgodnie z planami modernizacji technicznej;

- planowanie i organizowanie dystrybucji do użytkowników technicznych środków materiałowych do statków powietrznych;
- nadzór nad stanem zapasów wojennych i bieżących technicznych środków materiałowych do statków powietrznych w lotnictwie Sił Zbrojnych RP;
- zabezpieczanie statków powietrznych eksploatowanych w polskich kontyngentach wojskowych poza granicami kraju w techniczne środki materiałowe i materiały eksploatacyjne;
- przedstawianie propozycji zagospodarowania technicznych środków materiałowych do statków powietrznych zbędnych Siłom Zbrojnym RP oraz współpraca z Agencją Mienia Wojskowego;
- opracowywanie dokumentów normatywnych (w tym biuletynów) odnoszących się do problematyki zaopatrzenia lotniczo-technicznego;

– opiniowanie opracowanych przez inne komórki organizacyjne dokumentów normatywnych dotyczących zaopatrzenia lotniczo-technicznego;

– opiniowanie dokumentacji technicznej odnoszącej się do technicznych środków materiałowych do statków powietrznych;

– współudział w organizowanych i kierowanych przez gestora uzbrojenia i sprzętu wojskowego (UiSW)¹ badaniach eksploatacyjno-wojskowych technicznych środków materiałowych do statków powietrznych;

– opracowywanie zasad i norm przechowywania i transportu technicznych środków materiałowych do statków powietrznych;

– prowadzenie ewidencji umów dotyczących zakupów i remontów technicznych środków materiałowych do statków powietrznych;

– nadzorowanie ewidencji ilościowo-jakościowej technicznych środków materiałowych do statków powietrznych, prowadzonej przez oddziały gospodarcze, a także przechowywanie i przetwarzanie tych danych w systemach informatycznych;

– organizowanie specjalistycznych szkoleń doskonalących personel zaopatrzenia lotniczo-technicznego lotnictwa Sił Zbrojnych RP.

Na kolejnym szczelbu dowodzenia, w oddziałach służb technicznych okręgów wojskowych (OST OW), problematyką techniki lotniczej, w tym zaopatrzeniem lotniczo-technicznym, zajmował się jeden oficer w każdym z okręgów.

Do końca 2010 roku głównym organem wykonawczym Inspektoratu Wsparcia SZ w dziedzinie zaopatrzenia lotniczo-technicznego, wykonującym zadania na rzecz całego lotnictwa Sił Zbrojnych RP, była 2 Baza Materiałowo-Techniczna. Pewne zadania wykonywała także 24 Składnica Marynarki Wojennej. Gdy ją przeformowano, jej obowiązki przejął Skład Materiałowy 4 Rejonowej Bazy Materiałowej.

Podstawowe zadania dotyczące zaopatrzenia lotniczo-technicznego statków powietrznych eksploatowanych poza granicami kraju w polskich kontyngentach wojskowych spoczywały na

Zasadniczym zadaniem zaopatrzenia lotniczo-technicznego jest pozyskiwanie, przechowywanie w zasobach i dostarczanie w odpowiednim czasie oraz w niezbędnych ilościach technicznych środków materiałowych (części zamienne, wyrobów jednorazowych i materiałów eksploatacyjnych), a także sprzętu lotniskowo-hangarowego personelowi obsługującemu i remontującemu.

¹ Decyzja nr 46/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 stycznia 2007 roku w sprawie określenia funkcji gestorów i centralnych organów logistycznych uzbrojenia i sprzętu wojskowego w resorcie obrony narodowej. Dz.Urz. MON 2009 nr 12 poz. 133 z późn. zm.

10 Brygadzie Logistycznej i 6 Rejonowej Bazie Materiałowej.

W 2011 roku kontynuowano rozpoczęte w 2010 roku zmiany² w organizacji i funkcjonowaniu systemu logistycznego Sił Zbrojnych RP. Polegały one, między innymi, na rozformowaniu okręgów wojskowych (OW), rejonowych baz materiałowych (RBM), baz materiałowo-technicznych (BMT) i sformowaniu czterech regionalnych baz logistycznych (RBLog) oraz utworzeniu kolejnych wojskowych oddziałów gospodarczych (WOG).

W RODZAJACH SIŁ ZBROJNYCH

W dowództwach rodzajów sił zbrojnych, zarówno u gestorów uzbrojenia i sprzętu wojskowego (Szefostwo Wojsk Lotniczych Dowództwa Sił Powietrznych, Szefostwo Wojsk Aeromobilnych Dowództwa Wojsk Lądowych, Oddział Lotnictwa Marynarki Wojennej), jak i w komórkach planistycznych logistyki (zarządy planowania logistycznego A4, G4 i N4 rodzajów sił zbrojnych) nie ma fachowców o specjalności gospodarza i zaopatrywania lotniczo-techniczne (SW 08913³ lub SW 38B05⁴, którzy zajmowaliby się tą problematyką. Na szczeblu związków taktycznych (skrzydła, brygady) w pionach (wydziałach, sekcjach) techniki lotniczej są etaty dla pojedynczych specjalistów.

Komórki zaopatrzenia lotniczo-technicznego funkcjonują natomiast w jednostkach lotniczych (bazy, pułki, dywizjony). Ich struktura nie jest jednak jednolita i zależy, między innymi, od rodzaju sił zbrojnych, w którego skład dana jednostka wchodzi oraz od typu i liczby statków powietrznych, w które jest wyposażona. W każdym razie w jednostkach lotniczych zaopatrzeniem lotniczo-technicznym (w tym obsługą księgowo-finansową oraz magazynów sprzętu lotniczo-technicznego) zajmuje się od kilku do kilkunastu osób.

Do czasu utworzenia Inspektoratu Wsparcia SZ i przejęcia przez niego zadań zabezpieczenia logistycznego całego wojska w każdym rodzaju sił zbrojnych istniał odrębny system zaopatrywania statków powietrznych. W 2007 roku głównym zadaniem Oddziału Zaopatrzenia Lotniczo-Technicznego było zintegrowanie istniejących systemów i utworzenie jednego wspólnego dla całego lotnic-

two Sił Zbrojnych RP systemu zaopatrywania statków powietrznych, zarówno tych eksploatowanych w kraju, jak i poza jego granicami. Musiał się on wpisywać w obowiązujące ramy prawne oraz regulacje resortowe, dotyczące planowania i zaspokajania potrzeb materiałowych, obrotu materiałowego oraz finansów. W związku z tym ustalono zasady:

- centralnego zaopatrywania statków powietrznych w części zamienne w sposób planowy;
- zaopatrywania statków powietrznych w wyroby jednorazowe i materiały eksploatacyjne;
- zaopatrywania statków powietrznych eksploatowanych w kraju w części zamienne w trybie doraźnym;
- zaopatrywania statków powietrznych eksploatowanych w polskich kontyngentach wojskowych w techniczne środki materiałowe w trybie doraźnym.

ZASADY PLANOWANIA

Zasady centralnego zaopatrywania statków powietrznych w części zamienne w sposób planowy dostosowano do realiów oraz obowiązujących w resorcie obrony narodowej zasad planowania⁵. W pierwszej kolejności zmieniono termin wykonywania przez jednostki lotnicze corocznego⁶ sprawozdania (zapotrzebowania) o stanie, obrocie i potrzebach lotniczych środków materiałowych z 15 sierpnia na 15 stycznia. Pozwoliło to na zgłaszanie aktualnych potrzeb zakupów części zamiennych do statków powietrznych do planu modernizacji technicznej na kolejny rok (szef Inspektoratu Wsparcia SZ jest zobligowany do ich zgłoszenia do szefa Za-

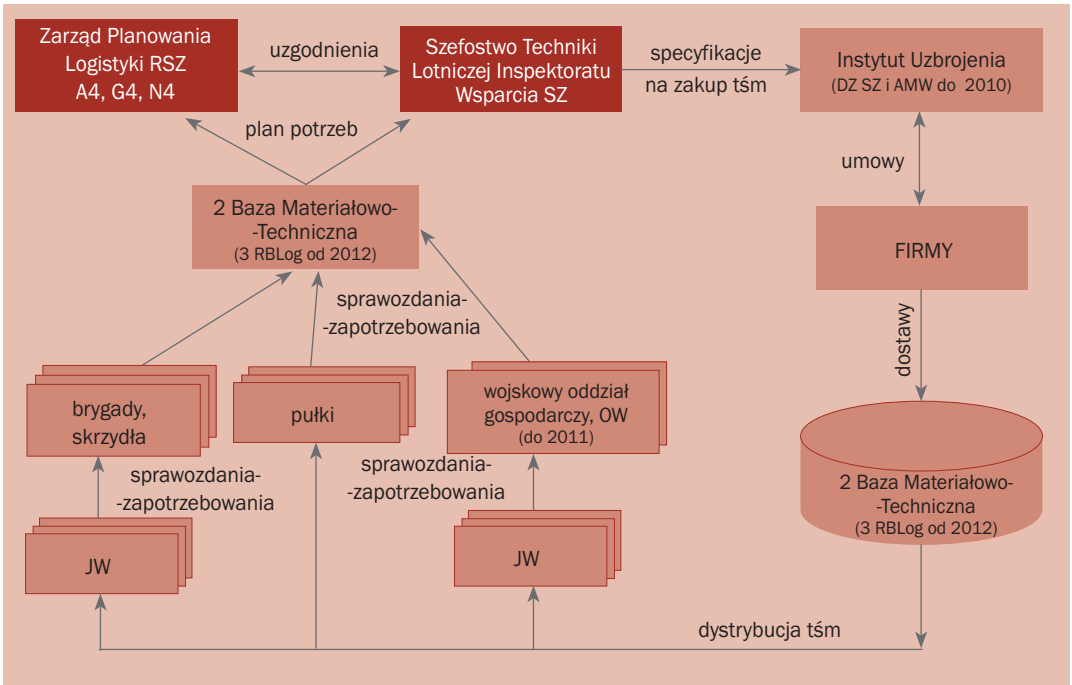
² Decyzja Nr PF-26/Org./P1 Ministra Obrony Narodowej z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie wprowadzenia do realizacji „Planu zamierzeń organizacyjnych i dyslokacyjnych Sił Zbrojnych RP na 2010 rok oraz głównych kierunków zmian organizacyjnych na 2011 rok”.

³ Specjalność wojskowa wg Rozkazu Nr 365/Org./P1 Szefa Sztabu Generalnego WP z dnia 31 października 2003 r. z późn. zm.

⁴ Specjalność wojskowa wg Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 11 grudnia 2009 r. w sprawie korpusów osobowych, grup osobowych i specjalności wojskowych. Dz.U. 2009 nr 216 poz. 1678.

⁵ Decyzja Nr 7/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 stycznia 2008 roku w sprawie zasad opracowywania i realizacji centralnych planów rzeczowych. Dz.Urz. MON 2008 nr 1, poz. 6 z późn. zm.

⁶ Zestawienie sprawozdań obowiązujących na poszczególnych szczeblach dowodzenia i zarządzania resortu obrony narodowej. Sygn. Szt. Gen. 1598/2007 pkt 36, s. 229c.

RYŚ. 1. Centralne zaopatrzenie w sposób planowy

rządu Planowania Rzeczowego – P8 Sztabu Generalnego WP do 25 marca roku przedplanowego?).

TRYB ZGŁASZANIA POTRZEB I ICH ZASPOKAJANIA

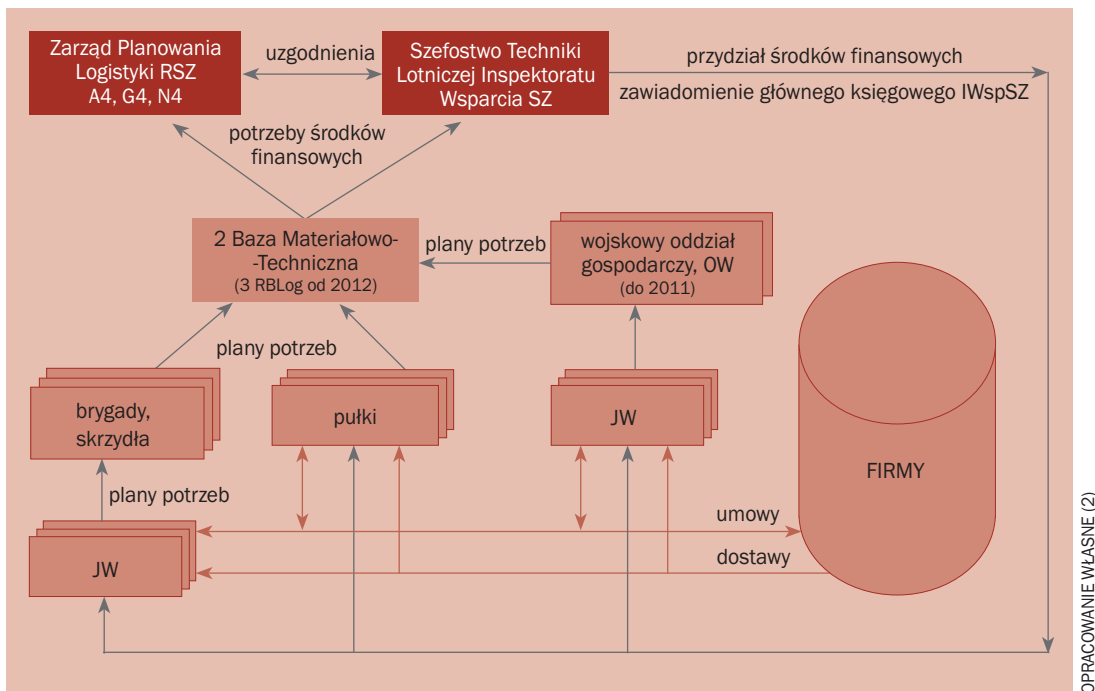
Wykonane w jednostkach wojskowych sprawozdania-zapotrzebowania są przesyłane do jednostek nadrzędnych (brygad, skrzydeł), gdzie bilansuje się stan posiadania ze zgłoszonymi potrzebami. Brygady, skrzydła i pułki bezpośrednio podporządkowane rodzajom sił zbrojnych oraz wojskowym oddziałom gospodarczym przekazują takie dokumenty do 2 Bazy Materiałowo-Technicznej (w 2012 roku do 3 Regionalnej Bazy Logistycznej), gdzie sporządza się kolejny bilans stanu posiadania i potrzeb. Zbiorczy plan potrzeb dla lotnictwa Sił Zbrojnych RP jest przesyłany przez 3 Regionalną Bazę Logistyczną do Szefostwa Techniki Lotniczej Inspektoratu Wsparcia SZ oraz do wiadomości zarządów planowania logistycznego A4, G4, N4 rodzajów sił zbrojnych w częściach ich dotyczących.

W Oddziale Zaopatrzenia Lotniczo-Technicznego IWspSZ analizuje się potrzeby i możliwości zakupu

(remontu) technicznych środków materiałowych do statków powietrznych z uwzględnieniem wskazanych priorytetów i przydzielonych środków finansowych. Na podstawie analizy, po konsultacjach z gestorami UiSW i komórkami planistycznymi w RSZ (zarządami planowania logistycznego A4, G4, N4), sporządza się szczegółowe specyfikacje ilościowo-wartościowe na zakup technicznych środków materiałowych, które są przesyłane do Inspektoratu Uzbrojenia (do końca 2010 roku do Departamentu Zaopatrzenia SZ i Agencji Mienia Wojskowego) – wykonawcy zakupów centralnych. Po postępowaniach przetargowych z oferentami są zawierane umowy na dostawy technicznych środków materiałowych. Ich odbiorcami są jednostki wskazane w umowach, najczęściej 2 Baza Materiałowo-Techniczna (rys. 1). Następnie techniczne środki materiałowe są dystrybuowane do jednostek, które je zamówiły.

Zaopatrzenie statków powietrznych w wyroby jednorazowe i materiały eksploatacyjne odbywa się

⁷ Decyzja Nr 7/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 stycznia 2008 roku w sprawie opracowywania realizacji centralnych planów rzeczowych. Dz.Urz. MON 2008 nr 1 poz. 6 § 4 ust. 3.

RYS. 2. Zaopatrzenie w sposób decentralny

zgodnie z ustaleniami zawartymi w *Doktrynie logistycznej Sił Zbrojnych RP. DD/4*, w szczególności w zapisach pkt. 2166⁸, w którym określono zadania wykonywane w sposób decentralny (rys. 2). Należy zwrócić uwagę na fakt, że użytkownicy statków powietrznych nie zgłaszają potrzeb materiałowych na wyroby jednorazowe i materiały eksploatacyjne, ale wysokość środków finansowych potrzebnych na ich zakup. Zakupy realizują decentralnie oddziały gospodarcze w ramach środków finansowych przydzielonych na ten cel przez szefa finansów Inspektoratu Wsparcia SZ.

TRYB DORAŹNY

Zasady zaopatrywania statków powietrznych eksploatowanych w kraju w części zamienne w tym trybie mają zastosowanie, gdy użytkownik nie ma w zapasach magazynowych części niezbędnej do ich usprawnienia. Zaopatruje się je zgodnie z ustaleniami określonymi w piśmie nr wych. 2106/ZLT/08 z 19.12.2007 roku (rys. 3). Nie dotyczą one samolotów F-16, C-130E Hercules i Casa C-295M

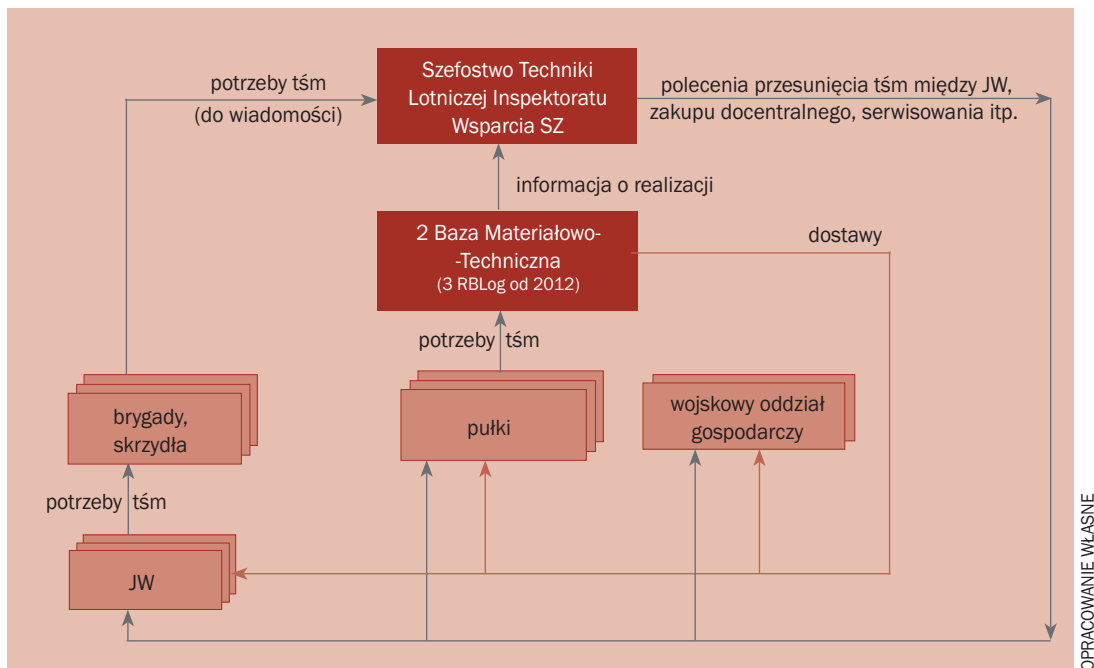
oraz śmigłowców SH-2G Kaman. Dla każdego z tych typów statków powietrznych opracowano odrębne procedury⁹, wykorzystujące przede wszystkim system umów na wsparcie eksploatacji (*Follow-on Support*) zawartych z rządem Stanów Zjednoczonych czy umów na serwisowanie (dla samolotów Casa C-295M).

Zasady zaopatrywania w trybie doraźnym statków powietrznych eksploatowanych w polskich kontyngentach wojskowych poza granicami kraju w techniczne środki materiałowe opracowano na podstawie wydanych w 2008 roku *Zasad prowadzenia gospodarki materiałowej i finansowej w Polskich Kontyngentach Wojskowych realizujących zadania poza granicami państwa*¹⁰. Uszczegółwiają one zasady zgłaszania potrzeb technicznych

⁸ Sygn. Szt.Gen. 1566/2004.

⁹ Na przykład wg stanu na 30.09.2011 r. w stosunku do samolotów F-16 ustalenia takie zawarto w Piśmie Pełnomocnika Ministra Obrony Narodowej – Dyrektora Programu Wdrażania na Wyposażenie SZRP Samolotu Wielozadaniowego (nr wych. 500/F-16 z 17.11.2008 r.), a do samolotów C-130E Hercules w Piśmie Szefa Techniki Lotniczej Inspektoratu Wsparcia SZ (nr wych. 1091/ZLT/10 z 11.05.2010 r.).

¹⁰ Sygn. Logis. 1/2008.

RYS. 3. Zaopatrywanie w trybie doraźnym

środków materiałowych do statków powietrznych w trybie doraźnym i wskazują, między innymi, komórki organizacyjne, które biorą w tym udział, i tryb obiegu informacji¹¹.

Zasady zaopatrywania statków powietrznych w techniczne środki materiałowe, mimo że zostały opracowane i wdrożone do stosowania w początkowym okresie działalności Oddziału Zaopatrzenia Lotniczo-Technicznego IWspSZ, w zasadniczej części nie straciły swojej aktualności. Niektóre z nich wymagają jednak uaktualnienia. Jest to spowodowane zmianą obowiązujących wówczas dokumentów normatywnych. Na przykład uaktualniono *Zasady prowadzenia gospodarki materiałowej i finansowej w Polskich Kontyngentach Wojskowych realizujących zadania poza granicami państwa*¹². Ponadto rozpoczęto w 2010 roku zmiany organizacyjno-kompetencyjne w systemie logistycznym SZRP.

DZIAŁALNOŚĆ NORMATYWNA

Oddział Zaopatrzenia Lotniczo-Technicznego IWspSZ wykonywał także zadania związane z normowaniem zaopatrzenia lotniczo-technicznego

w Siłach Zbrojnych RP. W ich efekcie wprowadzono następujące dokumenty:

- *Biuletyn informacyjny nr ZL/5053/I/08*, dotyczący wytwarzania sprzętu pomocniczego do techniki lotniczej w wyspecjalizowanych warsztatach jednostek wojskowych lub postępowania o udzielenie zamówienia na jego wykonanie;
- *Biuletyn informacyjny nr ZL/5054/I/08*, odnoszący się do zasad prowadzenia ewidencji sprawozdawczo-planistycznej sprzętu i środków materiałowych przyjmowanych w ramach kontraktu na dostawę samolotu transportowego C-130E Hercules;
- *Biuletyn informacyjny nr ZL/5061/I/08*, dotyczący konserwacji, rozkonserwowywania, pakowania i transportu łopaty wirnika nośnego o konstrukcji metalowej do śmigłowców Mi-2, Mi-8, Mi-14, Mi-17 i Mi-24;
- *Biuletyn informacyjny nr ZL/5138/I/10*, omawiający zasady prowadzenia ewidencji sprawoz-

¹¹ T. Wnuk: Doświadczenia z eksploatacji śmigłowców w Afganistanie. „Przegląd Wojsk Lądowych” 2010 nr 9, s. 45.

¹² Rozkaz nr 596/Log./IWspSZ Szefa Sztabu Generalnego WP z dnia 27 lipca 2010 roku.

dawczo-planistycznej sprzętu, technicznych środków materiałowych i środków materiałowych do samolotów wielozadaniowych F-16, przyjmowanych w ramach umów LOA (Letter of Offer and Acceptance);

– *Biuletyn informacyjny nr ZL/5195/II/10*, określający procedury zwiększenia godzinowego rezerwu technicznego piast wirnika nośnego (nr rys. 30.21.000.00.05 i 37.21.000.00.00) śmigłowców typu W-3;

– *Biuletyn informacyjny nr ZL/5207/II/10*, przedstawiający ogólne wymagania ochrony w czasie długoterminowego przechowywania samolotów i śmigłowców oraz silników lotniczych, a także wyposażenia pokładowego;

– *Biuletyn informacyjny nr ZL/5243/II/11*, dotyczący zasad przechowywania w jednostce wojskowej i przekazywania do naprawy technicznych środków materiałowych do samolotów F-16 i C-130 Hercules oraz śmigłowców SH-2G.

Wśród wymienionych dokumentów należy zwrócić uwagę na trzy, które unormowały zasady gospodarki technicznymi środkami materiałowymi do statków powietrznych produkcji amerykańskiej, to znaczy samolotów F-16 i C-130E Hercules oraz śmigłowców SH-2G Kaman. W stosunku do F-16 wprowadzenie tych dokumentów zakończyło tymczasowość w gospodarce środkami materiałowymi, która, do ich wydania, opierała się na ustaleniach doraźnych (telegramach) osób funkcyjnych logistyki Dowództwa Sił Powietrznych.

Biuletyn informacyjny nr ZL/5138/II/10 dotyczy nie tylko technicznych środków materiałowych do samolotów F-16, ale całego ich spektrum i obejmuje także środki bojowe, materiały pędne i smary, przedmioty zaopatrzenia mundurowego, sprzęt i części zamienne do sprzętu łączności i ubezpieczenia lotów, wyroby i dokumentację niejawną, dostarczane w ramach umów już obowiązujących LOA¹³ oraz tych, które zostaną zawarte w przyszłości.

Działalność związana z regulowaniem zasad eksploatacji techniki lotniczej nie ograniczała się jedynie do normowania zaopatrzenia lotniczo-technicznego w Siłach Zbrojnych RP. W Oddziale Zaopatrzenia Lotniczo-Technicznego IWspSZ opracowano również i wprowadzono do użytku w lotnictwie Sił Zbrojnych RP następujące doku-

menty, które normowały eksploatację statków powietrznych i silników lotniczych:

– *Aneks nr 2 do Biuletynu eksploatacyjnego nr P/4430/E/2000*, dotyczył przedłużenia rezerwów przekładni głównych WR-8, WR-8A, WR-14 i WR-24 w zakresie zwiększenia godzinowego rezerwu technicznego przekładni głównych WR-14;

– *Biuletyn konstrukcyjno-eksploatacyjny nr P/ZL/5056/K/E/08*, odnosił się do wprowadzenia łopat wirnika nośnego typu 22-2700-3000 na śmigłowcach Mi-2 eksploatowanych w lotnictwie Sił Zbrojnych RP;

Inicjatywa

Warto wspomnieć o programie komputerowym TSM-PKW, który umożliwił monitorowanie dostaw technicznych środków materiałowych do Samodzielnej Grupy Powietrznej PKW w Islamskiej Republice Afganistanu, działającej w składzie Międzynarodowych Sił Wsparcia Bezpieczeństwa, opracowanym przez ppłk. Kazimierza Pszennego z Szefostwa Techniki Lotniczej Inspektoratu Wsparcia SZ przy współudziale płk. Jana Bazyluka i niewielkim moim. Po pozytywnych opiniach na temat jego przydatności w pierwszym etapie eksploatacji próbnej został on wprowadzony do stosowania w PKW w zakresie techniki lotniczej. Program uznano za trzeci najlepszy projekt racjonalizatorski w Inspektoracie Wsparcia SZ w 2010 roku. Zainteresowanie nim przejawili także inne szefostwa Inspektoratu Wsparcia SZ, na przykład w aspekcie monitorowania dostaw technicznych środków materiałowych do KTO Rosomak czy bezałogowych statków powietrznych.

– *Aneks nr 7 do Biuletynu eksploatacyjnego nr P/3882/E/94*, ustalał rezerwu śmigłowców Mi-14PŁ, Mi-14PS, Mi-14BT i ich głównych agregatów w zakresie zwiększenia rezerwu międzyremontowego piast wirnika nośnego 8-1930-000 i tarcz sterujących 8-1950-000;

– *Aneks nr 6 do Biuletynu eksploatacyjnego nr P/O/U/R/4525/E/2002*, dotyczył zwiększenia godzinowego i kalendarzowego rezerwu technicznego śmigłowców Mi-14PS i Mi-14PŁ w zakresie zwiększenia rezerwu międzyremontowego piast wir-

¹³ Numer PL-D-SAC i PL-P-GAP.

FOT. 1. DOSKONALENIE UCZESTNIKÓW KURSU w obsłudze magazynu sprzętu lotniczo-technicznego

nika nośnego 8-1930-000 serii 2 i tarcz sterujących 8-1950-000;

– *Biuletyn informacyjny nr S/5227/II/11*, aktualizował dokumentację techniczną silników lotniczych typu TW3-117 wszystkich wersji i modyfikacji, eksploatowanych w lotnictwie Sił Zbrojnych RP.

SKOLENIE PERSONELU

Oddział Zaopatrzenia Lotniczo-Technicznego podjął również działania, które miały na celu podniesienie poziomu wiedzy specjalistycznej personelu zajmującego stanowiska etatowe w pionie zaopatrzenia lotniczo-technicznego. Było to konieczne, ponieważ tylko nieliczni żołnierze i pracownicy wojska, zajmujący się tą tematyką w Siłach Zbrojnych RP, byli odpowiednio przeszkoleni. Wynikało to z braku specjalistycznych kursów doskonalących – nie organizowano ich od ponad dwudziestu lat.

Zaopatrzeniem lotniczo-technicznym zajmowali się ludzie o bardzo różnych specjalnościach wojskowych, zróżnicowanym poziomie wiedzy specjalistycznej i innych umiejętnościach. Często były to osoby przypadkowe. Wiedzę specjalistyczną zdobywano metodą samokształcenia, czerpano ją od poprzedników i współpracowników. Reaktywowane Centrum Szkolenia Inżynierijno-Lotniczego, które rozpoczęło działalność dydaktyczną w styczniu 2009 roku, nie chciało się podjąć przeprowadzenia kursu doskonalącego z dziedziny zaopatrzenia lotniczo-technicznego.

FOT. 2. PRZYGOTOWANIE SILNIKA do transportu

FOT. ARCHIWUM AUTORA (2)

Zadanie to wykonała Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych. W uzgodnieniu z tą uczelnią w Oddziale Zaopatrzenia Lotniczo-Technicznego Inspektoratu Wsparcia SZ opracowano założenia organizacyjno-programowe kursu na temat *Zaopatrywanie statków powietrznych w techniczne środki materiałowe*, które po zatwierdzeniu przez Departament Nauki i Szkolnictwa Wojskowego Ministerstwa Obrony Narodowej były podstawą do jego wprowadzenia w 2010 roku do *Rocznego planu doskonalenia zawodowego żołnierzy zawodowych Sił Zbrojnych RP*¹⁴. W 2011 roku w Wyższej Szkole Oficerskiej Sił Powietrznych zorganizowano kolejny kurs doskonalący. Do 30 września 2011 roku na kursach tych przeszkolono 40 oficerów i podoficerów zajmujących się zaopatrzeniem lotniczo-technicznym (fot. 1).

Podobna sytuacja zaistniała podczas organizowania kursu doskonalącego na temat zaopatrzenia lotniczo-technicznego dla szeregowych (fot. 2). Pierwszy taki kurs – *Obsługa magazynu sprzętu lotniczo-technicznego*¹⁵, przeprowadzono w Wyższej Szkole Oficerskiej Sił Powietrznych pod koniec 2011 roku.

Specjalistów zaopatrzenia lotniczo-technicznego obsługujących samoloty F-16 szkoli się według odrębnego programu. Kursy takie są prowadzone pod auspicjami Wyższej Szkoły Oficerskiej Sił Powietrznych w bazach lotnictwa taktycznego.

¹⁴ Poz. 109, kod kursu 82171107, kursy w terminach 18.01–05.02 oraz 6–24.09.2010 roku.

¹⁵ Poz. 97, kod kursu 82171122.

W 2011 roku na kursie *Specjalisty zaopatrzenia lotniczo-technicznego samolotu F-16 (SUPPLY)*¹⁶ przeszkolono dziesięć osób.

Docelowo wszyscy żołnierze i pracownicy wojska pracujący w zaopatrzeniu lotniczo-technicznym na różnych stanowiskach powinni się legitymować przeszkoleniem specjalistycznym, a objęcie stanowisk służbowych w tej specjalności wojskowej powinno być uwarunkowane ukończeniem specjalistycznych kursów doskonalących.

KIERUNKI ZMIAN

W 2010 roku zaczęto wprowadzać daleko idące zmiany w organizacji i funkcjonowaniu systemu logistycznego Sił Zbrojnych RP. Pod koniec 2011 roku rozwiązano 2 Bazę Materiałowo-Techniczną, która odgrywała wiodącą rolę w zaopatrywaniu statków powietrznych w części zamienne. Jej zadania przejęła 3 Regionalna Baza Logistyczna, w której strukturach utworzono Wydział Techniki Lotniczej dyslokowany w Kutnie. W jego skład wchodzi następujące sekcje: eksploatacji i remontu, naziemnej obsługi statków powietrznych i wysokościowo-ratowniczej, zaopatrzenia lotniczo-technicznego, ewidencji i analiz.

3 Rejonowej Bazie Logistycznej podporządkowano składy materiałowe w Kutnie i Wojnowie (są w nich przechowywane, między innymi, techniczne środki materiałowe do statków powietrznych) oraz elementy obsługowo-remontowe techniki lotniczej, to znaczy 49 Polowe Warsztaty Lotnicze, 2 Polowe Warsztaty Lotnicze, Centralne Warsztaty Uzbrojenia i Elektroniki Lotniczej. Planowane jest także podporządkowanie Warsztatu Remontu Sprzętu Naziemnej Obsługi Statków Powietrznych, wydzielonego ze struktur likwidowanej 1 Bazy Materiałowo-Technicznej.

Kolejne zmiany w systemie logistycznym Sił Zbrojnych RP dotyczą tworzenia wojskowych oddziałów gospodarczych. W programie pilotażowym brał udział, między innymi, 5 Wojskowy Oddział Gospodarczy, który pod względem zaopatrzenia lotniczo-technicznego zabezpieczał statki powietrzne eksploatowane w 1 Ośrodku Szkolenia Lotniczego. Z początkiem 2011 roku w Dęblinie rozpoczęła funkcjonowanie nowo sformowana 41 Baza Lotnictwa Szkolnego, którą ustanowiono oddziałem gospodarczym¹⁷. Ma ona przejąć, między innymi, zadania

i magazyny sprzętu lotniczo-technicznego 5 Wojskowego Oddziału Gospodarczego. Równocześnie rozpoczęto formowanie kolejnych wojskowych oddziałów gospodarczych, które w 2012 roku mają

Warto rozważyć

■ **Niemal cały potencjał obsługowo-remontowy i zaopatrzeniowy techniki lotniczej**, jakim dysponuje IWspSZ, został skupiony w 3 Regionalnej Bazie Logistycznej. W pozostałych trzech bazach nie przewidziano komórek organizacyjnych ani nawet pojedynczych osób funkcyjnych, które miałyby się zajmować techniką lotniczą w ogóle, a zaopatrzeniem lotniczo-technicznym w szczególności. Uważam, że raczej nie sprawdzi się to w przyszłości, ponieważ o ile w przypadku Marynarki Wojennej RP skupienie potencjału obsługowo-remontowego i zaopatrzeniowego techniki morskiej w jednej regionalnej bazie logistycznej jest jak najbardziej zasadne, ponieważ dyslokacja i obszar działania MW niemal w całości pokrywają się z jej obszarem odpowiedzialności, o tyle jednostki lotnicze oraz potencjał obsługowo-remontowy i zaopatrzeniowy techniki lotniczej jest rozlokowany na terenie całego kraju.

przejmować zadania i magazyny sprzętu lotniczo-technicznego 56 Pułku Śmigłowców Bojowych (WOG Toruń) oraz 1 i 7 Dywizjonu Lotniczego (WOG Zgierz).

Należałoby w związku z tym odpowiedzieć na następujące pytania:

– Czy 41 Baza Lotnictwa Szkolnego, w której skład wchodzi między innymi eskadry lotnicze z personelem latającym i które są wyposażone w statki powietrzne, przejmując od 5 Wojskowego Oddziału Gospodarczego zadania i magazyny sprzętu lotniczo-technicznego, będzie łączyła funkcje operacyjno-szkoleniowe z funkcjami gospodarczymi?

¹⁶ Poz. 55, kod kursu 8217087, kurs w terminie 14–25.02.2011 roku.

¹⁷ Rozkaz Nr 335/LOG/P4 Szefa Sztabu Generalnego WP z dnia 26 kwietnia 2011 roku zmieniający rozkaz w sprawie przygotowania wdrożenia terytorialnego systemu zabezpieczenia funkcjonowania jednostek wojskowych w garnizonach Sił Zbrojnych RP oparteo na Wojskowych Oddziałach Gospodarczych.

¹⁸ Z. Głowienka: *Liczy się przyszłość*. „Przegląd Wojsk Lądowych” 2011 nr 9, s. 5.

– W kolejnym etapie tworzenia wojskowych oddziałów gospodarczych jest planowane przejście funkcji gospodarczych przez bazy lotnicze. Czy zatem w przyszłości pozostałe bazy, które wchodzi w skład poszczególnych rodzajów sił zbrojnych, będą także łączyły funkcje operacyjno-szkoleniowe z funkcjami gospodarczymi?

– Dlaczego zadania i magazyny sprzętu lotniczo-technicznego z jednostek lotniczych Wojsk Lądowych (56 pśb, 1 i 7 dlot) przenosi się do nowo tworzonych wojskowych oddziałów gospodarczych (Toruń i Zgierz)? Czy nie bardziej zasadne byłoby pozostawienie zadań i wymienionych magazynów w nowo formowanych bazach lotniczych, które mają wejść w struktury organizacyjne powstającej 1 Brygady Lotnictwa Wojsk Lądowych¹⁸, niż przekazywanie ich do nowo tworzonego WOG Toruń?

Trzecie pytanie wynika z analizy decyzji, które zostały podjęte i są realizowane w stosunku do 41 BLSz i 5 WOG. Czy wkrótce nie okaże się, że zadania i magazyny sprzętu lotniczo-technicznego będą ponownie przekazywane z wojskowych oddziałów gospodarczych do baz lotniczych? Byłoby dobrze, gdyby osoby funkcyjne, które podjęły decyzje o takich zmianach organizacyjnych, odpowiedziały na te pytania i wyjaśniły nasuwające się wątpliwości.

GŁÓWNE ZADANIA W ROKU 2012

Utrwalone od kilkunastu czy nawet kilkudziesięciu lat struktury organizacyjne, na których opierała się działalność logistyki w ostatnich latach i którą przejął powstający w 2007 roku Inspektorat Wsparcia SZ, od 2010 roku ulegają znaczącej transformacji. Żołnierze oraz pracownicy wojska muszą się odnaleźć w nowej rzeczywistości. Uważam, że w najbliższych latach personel zaopatrzenia lotniczo-technicznego powinien się skupić na wykonywaniu następujących zadań:

– zapewnieniu prawidłowego funkcjonowania zaopatrzenia lotniczo-technicznego w trakcie zmian organizacyjno-etatowych w systemie logistycznym Sił Zbrojnych RP oraz dostosowaniu struktur, zadań i sposobów ich wykonania do zachodzących zmian;

– utrzymaniu ciągłości zaopatrywania statków powietrznych eksploatowanych w PKW poza granicami kraju w techniczne środki materiałowe;

– zgromadzeniu i urzutowaniu wojennych zapasów technicznych środków materiałowych do statków powietrznych zgodnie z normami obowiązującymi od stycznia 2011 roku;

– identyfikacji potrzeb, zgromadzeniu zapasów i zaopatrywaniu w techniczne środki materiałowe statków powietrznych modernizowanych (np. Głuszec, PZL-130 Orlik TC-II) i planowanych do wprowadzenia w najbliższych latach (samolot LIFT, śmigłowce wsparcia bojowego i zabezpieczenia) do Sił Zbrojnych RP;

– utrzymaniu na zadawalającym poziomie zaopatrzenia w techniczne środki materiałowe statków powietrznych eksploatowanych w kraju, w szczególności tych zabezpieczających dyżury bojowe i ratownicze, wykorzystywanych do przewozu VIP-ów oraz przeznaczonych do szkolenia lotniczego;

– sukcesywnym wdrażaniu w technice lotniczej w oddziałach gospodarczych ewidencji ilościowo-wartościowo-jakościowej SI SIGMAT-RBM;

– opracowywaniu nowych oraz aktualizacji obowiązujących dokumentów normujących zaopatrzenie lotniczo-techniczne lotnictwa SZRP, w szczególności na przygotowaniu instrukcji dotyczącej zaopatrzenia lotniczo-technicznego, która zastąpiłaby obecną¹⁹;

– kontynuowaniu specjalistycznego szkolenia personelu zaopatrzenia lotniczo-technicznego na kursach doskonalących.

Realizacja wymienionych przedsięwzięć w przemyślany, systematyczny i planowy sposób pozwoli na dostarczenie personelowi wykonującemu obsługę i remontującemu statki powietrzne w odpowiednim czasie i w niezbędnych ilościach części zamiennych, wyrobów jednorazowych i materiałów eksploatacyjnych do statków powietrznych oraz obsługowego sprzętu lotniskowo-hangarowego, tym samym wpłynie na zapewnienie sprawności statków powietrznych w jednostkach lotnictwa Sił Zbrojnych RP na wymaganym poziomie. ■

Autor służył w Dowództwie Wojsk Lądowych, w tym w latach 2004–2007 jako szef techniki lotniczej. Od 2007 r. był szefem Oddziału Zaopatrzenia Lotniczo-Technicznego w Szefostwie Techniki Lotniczej IWspSZ. W maju 2011 r. przeszedł do rezerwy i pracuje w DPZ MON.

¹⁹ Decyzja nr 46/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 stycznia 2007 roku w sprawie określenia funkcji gestorów i centralnych organów logistycznych uzbrojenia i sprzętu wojskowego w resorcie obrony narodowej. Dz.Urz. MON 207 nr 12, poz. 133 z późn. zm.

plk rez. dr inż.
MIECZYŚLAW PAWLISIAK
Wojskowa Akademia Techniczna

FOT. ANDRZEJ PINDOR

System logistyczny a zadania wojsk

Siły Zbrojne RP stanowią zasadniczy element państwa odpowiedzialny za organizację i prowadzenie działań związanych z jego obronnością.

Zobowiązane są do wspierania polityki bezpieczeństwa państwa. Czynią to, uczestnicząc w realizacji zadań związanych z obroną narodową oraz w przedsięwzięciach ukierunkowanych na zapewnienie pokoju i stabilności w międzynarodowym wymiarze. Wypełniają swoją rolę, wykonując zadania związane między innymi z:

- obroną niepodległości i niepodzielności terytorium kraju oraz zapewnieniem nienaruszalności jego granic;
- wspieraniem polityki zagranicznej oraz ochroną żywotnych jego interesów na międzynarodowej arenie;
- niesieniem szeroko rozumianej pomocy różnym organom administracji publicznej w przypadku wystąpienia zagrożeń niemilitarnych;

– wspieraniem operacji antyterrorystycznych oraz prowadzeniem akcji ratowniczych¹.

W przypadku sytuacji kryzysowych SZRP udzielają specjalistycznego wsparcia organom władzy oraz społeczeństwu. Działają wówczas według wcześniej opracowanych planów, są bowiem częścią systemu reagowania kryzysowego.

Nową jakościowo ich rolą jest utrzymywanie gotowości do zwalczania ewentualnych zagrożeń asymetrycznych oraz udział w operacjach pokojowych i stabilizacyjnych. Wynika ona z występujących coraz częściej zagrożeń, których źródłem są nierozwiązane dotychczas konflikty lokalne i regionalne oraz różne, trudne do jednoznacznego zidentyfikowania, podmioty pozapaństwowe. Zagrożenia dla światowego bezpieczeństwa wiążą się z tak zwanymi upadłymi państwami, istniejącymi jedynie z nazwy. Organy władzy bowiem, struktury organizacyjne czy urzędy nie mają praktycznie żadnego wpływu na to, co dzieje się w ich kraju. Podsumowując, można z całą odpowiedzialnością stwierdzić, że ewentualne przyszłe zagrożenia, które mogą być powodem wybuchu wojny, wymuszają określenie w miarę precyzyjnie celów do realizacji przez SZRP.

ROLA SIŁ ZBROJNYCH

Każde państwo powinno mieć jasno określone cele do osiągnięcia przy pomocy swojej armii. W naszym kraju są one sprecyzowane w formalnym dokumencie, którym jest *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*.

Pierwszym celem do realizacji przez SZRP jest zapewnienie niepodległości i pełnej suwerenności państwa. Aby mógł być osiągnięty, konieczne jest zagwarantowanie autentycznej nienaruszalności granic, a zatem terytorium. Kolejnym jest skierowanie uwagi na międzynarodowe otoczenie. Wpływa to na udział w kształtowaniu stosunków z bliższymi i dalszymi sąsiadami, dzięki czemu promowany jest wizerunek Polski jako kraju demokratycznego, wiarygodnego sojusznika i uczestnika szeroko rozumianych stosunków międzypaństwowych. SZRP bronią równocześnie naszych interesów narodowych na międzynarodowej arenie. Ważnym celem jest ponadto pełna realizacja sojuszniczych zobowiązań. Wyrazem tego jest udział w przedsięwzięciach Unii Europejskiej, NATO i Organizacji Narodów Zjednoczonych

(ONZ). Ilościowy jego wymiar to prawie trzy tysiące żołnierzy. Cel często niedoceniany, traktowany marginalnie w przekazach medialnych, dotyczy tworenia oraz utrzymywania warunków do bezpiecznego i godziwego życia wszystkich obywateli oraz udziału we wspieraniu rozwoju społeczeństwa. Armia swoim potencjałem podmiotowym i przedmiotowym uczestniczy w życiu kraju. Jej działanie przyczynia się do postępu oraz szeroko rozumianego dobrobytu społecznego. Istotnym celem państwa, w realizacji którego uczestniczą SZRP, jest ochrona środowiska naturalnego oraz przeciwdziałanie różnego rodzaju klęskom żywiołowym lub likwidacja ich skutków. W tej sferze społeczeństwo zawsze może liczyć na pomoc wojska.

OBOWIĄZKI

Uwzględniając cele oraz wymagania wynikające z formalnych zapisów w dokumentach krajowych i międzynarodowych, można wyodrębnić sześć obowiązków polskiego wojska. Są to:

- a) zapewnienie bezpieczeństwa oraz utrzymanie zdolności do obrony terytorium kraju i obszaru transatlantyckiego (sojuszników z NATO);
- b) ciągłe czuwanie nad bezpieczeństwem kraju w czasie pokoju;
- c) zagwarantowanie pokoju oraz zapobieganie wszelkim konfliktom lokalnym, regionalnym i globalnym;
- d) udział w zwalczaniu terroryzmu;
- e) uczestniczenie w operacjach humanitarnych i ich wspieranie;
- f) partycypowanie pośrednio i bezpośrednio w wychowaniu patriotycznym polskiego społeczeństwa².

W przypadku pierwszego obowiązku jesteśmy w stanie określić wynikające z niego zasadnicze zadania. Jest to przede wszystkim przygotowanie osłony strategicznej terytorium RP, i to już w czasie pokoju, by stworzyć sprzyjające warunki do prowadzenia działań obronnych. Drugim zadaniem jest bezpośrednio obrona kraju przed agresją. Będzie ono realizowane prawdopodobnie w układzie koalicyjnym, ale nie należy zaniechać przygotowań do prowadzenia jej samodzielnie. Przewidując wsparcie innych

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. DU z 1997 r. nr 78, poz. 483.

² *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*. MON, Warszawa 2010, s. 10–20.

członków NATO w przypadku zagrożenia, sami również musimy być gotowi do udzielenia pomocy sojusznikom. Dlatego tak ważny jest udział w obronie kolektywnej w sytuacji zagrożenia innych państw będących członkami NATO. Wydaje się, że jako kraj należący do Unii Europejskiej powinniśmy także być gotowi do wspólnych obronnych działań na obszarze Europy. Dzisiejsze zagrożenia nie dotyczą wyłącznie zagadnień militarnych, ale coraz częściej skonfliktowane strony mogą sięgać po gospodarczy oręż. Wrażliwym punktem w tym obszarze są surowce naturalne, a zwłaszcza energetyczne. Uwzględniając ten aspekt, SZRP powinny liczyć się z koniecznością wykonywania zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa linii przesyłowych (energetyka, gazociągi, ropociągi), jest to bowiem bardzo wrażliwa na ludzkie oddziaływanie infrastruktura transportowa.

Treści zawarte w obowiązku wymienionym jako drugi dotyczą gotowości do udziału w ewentualnym konflikcie zbrojnym. Wiąże się z tym wiele różnorodnych zadań polegających na wszechstronnym przygotowaniu potencjału obronnego do użycia. Na pierwszym miejscu trzeba wymienić działania związane z rozpoznaniem i wywiadem. Takie ich umiejscowienie wynika z faktu, że gremia decyzyjne odpowiedzialne za przygotowanie SZRP do realizacji statutowych zadań są świadome, iż trudno oczekiwać sukcesów, nie posiadając informacji pełnych, pewnych i zdobytych w odpowiednim czasie, a dotyczących zamiarów i możliwości potencjalnego przeciwnika. W drugiej kolejności należy uwzględnić działania związane z zapewnieniem nienaruszalności polskiej przestrzeni powietrznej, morskiej i lądowej. W tym zakresie część zadań jest cedowana poza siły zbrojne. Ich wykonawcą w czasie pokoju jest Straż Graniczna, niemniej sytuacja jest monitorowana i w razie potrzeby może ona liczyć na wsparcie wojska. Ważną grupą zadań jest budowa zaufania dzięki rozwijaniu współpracy wojskowej. Odbywa się to zwykle w ramach realizowania wspólnych przedsięwzięć szkoleniowych oraz dzięki implementacji postanowień zawartych w porozumieniach dwustronnych i międzynarodowych (wielostronnych).

Istotne jest przy tym utrzymanie bezpieczeństwa wewnętrznego (o ile będzie taka potrzeba) oraz wspieranie władzy samorządowej i organów rządo-

wych w sytuacjach kryzysowych. Nie bez znaczenia jest ponadto prowadzenie działań poszukiwawczo-ratowniczych z użyciem specjalistycznego sprzętu. Zwykle dotyczy to Bałtyku – wówczas SZRP wspierają inne służby ratownicze, aby nieść pomoc potrzebującym. Należy także wymienić akcje rozminowywania. Od zakończenia drugiej wojny światowej minęło ponad sześćdziesiąt lat,

Nadrzędny cel

Artykuł 26 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi: *Sily Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej służą ochronie niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic. Z tego zapisu jednoznacznie wynika rola SZRP, która – ogólnie rzecz ujmując – wiąże się z zapewnieniem bezpieczeństwa i nienaruszalności obszaru naszego kraju.*

[Dziennik Ustaw z 1997 r. nr 78, poz. 483]

a mimo to ziemia skrywa wiele niebezpiecznych niespodzianek z tamtego okresu.

Trzeci z wymienionych obowiązków jest szczególnie ważny. To właśnie polski kontyngent wojskowy wykonuje zadania w dalekim i bardzo niespokojnym Afganistanie. Operacja stabilizacyjna w tym kraju stanowi dla Sił Zbrojnych RP jedno z największych wyzwań ostatnich lat. Prowadzona jest w warunkach odbiegających od europejskich realiów pod względem kulturowym, cywilizacyjnym i klimatycznym³. Sytuacja wewnętrzna w Afganistanie jest wciąż niestabilna. Postęp w działaniach politycznych nie zaowocował znaczącym zwiększeniem bezpieczeństwa w prowincjach tego kraju. Tylko

³ *Wizja Sił Zbrojnych RP – 2030*. MON, Departament Transformacji, Warszawa 2008.

w ciągu ostatniego roku nastąpiło wznowienie militarnej działalności talibów na południu i wschodzie. Ponadto odzyskują oni wpływy polityczne. Można nawet zauważyć, że odżyły wewnętrzne konflikty, a na prowincji coraz bardziej umacnia się władza lokalnych przywódców klanowych, często powiązanych z narkobiznesem. Głównymi czynnikami generującymi zagrożenie militarne w Afganistanie pozostają działania terrorystyczne talibów,

Na rzecz społeczeństwa

Nie do przecenienia w realizacji zadań rozminowania są umiejętności polskich saperów. Ich zaangażowanie zwiększa w społeczeństwie poczucie bezpieczeństwa. Ważna grupa zadań realizowana w czasie pokoju na terytorium kraju dotyczy monitorowania skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych. Współczesna gospodarka w skomplikowanych procesach technologicznych wykorzystuje różne substancje, które rozprzestrzeniane w niekontrolowany sposób mogą zagrażać społeczeństwu. Aby temu przeciwdziałać, należy dysponować odpowiednimi urządzeniami zapewniającymi zbieranie informacji z takim wyprzedzeniem, by możliwe było podjęcie uprzedzających działań.

radikalnej frakcji Hizb-i-Islami Gulbuddina Hekmatia oraz nielicznych bojówek Al-Kaidy. W kraju tym działa około 1800 nielegalnych formacji zbrojnych, skupiających ponad 70 tys. bojowników. Oprócz grup terrorystycznych, istnieją także „prywatne” armie tzw. baronów narkotykowych oraz regionalnych przywódców, które również podejmują działania antykoalicyjne. Organizacje terrorystyczne są przygotowane do wykonywania ataków na terytorium całego kraju. Działalność poszczególnych ugrupowań zbrojnych w Afganistanie koncentruje się wzdłuż linii komunikacyjnych oraz na kluczowych pozycjach sił koalicyjnych i Afgańskich Sił Bezpieczeństwa. Wymienione uwarunkowania powodują, że zadania SZRP w tym obszarze nabierają szczególnego znaczenia i są niejako katalizato-

rem przedsięwzięć związanych z zabezpieczeniem logistycznym i potrzebami przygotowania specjalistów logistyki.

Dodatkowy wysiłek Wojska Polskiego to udział naszych żołnierzy w KFOR (Kosovo Force), w których służy obecnie ponad dwustu żołnierzy. Polski Kontyngent Wojskowy realizuje w ramach tych sił zadania polegające na monitorowaniu przestrzegania porozumień i traktatów międzynarodowych. Główny wysiłek jest skupiony na przeciwdziałaniu zorganizowanej przestępczości, przemytowi i korupcji oraz na wspieraniu lokalnych władz w utrzymywaniu porządku i bezpieczeństwa w Kosowie. Do najważniejszych zadań mandatowych PKW KFOR należą: monitorowanie sytuacji w pasie przygranicznym z Macedonią (Former Yugoslav Republic of Macedonia – FYROM); demonstrowanie obecności militarnej; organizowanie tymczasowych posterunków kontrolnych w celu przeciwdziałania działalności przestępczej; zapewnianie bezpieczeństwa na głównych ciągach komunikacyjnych; udzielanie wsparcia organizacjom pozarządowym; gotowość do ewakuacji przedstawicieli organizacji rządowych i pozarządowych w przypadku eskalacji zagrożenia⁴.

Kolejny obowiązek SZRP to udział w zwalczaniu terroryzmu. Dotyczy to jedynie wybranych jednostek wojskowych. Są one przygotowywane do realizacji zadań prewencyjnych. Mają możliwość wzięcia udziału wspólnie z siłami państw NATO i Unii Europejskiej w operacjach antyterrorystycznych.

Uczestniczenie w operacjach humanitarnych wymaga od SZRP utrzymywania zdolności operacyjnych niezbędnych do wspierania międzynarodowych instytucji i organizacji. Konieczne jest także niesienie pomocy lub wspieranie elementów, które taką zapewniają. Dobrym przykładem jest udział jednostek Wojska Polskiego w operacji ONZ w Czadzie w 2007 roku⁵.

Oddziaływanie jednostek Wojska Polskiego na nasze społeczeństwo w aspekcie przyszłości to między innymi wspieranie placówek szkolnych w wychowaniu proobronnym i pronarodowym. Ważnym zadaniem jest udział przedstawicieli wojska w działalno-

⁴ www.nato.int/KFOR/.

⁵ *Wojsko Polskie w operacjach pokojowych 1953–2008*. MON, Warszawa 2008.

ści edukacyjnej, co może przynieść pozytywne skutki w procesie profesjonalizacji SZRP i pozyskiwaniu specjalistów do służby w szeregach wojska.

PRAWDOPODOBNE SCENARIUSZE

Z przedstawionego materiału wynika przeznaczenie SZRP. Na jego podstawie można sprecyzować najbardziej prawdopodobne zadania stojące przed jednostkami Wojska Polskiego. W związku z tym istnieje możliwość ustalenia z dużym prawdopodobieństwem scenariuszy planistycznych oraz wynikających z nich pożądanych zdolności operacyjnych. Pozwoli to określić oczekiwania dowódców odnoszące się do szeroko rozumianych potrzeb logistycznych: podmiotowych i przedmiotowych.

Analizując merytoryczną zawartość przedstawionych zapisów, można stwierdzić, że pierwszoplanowym zadaniem jest przygotowanie, jeszcze w czasie pokoju z uwzględnieniem możliwych scenariuszy zdarzeń, potencjału obronnego do wykonania zadań z nich wynikających.

Pierwszy scenariusz odnosi się do czasu kryzysu i wojny. Można go zatytułować *Zagwarantowanie obronności państwa i sojuszu oraz przeciwstawienie się agresji*. Obejmuje on pięć następujących wariantów planistycznych:

- ochrona i obrona nienaruszalności granic Rzeczypospolitej Polskiej;
- udział w działaniach antyterrorystycznych (w kraju i poza jego granicami);
- uczestniczenie w rozwiązywaniu lokalnego lub regionalnego konfliktu zbrojnego na obszarze odpowiedzialności NATO lub poza nim;
- udział w operacji obronnej poza granicami kraju odpowiednio do zobowiązań koalicyjnych lub sojuszniczych;
- prowadzenie strategicznej operacji obronnej na terytorium Polski⁶.

Warianty planistyczne należy odnosić do terytorium Polski, obszaru państw NATO i UE, a także całego obszaru operacyjnego zainteresowania zarówno Sojuszu, jak i Unii Europejskiej.

W przypadku konfliktu zagrażającego bezpieczeństwu Rzeczypospolitej Polskiej zostaną podjęte samodzielne działania zapobiegawcze oraz równocześnie uruchomione odpowiednie mechanizmy na międzynarodowej arenie. Wprowadzony może zostać

stosowny stan gotowości obronnej państwa, a także zostaną zrealizowane przedsięwzięcia wynikające z planu reagowania obronnego RP i ustawy o stanie wojennym oraz kompetencjach naczelnego dowódcy sił zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom RP.

Drugi scenariusz dotyczy czasu pokoju i ewentualnego kryzysu. Jego treścią są przedsięwzięcia związane z przeciwdziałaniem ewentualnej wojnie i umownie nazywany jest *Uczestnictwo w budowie stabilizacji międzynarodowej i udział w operacjach humanitarnych*. Z tego scenariusza można wyodrębnić trzy zasadnicze warianty planistyczne, które obejmują:

- udział w operacjach pokojowych prowadzonych przez NATO, ONZ i Unię Europejską, a także w operacjach wynikających z międzynarodowych porozumień;
- uczestniczenie w operacjach humanitarnych podejmowanych przez organizacje międzynarodowe, rządowe i inne podmioty;
- współpracę wojskową w zakresie rozwoju i stosowania środków budowy zaufania i bezpieczeństwa międzynarodowego.

Miejscem realizacji wymienionych wariantów planistycznych może być obszar państw NATO i UE oraz ich operacyjnego zainteresowania, a także rejon wykonywania zadań wydzielonych kontyngentów wojskowych SZRP w ramach operacji NATO, UE i ONZ oraz koalicyjnych. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że w procesie planowania nie należy wykluczać żadnego miejsca na kuli ziemskiej, gdzie swoje zadania mogą wykonywać kontyngenty SZRP.

Przystępując do prac przygotowawczych nad drugim scenariuszem i wynikającymi z niego wariantami planistycznymi, należy pamiętać, że niektóre niepokojące zjawiska mogą nasilać się sekwencyjnie, w funkcji czasu i z różnym natężeniem oraz w całym obszarze operacyjnego zainteresowania NATO. Nie należy wykluczać możliwości wystąpienia określonych zdarzeń nagle, o zakresie i charakterze nieuwzględnionym w scenariuszu. Sytuacja ogólna może pozostać stabilna lub ewaluować stopniowo przez lata albo też ulec nagłej zmianie w wyniku trudnych obecnie do przewidzenia uwarunkowań, decyzji politycznych i (lub) zjawisk społeczno-politycznych oraz

⁶ *Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej*. MON, Warszawa 2009, s. 16–23.

ekonomicznych. Niezbędne zatem jest prowadzenie analiz, dokonywanie okresowych ocen środowiska bezpieczeństwa międzynarodowego oraz kontrolowanie (monitorowanie) rozwoju sytuacji w rejonach operacyjnego zainteresowania NATO.

Trzeci możliwy do przewidzenia scenariusz użycia SZRP dotyczy okresu pokoju i możliwego kryzysu.

Kierunki modernizacji dotyczą następujących systemów: rozpoznania wojskowego; dowodzenia i łączności; rażenia; obrony powietrznej i przeciwlotniczej; wsparcia inżynierskiego; obrony przed bronią masowego rażenia; logistycznego oraz zabezpieczenia medycznego.

Jego treścią są zagadnienia związane głównie z zapewnieniem bezpieczeństwa społeczeństwu. Zatytułować go można następująco *Wspieranie bezpieczeństwa wewnętrznego i pomoc społeczeństwu*. Z jego zawartości merytorycznej wynikają następujące warianty planistyczne:

– monitorowanie i ochrona przestrzeni powietrznej

oraz wsparcie ochrony granicy lądowej i wód terytorialnych;

– prowadzenie działalności rozpoznawczej i wywiadowczej;

– monitorowanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych na terenie kraju;

– usuwanie przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych;

– prowadzenie działań poszukiwawczo-ratowniczych⁷;

– udzielanie pomocy władzom państwowym, administracji publicznej i samorządowej oraz społeczeństwu w reagowaniu na zagrożenia, a także udział w likwidacji ich negatywnych skutków.

Przedstawione warianty planistyczne składające się na trzeci scenariusz powinny odnosić się do obszaru Polski oraz terenów bezpośrednio do niego przyległych. Sytuacja ogólna poprzedzająca zmaterializowanie któregośkolwiek wariantu planistycznego może pozostawać stabilna, ewaluować stopniowo lub ulegać gwałtownym, niemożliwym do przewidzenia wcześniej zmianom. Takie uwarunkowania nakazują monitorowanie tempa, skali oraz charakteru zbrojeń w niektórych państwach Europy (z wyłączeniem członków NATO). Pozwoli to z odpowiednim (niezbędnym do realizacji czynności przygotowawczych) wyprzedzeniem czasowym przewidywać

zjawiska i kierunki rozwoju przyszłej sytuacji. Symptomami zagrożenia bezpieczeństwa Rzeczypospolitej mogą być m.in.: nasilający się terroryzm transgraniczny, niekontrolowany przepływ technologii wojskowych i specjalistów oraz substancji i surowców strategicznych.

Dla utrzymania potencjału bojowego, zachowania zdolności operacyjnych oraz wypełnienia treścią wariantów planistycznych konieczne jest posiadanie odpowiednio przygotowanych sił zbrojnych.

Plany działań modernizacyjnych w odniesieniu do różnych systemów funkcjonalnych SZRP wskazują niejako elementy, na których należy skupić wysiłek organizacyjny, ekonomiczny i intelektualny. Dotyczy to również obszarów, w których logistyka musi zaistnieć, realizować zadania oraz sprostać nowym, nie do końca precyzyjnie określonym wymaganiom. Powoduje to konieczność podjęcia działań umożliwiających nadążanie za zmianami zachodzącymi we wszystkich rodzajach wojsk i służb, aby czekające zadania były możliwe do wykonania⁸.

KONKLUZJA

Przedstawione obszary odpowiedzialności oraz możliwe scenariusze działań SZRP ukierunkowują (a przynajmniej powinny) prace decydentów z zakresu zabezpieczenia logistycznego, dotyczące odpowiedniego przygotowania tego potencjału do czekających go zadań. Oznacza to podejmowanie podmiotowych działań polegających na wyszkoleniu specjalistów do realizacji zadań w nowych, nie do końca określonych uwarunkowaniach. Zatem trzeba elastycznie reagować na wszelkie zachodzące zmiany i odpowiednio do nich modelować system szkolenia specjalistów zabezpieczenia logistycznego wojsk. Jednocześnie trzeba bezwzględnie rozwijać potencjał, doskonale bowiem przygotowane kadry logistyczne niemające odpowiedniego wyposażenia ani zasobów materiałowych i sprzętowych nie będą w stanie podołać przypisanym im obowiązkom. ■

Autor jest absolwentem WSOWInż i ASG WP. Pełnił służbę w jednostkach kolejowych i drogowych. Był nauczycielem akademickim w ASG WP, następnie w AON. Od połowy lat 90. pełnił służbę w dowództwie WOW i DWLąd. W latach 1998–2004 był zastępcą, a następnie szefem logistyki SOW. Od 2005 do 2008 roku dowodził 1. BLog. Obecnie jest adiunktem w Katedrze Logistyki Wydziału Mechanicznego WAT.

⁷ Ibidem, s. 16.

⁸ Program rozwoju Sił Zbrojnych RP w latach 2009–2018.

por.
MACIEJ FIJAŁKA
Oddział ŻW w Krakowie

FOT. ALEKSANDER RAWSKI

Zwalczanie przestępczości

Prewencja kryminalna jest tylko w pewnej części elementem polityki karnej.

W dużym stopniu łączy się z polityką społeczną, rodzinną, młodzieżową. Jej istotą jest bowiem udaremnienie popełnienia przestępstwa przez socjalizację, wychowanie i stosowanie środków, które uniemożliwiają albo choćby utrudniają jego dokonanie.

Poprawa bezpieczeństwa, zarówno w mieście, jak i dzielnicy, wymaga kompleksowej koncepcji w sferze prewencji kryminalnej. Musi ona odwoływać się do normatywnych rozwiązań i skutecznego stosowania konkretnych policyjnych środków oraz inicjatyw poszczególnych obywateli. W zapobieganiu przestępczości w społecznościach lokalnych widzimy sensowny sposób na skuteczne jej zwalczanie. Zaangażować obywateli do działań, które jako uzupeł-

nienie środków policyjnych będą służyć poprawie bezpieczeństwa – to brzmi sensownie i inspirująco.

PRZESTĘPCZOŚĆ

Definicja przestępczości jest tak obszerna, jak rozległe są czyny zabronione. Zatem przez pojęcie to należy rozumieć zbiór czynów zabronionych, określonych w *Kodeksie karnym*, których konsekwencją popełnienia jest poniesienie kary. Przestępczość stanowi zagrożenie dla przepisów prawa

i jest wyrażana, między innymi, liczbą dokonywanych przestępstw w stosunku do ogółu ludności oraz zależnością od ich intensywności, rozmiaru i dynamiki.

Wpływ na rodzaj, intensywność, rozmiar oraz dynamikę przestępczości mają w głównej mierze cechy przestępcy, jego psychika, sytuacja, w jakiej się znalazł (np. materialna, życiowa), rozpad więzi rodzinnych, alkoholizm, narkotyki, nierówny podział społeczny (władza, nędza, bogactwo, wyzysk). Te i wiele innych zachowań rodzi koniecz-

stępstw i obniżenie ich szkodliwości przez wpływ na zagrożone środowisko wszelkimi możliwymi, dostępnymi i zgodnymi z prawem środkami. Ostatcznym wynikiem zapobiegania przestępczości jest zmniejszenie ryzyka bycia ofiarą.

Z chwilą wejścia do Unii Europejskiej polska Policja i Żandarmeria Wojskowa otrzymały szansę skorzystania ze skutecznych i sprawdzonych rozwiązań dotyczących walki z przestępczością oraz jej zapobiegania. Jedną z nich jest uczestnictwo w pracach Europejskiej Sieci Prewencji Kryminalnej (European Crime Prevention Network – EUCPN)¹. Założono ją po kilkuletnich rozważaniach na temat przeciwdziałania przestępczości. 30 listopada 2009 roku obowiązującą decyzję zastąpiono nową². Jednocześnie zmieniono tłumaczenie nazwy z Europejskiej Sieci Prewencji Kryminalnej na bardziej poprawną w języku polskim – Europejską Sieć Zapobiegania Przestępczości.

Prewencja kryminalna wymaga zatem aktywności właściwych organów różnych szczebli i tworzonych przez nie na poziomie państwowym i lokalnym zrzeczeń specjalistycznych, a także osób prywatnych, naukowców, opinii publicznej i mediów. EUCPN składa się z punktów kontaktowych organizowanych przez państwa członkowskie, do których delegują one co najmniej jednego przedstawiciela krajowych organów odpowiedzialnych za różne aspekty prewencji kryminalnej. Jako punkty kontaktowe mogą być wskazywani specjalizujący się w tej dziedzinie badacze lub naukowcy oraz inne osoby związane z prewencją kryminalną. Państwa członkowskie powinny zagwarantować, że punkty kontaktowe będą reprezentować w sieci badaczy, naukowców i innych specjalistów, jak też organizacje pozarządowe, organy lokalne i sektor prywatny.

Jeden punkt kontaktowy jest ustanawiany przez Komisję Europejską, Europol oraz Europejski Urząd Monitoringu Narkotyków i Narkomanii i uczestniczy on w pracach sieci nad konkretnym zagadnieniem. Sieć przyczynia się do dalszego

Znaczenie pojęcia

Wiktyimizacja to proces stawania się ofiarą, pokrzywdzenie, czyli doznanie krzywd i szkód w wyniku jakiegoś zdarzenia, a także działania prowadzące do tego, że dana osoba staje się ofiarą przemocy. Pokrzywdzenie może obejmować szkody materialne, krzywdy moralne, zmiany w psychice. W ramach wiktyologii bada się rolę ofiary w genezie przestępstwa, ustala czynniki decydujące o podatności wiktyimizacyjnej i charakterystyki osób najbardziej narażonych na stanie się ofiarą oraz poszukuje metod zapobiegania ewentualnej wiktyimizacji, a także możliwości tworzenia mechanizmów kompensowania pokrzywdzonym szkód wyrządzonych przestępstwem. Badania pokazują, że każda wiktyimizacja może zwiększać podatność na ponowne stanie się ofiarą. Zwraca się uwagę na ryzyko wystąpienia wiktyimizacji wtórnej, kiedy ofiara przestępstwa ponownie doznaje krzywdy i cierpienia wskutek niewłaściwych procedur procesowych. Chodzi na przykład o wielokrotne przesłuchiwanie ofiar przestępstw na tle seksualnym.

[<http://www.charaktery.eu/slownik-psychologiczny/W/123/Wiktyimizacja>]

ność zastosowania środków zapobiegawczych (prewencyjnych), tak by zagrożenia, jakie niesie ze sobą przestępczość, były jak najmniejsze.

EUROPEJSKA SIĘĆ PREWENCJI

Z zapobieganiem przestępczości mamy do czynienia wtedy, gdy staramy się zmniejszyć ryzyko wiktyimizacji i przyczyniamy się do poprawy poczucia bezpieczeństwa wśród obywateli.

W dużym uproszczeniu prewencja kryminalna (z łac.: *praeventio* – zapobiegać i *crimen* – przestępstwo) to nic innego jak zapobieganie przestępczości. Zatem obejmuje ona przedsięwzięcia, które mają na celu zmniejszenie liczby popełnianych prze-

¹ Decyzja Rady Europejskiej nr 2001/427/JHA z dnia 28 maja 2001 roku.

² Decyzja Rady Europejskiej nr 2009/902/JHA z dnia 30 listopada 2009 roku.

OPRACOWANIE WŁASNE

RYŚ. 1. MINIMALIZOWANIE ZAGROŻENIA KRADZIEŻĄ przez współdziałanie mieszkańców osiedli wojskowych z Żandarmerią Wojskową

rozwoju różnych aspektów prewencji kryminalnej na poziomie Unii Europejskiej oraz wspiera działania dotyczące prewencji kryminalnej na szczeblu lokalnym i krajowym. Obejmuje wszystkie formy przestępczości, jednak jej aktywność koncentruje się na przestępczości młodzieżowej, występującej w miastach oraz narkotykowej.

Europejska Sieć Zapobiegania Przestępczości:

- rozwija współpracę w dziedzinie kontaktów oraz wymiany informacji i doświadczeń między państwami członkowskimi oraz między nimi a Komisją Europejską, gremiami Rady Unii Europejskiej i innymi specjalizującymi się w prewencji kryminalnej grupami ekspertów i sieciami;

- zbiera i analizuje informacje na temat działań prowadzonych w dziedzinie prewencji kryminalnej, ocen tych działań, analiz wypróbowanych praktyk oraz dostępnych danych dotyczących przestępczości i jej rozwoju w państwach

członkowskich, by przyczyniać się do wypracowywania decyzji na poziomach narodowym i europejskim;

- wnosi wkład w określanie i rozszerzanie najważniejszych tematów badawczych, rozwój kształcenia i ewaluacji w prewencji kryminalnej;

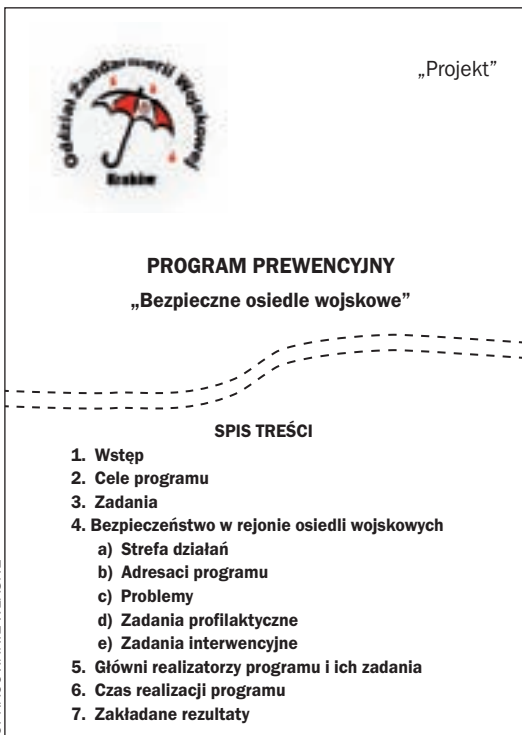
- organizuje konferencje, seminaria, spotkania i inne tego typu akcje;

- inicjuje działania wspierające i usprawniające wymianę doświadczeń i wypróbowanych praktyk;

- rozwija współpracę z krajami kandydującymi;

- udostępnia wiadomości specjalistyczne Radzie Unii Europejskiej i Komisji Europejskiej w razie potrzeby i na ich wniosek;

- składa Radzie Unii Europejskiej corocznie za pośrednictwem właściwych struktur roboczych ra-

RYŚ. 2. PROJEKT PROGRAMU PREWENCYJNEGO
„Bezpieczne osiedle wojskowe”

port o swojej działalności i wskazuje priorytetowe dziedziny w programie pracy na nadchodzący rok.

Zmniejszenie przestępczości jest problemem unijnym i procesem długofalowym. O jego powodzeniu decydują różne powiązane ze sobą czynniki.

PROGRAMY PREWENCYJNE

Celem współdziałania podjętego na poziomie europejskim jest rozwijanie programów prewencyjnych dla wszystkich rodzajów przestępczości, ze szczególnym uwzględnieniem zachowań osób nieletnich oraz przestępczości miejskiej i narkotykowej, a także wspieranie lokalnych i krajowych polityk prewencji kryminalnej.

Utrzymujące się zagrożenia przestępczością popoliłą, zjawiska chuligańskie i patologiczne przenoszą się coraz częściej na tereny i osiedla wojskowe. Jest to wynikiem, między innymi tego, że mieszkańcami osiedli wojskowych są żołnierze, którzy niejednokrotnie wyjeżdżają poza granice kraju. Tym samym ich mienie staje się celem dla

grup przestępczych, które czyhają na dogodny moment do jego zawłaszczenia (rys. 1).

Główne przesłanki do popełniania przestępstw tego typu to:

- bierność oraz brak poczucia odpowiedzialności za dobro wspólne, dające „zielone światło” do popełniania przestępstw i wykroczeń;
- niewłaściwa organizacja infrastruktury przestrzeni osiedli sprzyjająca popełnianiu przestępstw i wykroczeń;
- brak wiedzy mieszkańców o sposobach ochrony lokali mieszkalnych oraz mienia ruchomego przed kradzieżą.

Aby zapobiec tym zjawiskom kryminalnym, organizacje rządowe, prowadząc i analizując oceny ryzyka wśród społeczności, opracowują różne programy profilaktyczne (prewencyjne), które mają pomóc zniwelować powstające zjawiska patologiczne oraz przeciwdziałać im (rys. 2). Mają również umożliwić nawiązanie współpracy wszystkich instytucji i organów ścigania, dla których zwiększenie bezpieczeństwa i minimalizacja przestępczości jest zadaniem najważniejszym.

Projekt obejmuje swoim zasięgiem osiedla wojskowe. Wykorzystano w nim informacje (z doświadczeń osobistych autora) otrzymane od żołnierzy i ich rodzin, których bezpieczeństwo w ciągu ostatnich lat zostało naruszone w wyniku masowych włamań do ich lokali mieszkalnych. W związku z tym głównym zadaniem programu „Bezpieczne osiedle wojskowe” jest ocena stanu bezpieczeństwa na terenie osiedli wojskowych, w szczególności ich infrastruktury. Wpływa ona (np. pustostany, zakrzaczenia, braki w oświetleniu oraz sklepy całodobowe, w których sprzedaje się alkohol) na powstawanie i rozwój przestępczości.

Zadania prewencyjne powinny obejmować:

- analizę poziomu zagrożenia przestępczością i wykroczeniami na terenach osiedli wojskowych;
- namawianie do: budowania zaufania w ramach wzajemnego poznawania mieszkańców – sąsiadów, informowania Żandarmerii Wojskowej o wszystkich zdarzeniach (zauważeniach), które z punktu widzenia mieszkańca mogą stanowić przesłanki do popełnienia wykroczeń lub przestępstw;
- przekazywanie wiedzy mieszkańcom o sposobach i metodach zapobiegania przestępczości, w tym ulotek, broszur informacyjnych;

– zintegrowanie organizacji i dyslokacji służby patrolowej;

– współpracę z mieszkańcami oraz regionalnym oddziałem Wojskowej Agencji Mieszkaniowej w dziedzinie ochrony terenów osiedli wojskowych, w tym w głównej mierze domostw, parkingów osiedlowych i klatek schodowych, tak by zapewniały większe poczucie bezpieczeństwa;

– wykorzystanie możliwych do użycia sił i środków Policji oraz Straży Miejskiej.

Duże znaczenie w realizowaniu nakreślonych celów będą miały przedsięwzięcia:

– edukacyjne, czyli dostarczanie informacji o uprawnieniach Żandarmerii Wojskowej i możliwościach podejmowania działań przez mieszkańców osiedli, popularyzacja zagadnień ochrony mienia, w tym między innymi: znakowanie przedmiotów wartościowych, upowszechnianie technik zabezpieczeń, uświadamianie konieczności ubezpieczenia mieszkań oraz mienia ruchomego w firmach ubezpieczeniowych;

– informacyjne, czyli współpraca z dowódcami jednostek wojskowych mająca za zadanie rozpowszechnianie wśród żołnierzy zasad programu dzięki: podniesieniu poziomu wiedzy żołnierzy dotyczącego rozpoznawania i unikania zagrożeń oraz istniejących możliwości własnego im przeciwdziałania, dostarczaniu informacji o sposobach i metodach zapobiegania wykroczeniom i przestępstwom oraz budowaniu zaufania wśród sąsiadów (mieszkańców).

Działania prewencyjne prowadzone przez żołnierzy Żandarmerii Wojskowej na podstawie programu „Bezpieczne osiedle wojskowe” powinny być długofalowe. W ich ramach należy:

– kontrolować miejsca szczególnie zagrożone;

– podejmować działania w przypadku aktów wandalizmu, dewastacji i wybryków godzących bez pośrednio w spokój mieszkańców;

– reagować na wszelkie czyny noszące znamiona wykroczeń, przestępstw i zachowań niezgodnych z obowiązującymi normami społecznymi;

– zapewniać anonimowość osobom zgłaszającym naruszenie prawa;

– zbierać informacje o stanie bezpieczeństwa na terenie osiedli wojskowych.

Realizacja programu „Bezpieczne osiedle wojskowe” pozwoli na osiągnięcie następujących korzyści:

– wyrobi w mieszkańcach nawyk poszanowania prawa przez reakcję na zaobserwowane czyny będące wykroczeniami, przestępstwami, przejawami demoralizacji oraz niedostosowania społecznego;

– zapewnieni poczucie bezpieczeństwa mieszkańcom osiedli wojskowych;

– zwiększy wzajemne zaufanie na linii Żandarmeria Wojskowa – mieszkańcy osiedli wojskowych.

Podjęcie działań prewencyjnych przez Żandarmerię Wojskową w obrębie osiedli wojskowych musi być wynikiem inicjatywy samych mieszkańców zgłaszających problem, z którym nie potrafią sobie poradzić.

Społeczne współdziałanie mieszkańców osiedli wojskowych z Żandarmerią Wojskową w celu zapewnienia wzrostu poczucia bezpieczeństwa i zaufania jest uzależnione od wielu czynników, a tym samym wymaga czasu.

ZAKOŃCZENIE

Siły Zbrojne RP odpowiadają za utrzymanie potencjału obronnego oraz nienaruszalności granic (w powietrzu, na morzu i lądzie) z zapewnieniem pełnej gotowości do użycia wydzielonych sił. Dlatego też tak ważne jest zagwarantowanie im ochrony nie tylko w godzinach służbowych, lecz także w czasie odpoczynku, gdyż każda (najmniejsza) udana próba zamachu na zdrowie lub życie żołnierzy może się odbić na systemie obronnym państwa oraz sparaliżować system zarządzania kryzysowego.

Zatem głównym zadaniem społeczności lokalnej, przy wydatnej współpracy z Żandarmerią Wojskową i Policją, jest zapewnienie bezpieczeństwa w rejonie osiedli wojskowych mieszkańcom – żołnierzom, którzy niejednokrotnie uczestniczą w operacjach pokojowych i stabilizacyjnych poza granicami państwa.

Skutecznym działaniem na rzecz zapobiegania przestępczości będzie promowanie różnych metod postępowania oraz postaw obywateli, które pomogą Żandarmerii Wojskowej w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańcom osiedli wojskowych. ■

Autor jest absolwentem Wojskowej Akademii Technicznej. Ukończył studia podyplomowe na kierunku profilaktyka społeczna i prewencja kryminalna na Uniwersytecie Pedagogicznym. Pełni służbę w Oddziale Żandarmerii Wojskowej w Krakowie.

DOŚWIADCZENIA

Umacnianie bezpieczeństwa

płk
BOGDAN KIELBASA
Sztab Generalny
Wojska Polskiego

ppłk
JERZY WYŁUPEK
Akademia Obrony
Narodowej

FOT. PKW IRAK

Oferta NATO dla sił irackich

Misja Szkoleniowa NATO w Republice Iraku (NTM-I) skupia główny wysiłek na budowie struktur kierowania i dowodzenia systemem bezpieczeństwa narodowego oraz na koordynowaniu dostaw uzbrojenia i sprzętu wojskowego.

Zakończenie operacji militarnej w Iraku w maju 2003 roku otworzyło nową kartę w funkcjonowaniu tego państwa. Konieczność zapewnienia stabilności i bezpieczeństwa była podstawą budowy nowych Irackich Sił Bezpieczeństwa (ISF¹), umożliwiających odrodzenie państwa. W początkowej fazie zadanie to realizowały siły koalicyjne udzielające bezpośredniego wsparcia i niezbędnej pomocy. Jednak za-

uważono, że zaangażowanie w operację stabilizacyjną i równoczesne prowadzenie działalności szkoleniowej stanowi olbrzymie i złożone wyzwanie. W ramach poszukiwania rozwiązań aprobatę zyskała propozycja, aby część zadań związanych ze szkoleniem ISF przejął

¹ ISF (Iraqi Security Forces) – tworzą armia iracka, policja (w tym policja ds. ochrony instalacji ropnośnych i ochrony granic), policja federalna oraz służba przeciwdziałania terroryzmowi.

Sojusz. W rezultacie w 2004 roku powstała Misja Szkoleniowa NATO w Republice Iraku (NTM-I).

Siedmioletni okres funkcjonowania NTM-I to działania ukierunkowane na umożliwienie podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez kadre irackich sił bezpieczeństwa z wykorzystaniem infrastruktury szkoleniowej państw NATO. Zakres tej działalności w zetknięciu z kulturą arabską oraz obowiązującym systemem pracy w dowództwach i sztabach ISF ulegał wciąż zmianom. Dostrzeżono bowiem potrzebę większego zaangażowania w proces partnerskiej współpracy nie tylko kadr szczebla operacyjno-taktycznego, lecz także strategicznego oraz kierownictwa cywilnego poszczególnych resortów siłowych. W efekcie doskonalenia współpracy NATO z ISF w 2010 roku wprowadzono w życie program zwany Structured Cooperation Framework (SCF²). Wiązało się to z rozszerzeniem dotychczasowej oferty szkolenia kursowego o możliwość udziału przedstawicieli irackiej strony w takich przedsięwzięciach, jak: konferencje, sympozja naukowe, warsztaty, seminaria itp. (fot. 1, 2).

Oddział Współpracy Partnerskiej i Rozwoju (NATO Partnership Coordination Development Branch – NPCDB) powstał w wyniku reorganizacji struktury NTM-I, przejmując zadania realizowane przez Komórkę Szkolenia i Synchronizacji Sprzętu (Training and Equipment Synchronization Cell – TESC).

Za praktyczną realizację zadań w ramach współpracy ze stroną iracką w strukturach NTM-I odpowiadał Oddział Współpracy Partnerskiej i Rozwoju (NPCDB). Zasadnicze formy działalności tego oddziału to aktywny udział w procesie planowania zamierzeń szkoleniowych i innych form współdziałania z NATO poza granicami kraju, a następnie umożliwienie irackim partnerom partycypowania w przedmiotowych przedsięwzięciach. W procesie tym ze strony irackiej uczestniczyli przedstawiciele Ministerstwa Obrony (MOD³), Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (MOI⁴) oraz instytucji bezpośrednio podległych premierowi Rządu Republiki Iraku, a mianowicie: Narodowej Rady Bezpieczeństwa (NSC⁵), Narodowego Centrum Operacyjnego (NOC⁶), Służby Przeciwdziałania Terroryzmowi (CTS⁷) oraz Biura Premiera.

WSPÓŁPRACA

Istotną rolę NPCDB we współpracy partnerskiej i rozwoju Republiki Iraku stanowił udział w procesie planowania zamierzeń na kolejny rok kalendarzowy

Początkowa działalność

Misja Szkoleniowa NATO w Republice Iraku realizowała zadania na podstawie decyzji Rady Północnoatlantyckiej z 30 lipca 2004 roku, podjętej zgodnie z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1546 z 8 czerwca tegoż roku. W skład NTM-I (stan w grudniu 2011 roku) wchodzili przedstawiciele krajów Sojuszu (11 państw), jak również państw uczestniczących w programie „Partnerstwo dla Pokoju” (jeden kraj). Jej działalność koordynowano zarówno z irackimi władzami, jak i powstałym w 2011 roku Biurem ds. Bezpieczeństwa i Kooperacji w Iraku (Office for Security and Cooperation-Iraq – OSC-I). Dowódcą Misji był jednocześnie dowódcą OSC-I. Udział Polski w NTM-I datował się od 2005 roku. Misja funkcjonowała do końca grudnia 2011.

oraz doradztwo na rzecz irackich partnerów. Praktyczna realizacja tego procesu była poprzedzona cyklem szkoleń wprowadzających, adresowanych do bezpośrednio zaangażowanych w działalność planistyczną przedstawicieli irackiej strony. Zajęcia te miały na celu zapoznanie ich uczestników z układem, sposobem, terminami oraz zasadniczymi zagadnieniami tematycznymi, które powinny być ujęte w wymaganiach dotyczących szkolenia i współpracy (SORTC⁸). Proces planowania podzielono na pięć faz.

Pierwsza faza obejmowała identyfikację tzw. wymagań dotyczących szkolenia i współpracy partnerskiej z Sojuszem, za co odpowiadała strona iracka. Po opracowaniu przedmiotowych wymagań przeka-

² SCF (Structured Cooperation Framework) obejmuje szeroko rozumianą współpracę (zarówno w zakresie kształcenia kadr, jak i udziału Irakijczyków w przedsięwzięciach objętych ramami partnerskiego współdziałania z NATO) zarówno w działalności wojskowej, jak i cywilnej. Środki finansowe na pokrycie programu SCF pochodzą z NATO – Iraq Trust Fund oraz z funduszy: Sztabu Wojskowego, Międzynarodowego Sztabu Wojskowego i Zarządu Współpracy Wojskowej w SHAPE.

³ MOD – Ministry of Defence.

⁴ MOI – Ministry of Interior.

⁵ NSC – National Security Council.

⁶ NOC – National Operation Centre.

⁷ CTS – Counter Terrorism Service.

⁸ SORTC – Statement of Requirements for Training and Cooperation.

FOT. 1. ŻOŁNIERZE WP, OPRÓCZ SZKOLENIA PRZEDSTAWICIELI IRAKU poza granicami kraju, przygotowują kadry na miejscu.

FOT. 2. KURS INSTRUKTORSKO-METODYCZNY prowadzony przez oficera WP

FOT. PKW IRAK (2)

zywano je do NPCDB przed końcem stycznia roku poprzedzającego praktyczną realizację zamierzeń. Wymagania te były wynikiem analizy potrzeb irackich sił bezpieczeństwa z uwzględnieniem nadania im priorytetów w trzystopniowej skali jako: najważniejsze, bardzo ważne i ważne.

W drugiej fazie wymagania dotyczące szkolenia i partnerskiej współpracy były poddawane wstępnym analizom w NPCDB pod względem możliwości ich spełnienia przez NATO. Ponadto nadawano im ostateczną wartość priorytetu, bazując na średniej arytmetycznej składowych określonych przez ministerstwa i agencje rządowe odpowiedzialne za bezpieczeństwo w Iraku. Tak uporządkowany materiał przedkładano szczeblom nadrzędnym w ramach funkcjonującego łańcuchu dowodzenia.

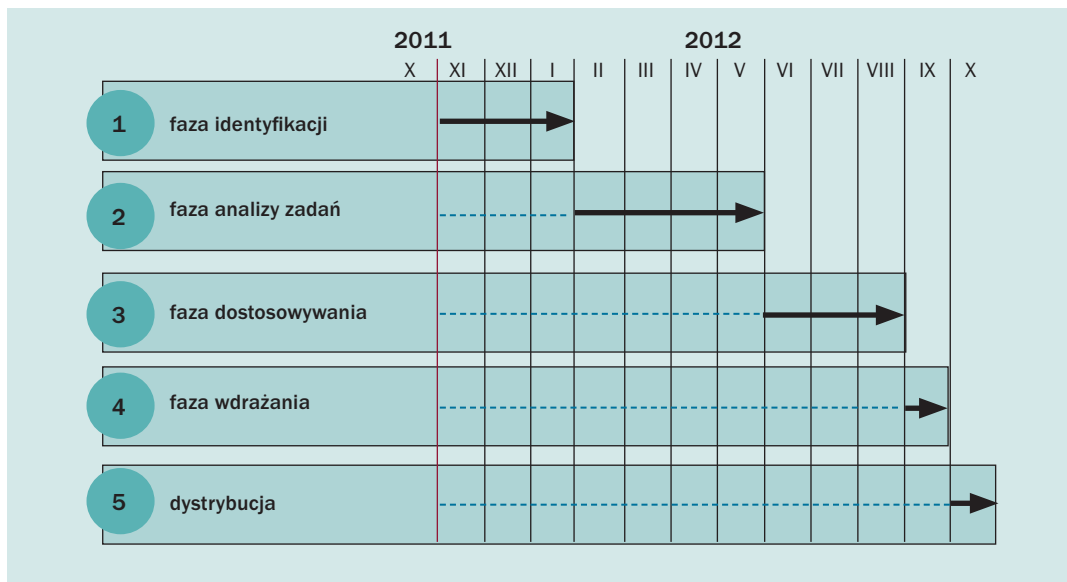
Celem trzeciej fazy, w której uczestniczyło głównie Naczelne Sojusznicze Dowództwo Transformacji (HQ SACT), było dopasowanie przedmiotowych wymagań do ofert ośrodków szkolenia NATO, zidentyfikowanie źródeł finansowania, ustalenie priorytetów szkolenia i współpracy oraz określenie liczby miejsc przydzielonych stronie irackiej. W przypadku braku możliwości sprostania przedłożonym wymaganiom HQ SACT zwracał się do poszczególnych państw Sojuszu, zachęcając je do prowadzenia kon-

kretnych kursów, konferencji, warsztatów itp. W efekcie dokonanych uzgodnień HQ SACT przekazywał do NPCDB wykaz zaplanowanych przedsięwzięć, w których miały wziąć udział ISF, wraz z liczbą przydzielonych dla nich miejsc.

W fazie czwartej NPCDB, uwzględniając przedłożone przez stronę iracką wymagania, dokonywał alokacji miejsc dla poszczególnych ministerstw i instytucji bezpośrednio podległych premierowi Rządu Republiki Iraku. Działania te podejmowano, utrzymując kontakt z przedstawicielami strony irackiej. Wynik tych ustaleń ulegał zmaterializowaniu w ostatniej fazie (piątej) procesu planowania, czego wyrazem było opracowanie *Katalogu przedsięwzięć realizowanych poza granicami Iraku* na dany rok kalendarzowy (rys.).

Proces planowania podejmowano w ramach współpracy zarówno ze stroną iracką, jak i przedstawicielami Biura ds. Bezpieczeństwa i Współpracy w Iraku (OSC-I⁹). Strona amerykańska bowiem jednostronnie (w ramach bilateralnej współpracy) oferowała szkolenie irackich sił bezpieczeństwa na terytorium Stanów Zjednoczonych. Współdziałanie z OSC-I wynikało z dążenia do unikania dublowania oferowanych przed-

⁹ OSC-I – Office for Security and Cooperation-Iraq.

OPRACOWANIE WŁASNE

CYKL PLANOWANIA SZKOLENIA ORAZ POSZCZEGÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ realizowanych w ramach współpracy partnerskiej z NATO poza granicami Iraku (na przykładzie planowania na 2013 rok)

siewzięć, jak również z potrzeby wymiany informacji o tych zamierzeniach, których jedna ze stron z różnych przyczyn nie była w stanie zrealizować.

WSPIERANIE IRAKIJCZYKÓW

Poza partycypowaniem w procesie planistycznym na kolejny rok NPCDB udzielał równocześnie wszechstronnej pomocy irackim partnerom w zakresie umożliwienia im udziału zarówno w szkoleniu kursowym, jak i w innych formach współpracy partnerskiej z NATO poza granicami Iraku. Wysiłek oddziału skupiono także na zapewnieniu terminowego i efektywnego wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na pokrycie kosztów poszczególnych zamierzeń.

W celu płynnej realizacji procesu przygotowania żołnierzy i funkcjonariuszy ISF do udziału w przedsięwzięciach poza granicami Iraku oraz zsynchronizowania działań poszczególnych ministerstw i instytucji podległych premierowi Rządu Republiki Iraku opracowano model jego przebiegu.

Uwzględniając potrzebę budowania zaufania oraz podkreślania niezależności struktur bezpieczeństwa Iraku, proces przygotowania do udziału w wielu przedsięwzięciach (także szkoleniowych) poza granicami kraju rozpoczynało wystosowanie przez NTM-I oficjalnego zaproszenia do udziału w określonym zamierzeniu

(*letter of invitation*). Skutkowało to potwierdzeniem uczestnictwa przez wybrane ministerstwa i instytucje (*letter of acceptance*). Zdarzały się jednak przypadki odrzucenia udziału w przedłożonym przedsięwzięciu (*letter of rejection*), mimo że w procesie planowania było ono ujęte na liście wymagań szkoleniowych i współpracy partnerskiej z NATO. Wówczas w uzasadnieniu przyczyny rezygnacji podawano zazwyczaj konieczność udziału w ważniejszych, realizowanych w tym samym czasie, zamierzeniach. Jednakże odpowiednio wczesne poinformowanie o takim fakcie NPCDB stwarzało możliwość przedłożenia dodatkowej oferty innym instytucjom zainteresowanym udziałem w określonym przedsięwzięciu.

Zaakceptowanie propozycji dotyczącej udziału przedstawicieli ISF w kursie (konferencji, seminarium, sympozjum, innych) oznaczało, że instytucja delegująca była zobligowana do wyznaczenia, a następnie skierowania kandydatów na certyfikację językową. Dokonywano jej w językowym centrum egzaminacyjnym funkcjonującym w strukturze OSC-I. Ze względu na przeciągające się procedury biurowe związane z ostatecznym zatwierdzeniem kandydatów przez poszczególnych przełożonych, proces nominacji trwał nawet do 10 tygodni w MOI i PMO oraz do 14 tygodni w MOD. Należy podkreślić,

że była to wewnętrzna i niezależna sprawa ministerstw i instytucji irackich zaangażowanych w przygotowanie kandydatów do udziału w oferowanych przez NATO przedsięwzięciach realizowanych poza granicami państwa.

Kolejnym elementem w toku przygotowań było uzyskanie dla wytypowanych kandydatów wiz do państwa, na terenie którego organizowane było określone zamierzenie. Do ambasady kraju oferującego (organizującego) kurs, konferencję, sympozjum czy inne przedsięwzięcie NPCDB kierował oficjalne pismo (*escort letter*), zawierające wykaz kandydatów wraz z ich podstawowymi danymi personalnymi.

Proces wydawania wiz dla uczestników planowanego przedsięwzięcia znacznie się wydłużał w przypad-

Przygotowania od momentu przekazania stronie irackiej oficjalnego zaproszenia do chwili wręczenia skierowania uczestnikom określonego zamierzenia trwały od trzech do siedmiu miesięcy. Wymagało to od NPCDB monitorowania irackich partnerów, zwłaszcza w zakresie terminowego nominowania kandydatów.

ku, gdy ambasada kraju docelowego znajdowała się poza Irakiem. Minimalny okres pozyskiwania wizy do państw strefy Schengen wynosił 15 dni roboczych, a w przypadku wizy do USA – trzy miesiące. W okresie letnim czas oczekiwania wydłużał się odpowiednio od jednego do czterech miesięcy. Wraz z otrzymaniem informacji o wydaniu wizy

NPCDB przysyłał wykaz kandydatów do Dowództwa Sił Połączonych w Neapolu, które jako główny dysponent środków finansowych NATO (Iraq Trust Fund) odpowiadało między innymi za zakup biletów lotniczych.

Równocześnie NPCDB pozyskiwał od organizatora aktualny program oferowanego zamierzenia, który przekazywano stronie irackiej. Zawierał on podstawowe informacje o czasie i przebiegu określonego przedsięwzięcia oraz o takich sprawach administracyjnych, jak: miejsce i warunki zakwaterowania, sposób dotarcia z lotniska do miejsca zakwaterowania, kwestie finansowe oraz inne dane w zależności od potrzeb. Z treścią przedmiotowych informacji zapoznawano uczestników szkolenia podczas instruktażu bezpośredniego przed wyjazdem.

Po zakończeniu kursu lub innego przedsięwzięcia (konferencja, sympozjum, seminarium itp.) realizowanego poza granicami Iraku uczestnicy byli zobli-

gowani do sporządzania sprawozdań (*after action report*), które były przysyłane przez NPCDB do ośrodków szkoleniowych. Dzięki temu miały one możliwość dostosowania i ulepszania programów szkolenia oraz zasad współpracy stosownie do oczekiwań i potrzeb przyszłych uczestników tego procesu.

ZAKOŃCZENIE

Działania Oddziału Współpracy Partnerskiej i Rozwoju były wysoko oceniane zarówno przez Dowództwo NTM-I, jak i partnerów irackich. Praca oddziału w wymiarze praktycznym uwidoczniła się w 2011 roku w zapewnieniu Irakijczykom udziału w około czterdziestu przedsięwzięciach (głównie o charakterze szkoleniowym) poza granicami kraju, w których uczestniczyło ponad czterystu żołnierzy, funkcjonariuszy i pracowników ministerstw obrony narodowej i spraw wewnętrznych oraz organizacji (agencji) podległych bezpośrednio premierowi Rządu Republiki Iraku. Zatem:

- działalność Oddziału Współpracy Partnerskiej i Rozwoju (NPCDB) stanowiła wymierny wkład na rzecz tworzenia stabilnego środowiska bezpieczeństwa w Republice Iraku;

- realizował on różnorodne przedsięwzięcia, przede wszystkim szkolenia kursowe kadry, funkcjonariuszy różnych służb i pracowników cywilnych poza granicami Iraku;

- funkcjonowanie Oddziału to bezpośrednia, codzienna współpraca zarówno ze stroną iracką, jak i z zaangażowanymi w proces planowania i realizacji przedsięwzięć poza granicami Iraku przedstawicielami struktur dowodzenia NATO;

- efektem jego działalności było umożliwienie stronie irackiej udziału w kilkudziesięciu przedsięwzięciach szkoleniowych i innych formach współpracy realizowanych poza granicami kraju, w których partycypowało kilkuset przedstawicieli Irackich Sił Bezpieczeństwa. ■

Pułkownik Bogdan Kielbasa jest absolwentem WOSR (1987) oraz AON (1996) i Politechniki Białostockiej (2000). Służbę rozpoczął w Szkole Specjalistów Wojsk Radiotechnicznych (1987–1992) na stanowisku dowódcy plutonu i kompanii. Był szefem sztabu 4 Bazy Lotniczej (1996–1998). Od 1998 r. służy w SGWP.

Podpułkownik Jerzy Wylupek jest absolwentem WSOWZ (1988) oraz AON (1996).

Pełnił obowiązki szefa sztabu – zastępcy dowódcy 4 SBK Panc (2000), szefa sztabu 15 BZ (2001–2002). Służył w DWLąd (2002–2005) oraz w SGWP (2006–2008) na stanowisku starszego specjalisty – P3. Od 2008 r. służy w AON.

plk
ZDZISŁAW GOŹDZIEJEWSKI
2 Wojskowy Oddział
Gospodarczy

FOT. POLITOWSKI BOGUSŁAW

Quo vadis logistyko?

Z punktu widzenia Zarządu Planowania Logistyki – P4 Sztabu Generalnego WP świat wojskowej logistyki wygląda niestety inaczej niż szara rzeczywistość na prowincji.

Kiedy dochodzimy do wysokich stanowisk, zapominamy, że kiedyś pełniliśmy służbę w zielonych garnizonach, gdzie kantyna umożliwiała żołnierzom mieszkającym w internatach, a kasyno i klub garnizonowy były jedynym miejscem rozrywki dla kadry i jej rodzin.

Nikt przy tym nie twierdzi, że wszystko ma być za darmo. Przecież kasyna do czasu likwidacji były na własnym rozrachunku, MON nie dopłacało do ich funkcjonowania. Teraz jednak po likwidacji tych

obiektów pomieszczenia świecą pustkami i niszczej. Kto będzie dzierżawił lokale w sytuacji, gdy Agencja Mienia Wojskowego czy też Wojskowa Agencja Mieszkaniowa biorą ceny dzierżawy i opłat za media z kosmosu? Żadnemu dzierżawcy nie opłaca się w taki interes inwestować.

Inną kwestię obrazuje przykład zlikwidowanego w styczniu 2009 roku kasyna wojskowego przy byłym Dowództwie ŚOW. Komendantowi 2 Wojskowego Oddziału Gospodarczego brakowało woli i determinacji, by uruchomić punkt żywienia kadry (PŻK) lub też stołówkę budżetową dla kadry i pracowników

Realia

W budynku biura przepustek byłego Dowództwa Śląskiego Okręgu Wojskowego przy ulicy Pretflicza znajdował się kiosk, który prowadził były żołnierz zawodowy. Oprócz gazet oraz innych rzeczy można było w nim kupić soki, napoje, wodę, herbatę, kawę, cukier oraz słodycze. Żołnierz czy pracownik mógł zrobić drobne zakupy. Dzierżawcy skończyła się jednak umowa, a AMW ogłosiła nowy konkurs, który wygrała inna osoba, oferująca lepsze warunki finansowe. Ku zdziwieniu wszystkich pracujących w tym obiekcie, zamiast kiosku otwarto sklepik dla dzieci, w którym sprzedawano używane ciuchy i jednorazowe pieluchy z zagranicy. Po trzech – czterech miesiącach oraz interwencji dowódcy ŚOW w AMW sklepik zlikwidowano, a pomieszczenie stoi puste. Podatnik płaci za te pustostany, które nie zarabiają na swoje utrzymanie.

wojska (jak w Inspektoracie Wsparcia Sił Zbrojnych). Kadra Dowództwa musiała chodzić do innego kompleksu koszarowego, z czym wiązała się konieczność wyrabiania dodatkowych przepustek.

Kasyno przy ulicy Pretflicza we Wrocławiu, które znajduje się w kompleksie klubu byłego ŚOW ma oddzielne wejście od ulicy, niszczeje. Nikt tego obiektu nie chce dzierżawić, a przecież Wrocław to nie Koźuchów, Gubin czy Wędrzyn. Zapotrzebowanie na rozrywkę jest dużo większe. Obiekt im dłużej stoi, tym ulega większej degradacji, a tym samym w przyszłości z chwilą przejęcia obiektów przez inną instytucję wojskową będzie wymagał gruntownego remontu. Zamyśłem inicjatorów reformy systemu logistycznego było utworzenie wspaniałe funkcjonujących wojskowych oddziałów gospodarczych oraz regionalnych baz logistycznych, które miały zaspokajać potrzeby jednostki, kadry i pracowników wojska. Wyszło jak zawsze w naszej armii, czyli byle jak.

STOŁÓWKI ŻOŁNIERSKIE

W artykule *Tęsknota za starym* gen. dyw. Krzysztofa Szymańskiego („Polska Zbrojna” nr 23 z 2011 r.) został poruszony problem stołówek żołnierskich oraz ich wykorzystania. Czytamy w nim: *cywilnym podmiotom gospodarczym zaoferowano dzierżawę stołówek czasowo*

wyłączonych z eksploatacji. Należy zadać sobie retoryczne pytanie, kto wydzierżawi stołówkę żołnierską w zielonym garnizonie, znajdującą się w środku kompleksu koszarowego mniej więcej 150–200 m od głównej drogi i bramy wjazdowej, z zamiarem świadczenia usług gastronomicznych? Czy otworzy tam restaurację, bo chyba o świadczeniach zgodnie z przeznaczeniem budynku może być jedynie mowa.

Budynek, by mógł być dzierżawiony, powinien być przynajmniej czasowo przekazany do AMW (zgodnie z ustawą z 30 maja 1996 roku o gospodarowaniu niektórymi składnikami mienia Skarbu Państwa oraz o Agencji Mienia Wojskowego – DzU z 2004 r. nr 163, poz. 1711). Jednak z powodu przyjętych wysokich stawek czynszowych dzierżawa będzie nieopłacalna.

Na terenie jednostki wojskowej nie można prowadzić sprzedaży alkoholu, co reguluje artykuł 14 punkt 1 ustawy z 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (DzU z 2002 r. nr 147, poz. 1231). Zabrania się sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych w obiektach zajmowanych przez organy wojskowe oraz spraw wewnętrznych, jak również w rejonie obiektów koszarowych i przejściowego zakwaterowania jednostek wojskowych.

Poza tym na terenie kompleksu koszarowego nie można sprzedawać i spożywać alkoholu. Bez takiej działalności utrzymanie dużego obiektu przy wysokich czynszach i opłatach za media jest niemożliwe, więc myślenie o dzierżawieniu stołówek jest albo utopią, albo mydleniem oczu.

„REWOLUCYJNE” ZMIANY

Kolejnym kwiatkiem reformy opisywanej między innymi w „Polsce Zbrojnej” przez płk. Krzysztofa Marciniaka z P4 Sztabu Generalnego WP jest utworzenie WOG-ów (wojskowych oddziałów gospodarczych) oraz RBLog-ów (rejonowych baz logistycznych), co miało na celu zmianę systemu zaopatrywania na *lepszy, bardziej funkcjonalny i nowoczesny*.

Oto kilka przykładów z meldunków dowódców jednostek będących na zaopatrzeniu 2 WOG:

1) 2 WOG nie zaspokaja potrzeb transportowych Dowództwa ŚOW, na skutek czego dowódca 2 Batalionu Dowodzenia (2 bów) jest zmuszony do wyznaczania kierowców (czterech do 19 sierpnia 2011 roku) do jego obsługi. Utrudnia to znalezienie kierowców do prowadzenia innych pojazdów. Komen-

dant 2 WOG nie ma pieniędzy na zatrudnienie odpowiedniej ich liczby.

2) Dużo kontrowersji budzi decyzja komendanta o ograniczeniu działalności PSO (parkowa stacja obsługi – trzech mechaników) w kompleksie 2 bdot na ulicy Hallera, co wydłuża proces obsługowo-remontowy pojazdów rozmieszczonych w nim jednostek. W przypadku bardziej skomplikowanych napraw specjalnego sprzętu powoduje to konieczność jego ewentualnego transportu na ulicę Obornicką. Takie działanie ogranicza możliwości dowódcy 2 bdot utrzymania właściwego stanu technicznego pojazdów.

3) Nierzetelna i nieterminowa realizacja zapotrzebowań na techniczne środki materiałowe (kilkumiesięczne oczekiwanie).

4) Ciągłe dopominanie się, ponaglanie, niekompletne dostawy technicznych środków materiałowych. Oddziały nie otrzymują wszystkiego, co zamówiły.

5) Opieszale i długoterminowe wykonywanie napraw bieżących oraz remontów pojazdów mechanicznych, spowodowane nieterminowym dostarczaniem części zamiennych.

6) Zaległości w rotacji ogumienia, zwłaszcza o rozmiarze 1200/20.

7) Zbyt długi czas realizowania zapotrzebowań oraz przygotowywania dokumentów branżowych dotyczących przesunięcia mienia między użytkownikami, np. w służbie łączności proces ten trwa aż trzy miesiące.

8) Brak materiałów eksploatacyjnych (tonery, materiały biurowe) na 2011 rok, niezbędnych do funkcjonowania 2 bdot.

9) Brak korelacji między Oddziałem G6 (Wydział Informatyki) Dowództwa ŚOW a służbą łączności i informatyki WOG pod względem obciążenia osoby na przykład rozliczającej się z jednostką wojskową.

10) Rozliczenie się z jednostką wojskową wymaga kilkakrotnego wyjazdu do WOG (około 14 dni). Powodem takiego stanu rzeczy jest chaos panujący w poszczególnych służbach. Nie wiadomo, gdzie jest szef upoważniony do podpisania karty obiegu. Jest niedostępny przez kilka dni (w podróży służbowej; w innej jednostce w celu wybrakowania sortów zaopatrzenia mundurowego; właśnie wyszedł, nie wiadomo gdzie). Osoba, która go zastępuje, nie jest upoważniona do podpisania kart obiegu, na których widnieje 40 podpisów.

11) Osoby rozliczające się ze sprzętu informatycznego muszą osobiście, wykorzystując prywatne środ-

ki transportu, dostarczyć sprzęt do magazynu, po uprzednim uzgodnieniu terminu z magazynierem.

12) 2 WOG od dwóch lat nie zajmuje się właściwym utrzymaniem rejonów zewnętrznych 2 bdot.

DIABEŁ TKWI W SZCZEGÓLACH

Oto przykład funkcjonowania WOG nr 4 opisanego w protokole NIK po kontroli: *Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie z zastrzeżeniami wykonanie planu dochodów i wydatków budżetowych 4 WOG w 2010 roku.*

Uzasadnieniem dla powyższej oceny są następujące ustalenia i oceny cząstkowe.

W ocenie NIK 4 WOG nie osiągnął jeszcze zdolności do pełnego zabezpieczenia materiałowo-technicznego zaopatrywanych podmiotów, ponieważ organizacyjnie ani funkcjonalnie nie został przygotowany do powierzonych zadań. Struktura organizacyjno-etatowa 4 WOG, a także procedury działania, tj. obieg dokumentów materiałowo-finansowych, długi czas oczekiwania na dostawy części zamiennych do poszczególnych jednostek sprzętu, ograniczone możliwości obsługi i napraw sprzętu ze względu na brak odpowiedniej liczby specjalistów w obsadzie warsztatów obsługowych, niewielkie zdolności transportowe i magazynowe, brak możliwości pełnego zabezpieczenia szkoleń poligonowych zaopatrywanych jednostek ograniczały w praktyce efektywność działania.

Niedostosowanie struktury etatowej WOG do zakresu jego zadań powodowało, że były one realizowane z ustawicznym naruszeniem podziału kompetencji jednostek w obowiązującym systemie zaopatrywania określonym w rozkazie nr 69/Log/P4 szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego z dnia 3 lutego 2009 roku „Podział kompetencji i zadań między wojskowymi oddziałami gospodarczymi i jednostkami wojskowymi uczestniczącymi w programie pilotażowym, oddzielenie w jednostkach budżetowych funkcji finansowo-gospodarczych od operacyjno-szkoleniowych”.

Z informacji przekazanych przez dowódców największych zaopatrywanych jednostek wojskowych wynikało, że na gotowość bojową, realizację szkolenia programowego i bieżące funkcjonowanie jednostek szczególnie negatywnie wpływały:

1. Braki sprzętu oraz części zamiennych i materiałów eksploatacyjnych w służbie czołgowo-samocho-dowej (ogumienie, plandeki, akumulatory do pojaz-

dów – mimo składanych zapotrzebowań od 2009 roku, m.in. brak dla 6 BPD 229 szt. opon, brak 534 jednostek uzbrojenia i sprzętu na pokrycie należności mobilizacyjnych, zabezpieczenie potrzeb brygady OP w zakresie ogumienia na poziomie 12%, a akumulatorów kwasowych na poziomie 27%).

2. Konieczność odbioru sprzętu siłami i środkami jednostek na podstawie rozkazów wyjazdu i z wykorzystaniem limitu paliwa 4 WOG, przy czym brygada realizowała te przedsięwzięcia z własnego limitu paliwa i kilometrów.

3. Znaczne odległości między jednostką (np. w przypadku pułku chemicznego) a magazynami 4 WOG,

co szczególnie utrudnia realizację szkolenia programowego z wykorzystaniem środków bojowych.

4. Brak możliwości zabezpieczenia potrzeb remontowych uzbrojenia i sprzętu wojskowego.

Rozwiązanie tych problemów, zwłaszcza w dziedzinie zabezpieczenia potrzeb materiałowych, remontowych i etatowych 4 WOG,

Jeżeli system WOG-ów jest tak dobry, to dlaczego Siły Powietrzne i Marynarka Wojenna nie potrafią skorzystać z tego dobrodziejstwa, tylko zostały przy swoich bazach lotniczych i komendach portów, które mają w następnym roku przejąć funkcje WOG-ów? Siły Powietrzne wyciągnęły słuszne wnioski z wprowadzenia kilka lat temu baz i samodzielnych eskadr.

wykraczało poza kompetencje komendanta tej placówki. Wnioskowanie do przełożonych o zmianę struktury WOG na bardziej wydolną, o zgodę na zakup ogumienia do pojazdów przez 4 WOG z pominięciem zakupów centralnych nie przyniosło oczekiwanych skutków i tylko w niewielkim stopniu przekładało się na zmianę istniejącego stanu rzeczy, tj. poprawę stanu zaopatrzenia jednostek.

Podjęta w trakcie kontroli analiza zasad zaopatrywania w artykuły żywnościowe wykazała m.in., że ceny niektórych artykułów spożytych (m.in. noga kurczaka, filet z piersi kurczaka i szynka z indyka), finansowanych i dostarczanych do 4 WOG przez 3 RBM, były nawet trzykrotnie wyższe od cen w rejonie Gliwic, wobec czego nie było to działanie gospodarne.

NIK negatywnie oceniła wysoki poziom cen niektórych artykułów żywnościowych, zakupywanych i dostarczanych do 4 WOG przez 3 RBM. Mimo długotrwałego problemu cenowego nie wystąpiono do szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych z formalnym wnioskiem o korzystniejsze pozyskiwanie żywności.

Czy zatem autorom reformy o takie funkcjonowanie logistyki chodziło? Chyba nie. Z dniem 1 stycznia 2008 roku rozpoczął się eksperyment z wprowadzeniem czterech WOG-ów. A kiedy ten eksperyment się zakończył? Jakie wyciągnięto wnioski? Czy trwa nadal i wprowadza się kolejnych czternaście *dobrze funkcjonujących WOG-ów*? Czyżby wszystkie negatywne uwagi zamieciono pod dywan tak, by nikt nie utracił tak *wspaniałej reformy systemu logistycznego*?

W każdej porządnej i szanującej się armii (państwie) potrzeby żołnierzy są zabezpieczane na wysokim poziomie. Amerykański żołnierz ma dobrze służyć ojczyźnie, być jej wierny, oddany i dyspozycyjny, a armia (państwo) zaspokoi potrzeby jego i rodziny tak, by nie musiał martwić się, czy wystarczy mu pieniędzy do kolejnej wypłaty. Takiej odpowiedzi udzielił mi major US Army, kiedy przebywałem wraz z innymi żołnierzami z 11 LDKPanc w Fort Bragg na ćwiczeniach.

Fort Bragg to jedna z największych baz amerykańskich, w której stacjonują wojska specjalne. Ku naszemu zaskoczeniu na terenie fortu są osiedla mieszkaniowe, centra handlowe, puby, kasyna. Pełny komunizm. Nie wygląda to na tęsknotę za starym? Są centra handlowe, gdzie można wszystko kupić po normalnej cenie, a mając wojskową kartę tożsamości, nabywa się wszystko bez podatku, łącznie z całym umundurowaniem. Na terenie bazy jest kilkanaście stołówek i kasyn dla oficerów i podoficerów, w których lunch kosztuje tylko 3,50 dolara. U nas na terenie koszar żołnierz nie kupi nawet sznurówki do buta, bo sklepy Wojskowej Centrali Handlowej i kantyny zostały zlikwidowane. Nic w zamian nie wprowadzono.

Nie liczy się żołnierz, liczą się oszczędności wykazane przełożonemu. To w ten sposób między innymi zaoszczędzono owe 247 mln zł (według ministra obrony narodowej było to 277 mln zł, „PZ Suplement 2011”, s. 8), rezygnując z żywienia i zwalniając pracowników kuchni żołnierskich. To nie tęsknota za starym, to nie schematyzm myślenia, to jest tęsknota za normalnością.

NIE TEN KIERUNEK

Każdy żołnierz, począwszy od szeregowego, skończywszy na generale, chce być dobrze dowodzony i mieć zabezpieczony swój byt w czasie szkolenia oraz rodziny wtedy, gdy bierze udział w operacji poza granicami kraju. W naszych siłach zbrojnych nie może

na to liczyć. Są tylko ciągłe zmiany, z których nic dobrego nie wynika.

Rozkaz nr 491/Log.IWspSZ szefa Sztabu Generalnego WP z czerwca 2010 roku w sprawie wartości pieniężnych norm rzeczowych na sprzęt służby żywnościowej powszechnego użytku nie rozwiąże wszystkich problemów, które można napotkać w naszej armii.

Pamiętam, jak na początku XXI wieku na podstawie decyzji nr 233 ministra obrony narodowej z 22 sierpnia 2003 roku w sprawie wyposażenia jednostek wojskowych w sprzęt i środki piorące do użytku żołnierzy niezawodowych kupiono w latach 2005–2009 i dostarczono do składnic ŚOW 1482 pralki za ogólną kwotę 1 274 520 złotych. W Pomorskim Okręgu Wojskowym nabyto w tych samych latach około 1500 pralek za sumę 1 290 000 złotych. Gwarancja na owe pralki wynosiła 24 miesiące. Razem wydatkowano 2 564 520 złotych. W 2008 roku nastąpił koniec ery żołnierzy służby zasadniczej, a pralki dalej kupowano. Mało tego, w czasie gdy remontowano koszary dla szeregowych zawodowych w Wędrzynie, Międzyrzeczu i Świątoszowie, rejonowy zarząd infrastruktury kupował nowe pralki do ich wyposażenia, a tamte stały dalej w magazynach.

Stoją w magazynach do dzisiaj, ale już bez gwarancji. Zestarzały się i prawie zarzewiały. Nikt nie ma pomysłu, co z nimi zrobić. Jak to w naszej armii bywa, ktoś kazał kupić pralki, ktoś posłusznie wykonał polecenie i na tym się skończyło. Dlaczego? Odpowiedź jest prosta. Ktoś inny nie przewidział, że trzeba te pralki zamontować, przygotować odpowiednie miejsce dla tego typu urządzeń, wykonać podłączenie elektryczne i wodne. Trudno takich połączeń szukać w bloku koszarowym z pierwszej połowy XX wieku. Na odpowiednie prace adaptacyjne nikt zaś nie zapewnił pieniędzy. Kolejnym absurdem jest to, że w magazynach mundurowych zgromadzono duże ilości proszku do prania, którego nikt nigdy żołnierzowi nie wydał i który uległ zbryleniu.

Wniosek nasuwa się sam. Oprócz dobrze napisanego rozkazu trzeba jeszcze zabezpieczyć środki finansowe, bo samą decyzją czy rozkazem urzędnika się nie podłączy. A podatnik znowu zapłaci. W taki oto sposób wydatkuje się pieniądze, których nam ciągle brakuje, na przykład na modernizację techniczną czy remonty uzbrojenia i sprzętu wojskowego.

Można tu przytoczyć przykład 3 RBLog, która powstaje od podstaw w miejscu do tego nieprzysto-

sowanym, a są bazy w Kutnie czy w Stawach, niewymagające nakładów finansowych. Kraków to jednak Kraków, tam mieszka wielu znamienitych ludzi, i pieniądze się znajdują.

Znalazły się również pieniądze w budżecie MON na remonty dla nowo powstających WOG-ów, np.: w Wędrzynie, Krośnie Odrzańskim czy Świątoszowie. Tam także trzeba przygotować nową bazę. Jest taka w Żaganiu, ale tam kompleks trzeba oddać w ramach oszczędności do AMW, mimo poniesionych w latach ubiegłych dużych nakładów finansowych na modernizację. Jest również miejsce w Skwierzynie.

UCZMY SIĘ

Ostrzeżeniem niech będzie przykład źle przeprowadzonej reformy systemu logistycznego w brytyjskiej armii. Ministerstwo obrony Wielkiej Brytanii za dostawę butów żołnierzowi w Irlandii Północnej zapłaciło zawrotną sumę 714 funtów i 80 pensów. Wartość butów to zaledwie 45 funtów. Channel 4 przypomniał, że w 2007 roku ministerstwo obrony zamknęło swoje regionalne ośrodki dystrybucji i przestawiło się na korzystanie z usług prywatnych kontrahentów, głównie firm kurierskich, co miało zmniejszyć koszty tzw. outsourcingu, popularnego również i u nas. Celem tych działań było *zmniejszenie kosztów własnych przy równoczesnym utrzymaniu i poprawie jakości usług na wszystkich szczeblach oraz wzmocnienie potencjału operacyjnego* – przypomina FactCheck. Oryginalne uzasadnienie dla nowych rozwiązań. Nie jest to nic innego jak *oddzielenie funkcji finansowo-gospodarczych od operacyjno-szkoleniowych*.

Na koniec mojego artykułu jedno stwierdzenie: nikt już o nic nie zapyta logistyków, bo ich już w jednostkach nie ma. Jest to nawiązanie do bardzo dobrego artykułu gen. dyw. Bogusława Packa „Kto przychodzi, kto odchodzi”, zamieszczonego w „Polsce Zbrojnej” nr 23 z 2011 roku. Wniosek nasuwa się jeden: nam nie trzeba rewolucyjnych zmian, tylko ewolucyjnych i dobrze przeprowadzonych. Potrzeba nam trochę normalności i stabilizacji zawodowej, o którą coraz trudniej. ■

Artykuł powstał, gdy jeszcze funkcjonowały struktury Dowództwa ŚOW.

Autor jest absolwentem WOŚS i AON. Obowiązki służbowe pełni w 5 pplot, 27 pcz, 11 brem, SGWP, Dowództwie Wojsk Lądowych, 11 Brygadzie Zmechanizowanej. Ostatnio zajmował stanowisko szefa logistyki 11 Lubuskiej Dywizji Kawalerii Pancerniej i szefa Oddziału Planowania Logistyki Dowództwa ŚOW.

plut. mgr
MARIOLA PASZYNIN
1 Brygada Pancerna

FOT. ADAM ROJK/COMBAT CAMERA SZRP

Ratownik medyczny w Wojsku Polskim

Zawód ratownika medycznego swoją historią sięga lat 90. ubiegłego wieku. W strukturach Wojska Polskiego jest jednak nową specjalnością medyczną. Wiedza o niej warta jest więc uporządkowania.

Ustawa o państwowym ratownictwie medycznym z 8 września 2006 roku (DzU nr 191, poz.1410) wraz z późniejszymi nowelizacjami określa rolę i miejsce ratownika medycznego w tym systemie. W ustawodawstwie polskim nie zauważa się różnic między kwalifikacjami ratowników medycznych będących absolwentami szkół policealnych i studiów wyższych. Wszyscy mają prawo do wykonywania tych

samych czynności oraz obowiązuje ich ten sam system doskonalenia zawodowego.

Błędnie natomiast są opisywane zadania oraz funkcje ratownika i ratownika medycznego, gdyż nie są to osoby o takich samych kwalifikacjach. Ustawa klarownie opisuje oba zawody. Zgodnie z jej zapisami ratownikiem jest osoba, która ma pełną zdolność do podejmowania czynności prawnych, posiada ważne zaświadczenie o ukończeniu kursu dopuszczającego

do udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskała tytuł ratownika. Wspomniana ustawa z 2006 roku dodaje jeszcze, że ratownik powinien mieć odpowiedni stan zdrowia.

WYMOGI FORMALNE

W odniesieniu do ratowników medycznych ustawa stawia więcej wymagań. Dotyczą one pełnej zdolności do wykonywania czynności prawnych, stanu zdrowia pozwalającego na wykonywanie tego zawodu oraz ukończenia studiów wyższych na kierunku (o specjalności) ratownictwo medyczne lub posiadania dyplomu ukończenia szkoły policealnej. Ratownik jest uprawniony do udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy, ratownik medyczny natomiast, podobnie jak lekarz ratunkowy czy pielęgniarka, są osobami uprawnionymi do podejmowania medycznych działań ratowniczych.

Jeżeli mówimy o czynnościach wykonywanych przez ratownika medycznego, należy zaznaczyć, że ta grupa zawodowa nie posiada dokumentu, jakim jest prawo wykonywania zawodu. Taki dokument mają natomiast osoby z następujących grup zawodów medycznych: lekarze, farmaceuci, pielęgniarki, położne i diagnostki laboratoryjni. Fakt, że ratownik nie ma prawa wykonywania zawodu, nie stawia go niżej w hierarchii zawodów, których przedstawiciele są zobowiązani do posiadania takiego dokumentu. Ratownik medyczny wykonuje swój zawód zgodnie z umiejętnościami opanowanymi w czasie kształcenia. Zatem przepustką do pracy jest dla niego dyplom ratownika medycznego.

Samo zdobycie zawodu medycznego nie gwarantuje bezterminowych uprawnień. Na ratowniku, zgodnie z rozporządzeniem ministra zdrowia z 14 czerwca 2007 roku (DzU nr 112, poz. 775), ciąży obowiązek doskonalenia zawodowego. By mieć ciągłość takowych uprawnień, należy w pięcioletnim okresie rozliczeniowym (ustala się go indywidualnie dla każdego ratownika; pierwszy rok rozliczeniowy liczy się od pierwszego stycznia następnego roku po tym, w którym uzyskał on uprawnienia) uzyskać 200 punktów edukacyjnych. Obowiązkowo należy zaliczyć doskonalący kurs dla ratowników medycznych, za który uzyskuje się 120 punktów. Pozostałe 80 punktów można otrzymać po uczestniczeniu w różnych seminariach oraz formach samokształcenia rozumianych jako udział w konferencjach, kongresach, zjazdach, warsztatach szkolenio-

Element kształcenia

Istnieją dwie drogi do uzyskania tytułu ratownika medycznego: dwuletnie policealne studium medyczne oraz trzyletnie studia licencjackie na kierunku ratownictwo medyczne. Istnieje możliwość kontynuowania nauki na poziomie studiów magisterskich oraz uzyskania tytułu magistra zdrowia publicznego o specjalności ratownictwo medyczne.

wych, czy też opublikowanie artykułu lub książki naukowej bądź popularnonaukowej.

DEDYKOWANE CZYNNOŚCI

Zakres czynności, które mogą być wykonywane przez ratownika medycznego, normuje przywoływana ustawa o państwowym ratownictwie medycznym, rozporządzenie ministra zdrowia z 29 grudnia 2006 roku w sprawie szczegółowego zakresu medycznych czynności ratunkowych, które mogą być podejmowane przez ratownika medycznego (DzU z 2007 r. nr 4, poz. 33) oraz rozporządzenie ministra zdrowia z 14 stycznia 2009 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu medycznych czynności ratunkowych, które mogą być podejmowane przez ratownika medycznego (DzU z 2009 r. nr 11, poz. 64). Rozporządzenia ministra zdrowia klarownie określają czynności, które mogą być podejmowane przez ratownika medycznego samodzielnie, a które pod nadzorem lekarza.

Do czynności podejmowanych samodzielnie zalicza się m.in.: ocenę stanu pacjenta w celu ustalenia postępowania oraz decyzji o podjęciu lub odstąpieniu od medycznych czynności ratunkowych; prowadzenie resuscytacji krążeniowo-oddechowej; przyrządowe i bezprzyrządowe przywracanie i zabezpieczanie droż-

ności dróg oddechowych; zastosowanie tlenoterapii biernej; wykonywanie defibrylacji i elektrokardiogramu; monitorowanie czynności układu oddechowego i krążenia; kaniulacja żył obwodowych kończyn oraz żyły szyjnej zewnętrznej; wykonywanie dojścia dospikowego; odbarczanie odmy przeźnej; opatrywanie ran, tamowanie krwotoków, unieruchamianie złamań, zwichnięć i skręceń. Do zadań tych zalicza się również unieruchamianie kręgosłupa, odbieranie porodu nagłego w warunkach pozaszpitalnych, segregację medyczną czy też wielo innych. Ratownik medyczny może również samodzielnie decydować o podaniu niektórych leków.

Obszary samodzielności

Ratownik medyczny może samodzielnie decydować o podaniu niektórych leków. Rozporządzenie ministra zdrowia z 14 stycznia 2009 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu medycznych czynności ratunkowych, które mogą być podejmowane przez ratownika medycznego (DzU z 2009 r. nr 11, poz. 64), przedstawia listę dwudziestu sześciu leków wraz ich postacią oraz drogą podania.

Pewne czynności ratunkowe może podejmować pod nadzorem lekarza. Zalicza się do nich: intubację dotchawiczą z użyciem środków zwiotczających w laryngoskopii bezpośredniej w przypadku innym niż nagłe zatrzymanie krążenia; wykonanie kardiowersji elektrycznej i elektrostymulacji zewnętrznej; asystowanie przy drobnych zabiegach chirurgicznych; cewnikowanie pęcherza moczowego; zakładanie sondy żołądkowej; wykonywanie płukania żołądka oraz podawanie na zlecenie lekarza leków innych niż wymienione w rozporządzeniu.

Ratownik medyczny w strukturach Wojska Polskiego funkcjonuje w grupach zabezpieczenia medycznego (GZM), zespołach ewakuacji medycznej (ZEM),

grupach ewakuacji medycznej (GEM) czy też innych mniejszych zespołach medycznych. Jest to stanowisko szeregowe od stopnia starszego szeregowego do plutonowego. Jego ścieżka awansu i rozwoju zawodowego ogranicza się do korpusu podoficerskiego, a etaty oficerskie są w odległych planach.

W STRUKTURACH WOJSKA

Ratownik medyczny odgrywa kluczową rolę w zabezpieczeniu medycznym na poziomie 1, zwłaszcza w działaniach operacyjnych. Do jego zadań w wojsku, oprócz wymienionych w ustawach i rozporządzeniach dotyczących systemu ratownictwa medycznego, należy m.in.: podejmowanie medycznych czynności ratunkowych oraz dokonywanie oceny stanu zdrowia osób będących w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego; zabezpieczenie medyczne zajęć, zwłaszcza strzeleckich; prowadzenie szkoleń dla żołnierzy na temat udzielania pomocy medycznej; udział w operacjach stabilizacyjnych i pokojowych oraz inne zadania postawione przez bezpośredniego przełożonego.

Ratownik medyczny pracujący w wojsku, w związku z tym przebywający w strefie działań militarnych, znacznie częściej niż ten, który pracuje w środowisku cywilnym, jest zmuszony do wykonywania czynności w specyficznych warunkach, na przykład w ciemności, w trudnych warunkach atmosferycznych czy ekstremalnych sytuacjach udzielania pomocy. Ma świadomość bezpośredniego zagrożenia życia (pole walki, ostrzał) i ograniczony dostęp do sprzętu.

Zakres jego zadań i obowiązków podczas zajęć ze szkolenia strzeleckiego normuje między innymi program strzelań z broni strzeleckiej wraz z uzupełnieniami. W dokumentach tych jasno opisano jego funkcję. Powinien być wyposażony w samochód sanitarny, niezbędne środki łączności oraz sprzęt i materiały medyczne do udzielania pierwszej pomocy. Do jego obowiązków należy znajomość rozmieszczenia i dróg dojazdu do najbliższych punktów medycznych. Powinien również znać profil zaawansowania oraz możliwości danego ośrodka. Ratownik na miejscu zdarzenia udziela natychmiastowej pomocy poszkodowanym oraz, jeżeli jest to konieczne, transportuje chorego do wyspecjalizowanego ośrodka zdrowia. Niekiedy słyszy się głosy, że na strzelnicach zamiast ratownika medycznego może być obecny wymiennie: lekarz, pielęgniarz, pielęgniarka. Może to być również sanitariusz lub ratownik, przeszkoleni w dziedzinie kwalifikowanej pierw-

szej pomocy i wyposażeni w sprzęt oraz materiały medyczne niezbędne do jej udzielenia, pod warunkiem że dojazd ratownika medycznego z sąsiedniej strzelnicy lub obiektu opieki zdrowotnej albo innego obiektu szkoleniowego nie przekracza pięciu minut.

RATOWNICTWO W WALCE

Oprócz instrukcji, które mówią o zadaniach i obowiązkach ratownika medycznego podczas zajęć, opracowano wytyczne dotyczące ratownictwa taktycznego. Jednym ze szkoleń, które powinny być obowiązkowe dla każdego ratownika medycznego – żołnierza, jest kurs TCCC (Tactical Combat Casualty Care), czyli opieka nad poszkodowanym w warunkach bojowych. Jest to jedyny standard postępowania zatwierdzony i wdrożony przez siły zbrojne wielu krajów.

W TCCC, na podstawie analizy przyczyn śmierci wielu tysięcy żołnierzy, zaproponowano nowatorskie metody postępowania z rannymi na polu walki. Rozróżnia się trzy fazy postępowania z poszkodowanym: Care Under Fire (opieka pod ostrzałem), Tactical Field Care (połowa opieka nad poszkodowanym) oraz Combat Casualty Evacuation Care (CASEVAC – ewakuacja poszkodowanego z pola walki).

W *pierwszej fazie* pomoc jest udzielana przez osoby z najbliższego otoczenia. Należy zatrzymać zagrażające życiu krwotoki zewnętrzne, jeśli pozwala na to sytuacja taktyczna. Najlepiej użyć opaski uciskowej, np. CAT (Combat Application Tourniquet).

W *fazie drugiej* – Tactical Field Care (połowa opieka nad poszkodowanym) można wykorzystać opatrunek hemostatyczny do zaopatrzenia krwawienia. Należy pamiętać, że po zastosowaniu tego opatrunku bezpośrednio na ranę zaleca się, by unieruchomić kończynę. Zmniejszy się dzięki temu prawdopodobieństwo nawrotu krwawienia.

W tej fazie istotna jest rola wykwalifikowanego personelu medycznego – ratownika medycznego. Nie ma wówczas bezpośredniego kontaktu z przeciwnikiem. Wyposażenie medyczne jest ograniczone do pakietów indywidualnych oraz sprzętu personelu medycznego znajdującego się na miejscu zdarzenia. Wykonywane są czynności bezprzyrządowego oraz przyrządowego udrażniania dróg oddechowych. Ponadto zabezpiecza się wszystkie otwarte i (lub) ssące rany klatki piersiowej. Nie podejmuje się zabiegów resuscytacji, jeśli ofiara eksplozji lub z ranami penetracyjnymi klatki piersiowej nie wykazuje oznak życia. Ratownik może założyć

dostęp dożylny i rozpocząć resuscytację płynową. Należy zminimalizować ryzyko hipotermii, osłaniając tyle i na tyle części ciała, na ile jest to niezbędne, by nie doprowadzić do wychłodzenia organizmu.

W *fazie taktycznej opieki* nad poszkodowanym podczas ewakuacji mamy do czynienia z postępowaniem medycznym z rannymi i ich ewakuacją do specjalistycznego ośrodka medycznego. Na termin „Tactical Evacuation” składa się Casualty Evacuation (CASEVAC), czyli ewakuacja za pomocą dostępnego sprzętu, np. KTO Rosomak, oraz Medical Evacuation (MEDEVAC), która polega na ewakuacji rannych z pola walki za pomocą śmigłowca medycznego. Transport ten w odróżnieniu od CASEVAC, czyli transportu jakimkolwiek innym pojazdem, jest bezpieczniejszy i lepszy dla życia i zdrowia poszkodowanego, gdyż odbywa się szybko i bezpośrednio do celu, którym jest najczęściej szpital polowy znajdujący się z dala od działań militarnych.

NIE TYLKO KWALIFIKACJE

W działaniach podejmowanych przez ratownika medycznego oprócz wykształcenia i posiadanej wiedzy oraz predyspozycji fizycznych i psychicznych niezwykle ważny jest sprzęt ratowniczy. Zalicza się do niego indywidualny zestaw autostrzykawek IZAS-05 oraz indywidualny pakiet przeciwichemiczny IPP-95. Żołnierze biorący udział w operacjach poza granicami kraju zostają wyposażeni dodatkowo w indywidualny zestaw profilaktyczny zawierający niezbędne leki i kosmetyki, które mogą być przydatne podczas wykonywania zadań. Kolejnym ważnym elementem wyposażenia jest indywidualny pakiet medyczny IPMED, zawierający między innymi różnego rodzaju opatrunki, np. opatrunek hemostatyczny lub na rany postrzałowe, rurkę nosowo-gardłową z żelem, nożyczki, rękawiczki i stazę uciskową CAT.

Na różnych etapach ewakuacji występują żołnierze wyposażeni w plecak ratownika-sanitariusza (PRS), plecak ratownika medycznego (PRM) czy też plecak ewakuacji medycznej (PEM). Wszystko po to, by udzielić pomocy poszkodowanym kolegom – żołnierzom i to jak najszybciej, i profesjonalnie. ■

Autorka jest absolwentką Collegium Medicum w Bydgoszczy i studiów podyplomowych w AON na kierunku zarządzanie kryzysowe. Od 2011 r. doktorantka AON. Pełni służbę w 1. BPanc jako dowódca zespołu ewakuacyjnego w batalionie logistycznym.

ppłk w st. spocz. dr inż.
JERZY GARSTKA

FOT. US NAVY

Broń bezprochowa dla wojsk lądowych (cz. II)

Wyeliminowanie prochu z broni lufowej to jedno z głównych zadań placówek naukowo-badawczych. Prace są prowadzone między innymi nad stworzeniem większych możliwości stosowania laserów oraz użycia dział elektromagnetycznych.

Masowe używanie w Iraku i Afganistanie amunicji minerskiej oraz improvisowanych urządzeń wybuchowych IED (Improvised Explosive Device) stało się impulsem do opracowania nowych systemów służących do wykrywania i neutralizowania tych groźnych środków walki. Wiele z nich wykorzystuje lasery różnej mocy¹.

Odkrycie reakcji zachodzących między promieniem lasera FD (emisja polifluorenu) a oparami wydzielanymi przez materiały wybuchowe (MW) pozwoliło na zbudowanie zdalnie sterowanego robota wyposażonego w tzw. czuły nos. Może on wykryć nawet najmniejszą ilość molekuł MW. Będzie zatem sprawdzał pole minowe w poszukiwaniu oparów unoszących się nad ukrytymi w ziemi ładunkami wybuchowymi,

głównie IED. Gdy promień lasera napotka takie opary, głośno wówczas emitowane przez niego światło.

DO NISZCZENIA IED

Do niszczenia min i IED przydatny okazał się system Zeus-LONS (Laser Ordnance Neutralization System), opracowany przez firmę Sparta Inc. oraz instytut NAVEODTECHDIV. Laser (na ciele stałym – rubinowy) o mocy 2 kW zamontowano na dachu pojazdu HMMWV. Z jego użyciem niszczone obiekty z odległości od 25 do 300 m. Zasilanie pozwalało na danie 2 tys. strzałów dziennie. Testy prowadzono w Nowym Meksyku od 2002 roku. Zniszczono wówczas 1600 ładunków z dziewięćdziesięcioprocentową skutecznością. W następnym roku laser przesłano do bazy Bagram w Afganistanie. Dzięki niemu przez pół roku udało się zneutralizować 200 ładunków, przy czym 51 zniszczono w czasie do 100 minut.

W marcu 2005 roku system Zeus przetransportowano do Iraku. Zastosowano w nim laser większej mocy, pozwalający zmniejszyć czas potrzebny do zniszczenia ładunku średnio do 30 s (w wersji poprzedniej od 5 s do 4 min). Głównym jego przeznaczeniem była ochrona przemieszczających się kolumn.

Do neutralizacji min służy również, opracowany przez izraelską firmę Rafael Thor, system HEL IED NS (High Energy Laser IED Neutralization System). W głowicy obok lasera o mocy 0,7 kW umieszczono dodatkowo karabin maszynowy kalibru 12,7 mm, którym można również niszczyć niebezpieczne ładunki. System prezentowano na wystawach Eurosatory, ale nie ma danych o jego wprowadzeniu do wyposażenie wojsk.

KARABINY LASEROWE

Systemy laserowe składają się zasadniczo z trzech elementów: lasera, źródła zasilania oraz systemu kierowania ogniem. Funkcjonalnie połączone stanowią broń, na przykład karabiny i granatniki laserowe. W USA już w 1989 roku prezentowano karabin laserowy na wzór karabinu M16 (wymiarami zbliżony do broni strzeleckiej), z plecakowym zasilaniem baterijnym. Zasięg rażenia tej broni wynosił do kilometra. W 1998 roku wyprodukowano 300 prototypowych zestawów laserowych PLQ-5 podwieszanych pod karabinkiem M16A2. Planowano roczną produkcję około 3 tys. egzemplarzy tej broni².

Podobnie przystosowano używany w amerykańskiej armii granatnik M203 kalibru 40 mm. Efektywnie oślepia przeciwnika z odległości 300 m. Dodatkowo jego wyposażenie stanowi plastikowa kapsuła (mająca takie same wymiary i kształt jak granat kalibru 40 mm) oraz pulpity sterowania. Kapsuła, w której znajduje się laserowa dioda, jest wkła-

Pozornie nieszkodliwa

Broń niezabijającą wymyślono nie tylko po to, by wzbogacić i tak bardzo różnorodny arsenał środków walki, lecz także dlatego, że pozwala ominąć wiele niewygodnych międzynarodowych zakazów. Ta „miłosierna” broń jest humanitarna tylko z pozoru. Jeśli nawet nie zabija, to może spowodować wiele obrażeń i chorób, groźniejszych nawet niż urazy wywołane bronią zabijającą. Od wielu lat trafia ona do wyposażenia wojsk i coraz częściej jest wykorzystywana w działaniach bojowych.

dana do granatnika tak jak zwykły granat. Przez naciśnięcie przycisku na pulpicie kierowania strzelec uruchamia laser, wprowadzając go w tryb ciągłego działania. Emituje on energię zdolną do oślepienia człowieka. W zależności od sytuacji w miejscu kapsuły można szybko włożyć granat o działaniu wybuchowym.

Z doświadczeń prowadzonych między innymi podczas operacji wojsk amerykańskich w Somalii wy-

¹ M. Dura: *Broń energetyczna*. „Przegląd Morski” 2010 nr 10, s. 46; M. Chassillan: *Nouvelles technologies de protection balistique pour les vehicules de Combat*. RAIDS, lipiec 2009, s. 64–71; J. Garstka: *Metody walki z IED*. „Komandos” 2010 nr 10, s. 69–50; tenże: *IED – najgroźniejsza broń talibów*. „Komandos” 2009 nr 12, s. 78–85; *Laserowy saper*. „Polska Zbrojna” z 25 lipca 2010 r., s. 63; J. Garstka: *Pojazdowe wykrywacze min*. „Przegląd Wojsk Lądowych” 2011 nr 1, s. 61.

² *Chińskie lasery oślepiające*. „Raport WTO” 2000 nr 7, s. 26; I. Nowak: *Broń obezwładniająca*. „Raport WTO” 2003 nr 1, s. 37; M. Dura: *Broń energetyczna*. „Przegląd Morski” 2010 nr 11, s. 18.

nika, że działanie tej broni było skuteczne. Po wniknięciu promieniowania laserowego do oka człowiek porażony stara się uciec, ukryć lub poddać. Laser może wywołać skutki podobne do oślnienia po skierowaniu wzroku w kierunku słońca bądź nawet trwałe uszkodzenie wzroku. Zależą one od kąta widzenia, stopnia przystosowania wzroku do warunków oświetlenia oraz wartości energii wiązki laserowej. Najbar-

ściach oślepiających typu ZM-87 Chińczycy oferują już od 1995 roku.

Pierwszą laserową bronią niezabijającą, zaprojektowaną specjalnie dla jednego żołnierza, jest system wymuszania i obezwładniania osób PHaSR (Personnel Halting and Stimulation Response). Urządzenie o wymiarach karabinu emituje dwa niezabijające promienie skupionego światła w celu powstrzymania przeciwnika lub osłabienia jego działań. Światło lasera oświetla go lub oślepia, powodując dezorientację oraz utrudnia zlokalizowanie żołnierza z laserem. System jest w fazie testowania. Będzie przydatny podczas wykonywania przez wojska zadań typowo policyjnych bądź w organizacjach policyjno-wojskowych uczestniczących w operacjach wsparcia pokoju.

Skrajne opinie

Zdania na temat szkodliwości oślepiających laserów są podzielone. Konstruktorzy tej broni przekonują, że użyty laser oślepi tylko przejściowo. Lekarze, a także eksperci organizacji Human Rights Watch przeczą temu, twierdząc, że może on spowodować spalenie siatki i nieodwracalną ślepotę. Ich zdaniem, tego rodzaju broń może uszkodzić oczy (wzrok) użyta w odległości 3–5 km, mimo że jest systematycznie udoskonalana. Poza USA prace nad nią są prowadzone w Rosji, Chinach, Francji, Niemczech, Japonii i Izraelu.

INNE ZASTOSOWANIA

Niewiele wiadomo o amerykańskiej broni zwanej „miotaczem bólu”, która miała wejść do wyposażenia armii w 2007 roku. Jej działanie polega na tym, że wystrzelony impuls laserowy powoduje w ciele człowieka wybuch plazmy. Powstający impuls elektromagnetyczny przenika włókna nerwowe i wywołuje ból nie do zniesienia. Ponadto powoduje czasowy paraliż. Zasięg tej broni nie przekracza 2 km. Może być stosowana przeciwko tłumowi, w którym ukrywa się kilka niebezpiecznych osób (uzbrojonych).

Naukowcy z USA pracujący nad miotaczem bólu skupiają się na „kalibrowaniu” nowej broni, czyli takim dobraniu jej parametrów, by nie niszczyła tkanek atakowanego człowieka. Brak jednak informacji na temat rzeczywistych przeżyć zaatakowanego oraz ich psychologicznych konsekwencji.

Systemy laserowe są tanie, a ich dostępność na cywilnym rynku nie jest kontrolowana. Przykładowo, laser CO₂ sprzedawany przez University of Tasmania w celu kontrolowania poszycia lasu służy do wypalania z odległości 100–1500 m rumowiska powstałego po wycince. Kosztuje zaledwie 85 tys. dolarów, może zatem łatwo trafić w niepowołane ręce. Szczególnie niebezpieczne jest oślepianie pilotów cywilnych i wojskowych samolotów. Często jest to niezamierzone działanie.

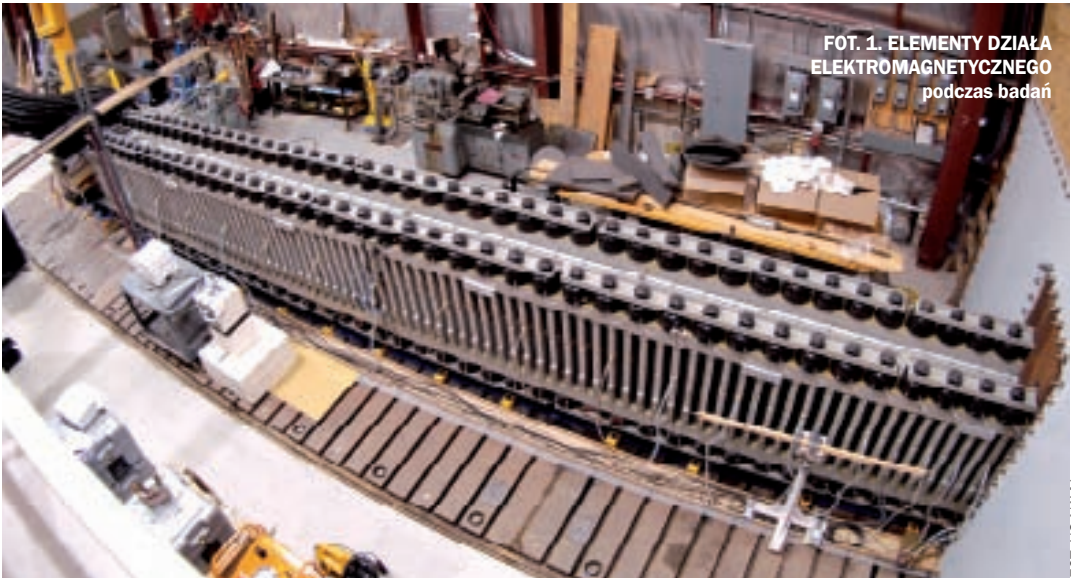
DZIAŁA ELEKTROMAGNETYCZNE

Zastosowanie energii pól magnetycznych w technice wojskowej było marzeniem wielu konstruktorów. Sam Juliusz Verne proponował użycie elektromagnetycznych katapult (wyrzutni) do wysyłania statków

dziej niesprzyjające są warunki nocne. Oko ulega wówczas trwałemu uszkodzeniu wiązką energii, która w dzień nie powoduje takich skutków.

Dalszy rozwój tych laserów uniemożliwił IV protokół z 13 października 1995 roku konwencji CCW (z 10 października 1980 roku) w sprawie laserowej broni oślepiającej. Zakazuje on stosowania broni, której jedną z funkcji bojowych jest powodowanie trwałej ślepoty osoby niekorzystającej z przyrządów optycznych.

Wiele krajów nie stosuje tego zakazu. Należą do nich między innymi Chiny, które już od wielu lat wykorzystują laserowe „oślepiacze” montowane na wozach bojowych przeznaczonych do prowadzenia natarcia w pierwszym rzucie. Urządzenia te znajdują się na chińskich czołgach, a od 2000 roku na zmodernizowanych wozach desantu morskiego typu 63. Laser o zdolno-

FOT. 1. ELEMENTY DZIAŁA ELEKTROMAGNETYCZNEGO podczas badań

FOT. US NAVY

kosmicznych. Teoretycznie było to możliwe, ale dla zachowania dopuszczalnych przyspieszeń i przeciążeń podczas startu katapulta musiałaby mieć długość około 1500 km. Ponieważ fizycy zastosowali z dobrym skutkiem zmienne pole magnetyczne do przyspieszenia cząstek elementarnych (cyklotrony, synchrotrony) już w latach 30. XX wieku, konstruktorzy uzbrojenia próbowali tę samą zasadę zastosować do wyrzucania pocisków, zastępując ładunki miotające (prochowe) zmiennym polem magnetycznym.

Pierwszą próbę przeprowadził Department of Ordnance US Army. Powstało wówczas działo wyrzylujące pociski na wysokość ponad 70 km. Podobny eksperyment przeprowadził amerykański Naval Research Laboratory we współpracy z amerykańskimi fizykami J. von Naumanem czy T. Townsendem. Eksperymenty tego typu były kontynuowane przez Office of Naval Research (ONR), jakkolwiek amerykańska marynarka nigdy nie potwierdziła, że je prowadziła³. Jednym z nich był Philadelphia Experiment (Projekt Invisibility). Polegał na tym, że na niszczycielu eskortowym klasy England/Buckley (DE 173, USS Eldridge) umieszczono generator zmiennego pola elektromagnetycznego o takiej mocy, aby wytworzone pole ugięło bieg promieni świetlnych, zapewniając okrętowi niewidzialność. Eksperyment okazał się udany, a uzyskane efekty uboczne były tak zaskakujące, że badania natychmiast utajniono.

W dziedzinie wykorzystania pola elektromagnetycznego w uzbrojeniu próby zakończone sukcesem przeprowadził znany wynalazca Gerard Vicent Bull. Został zabity 22 marca 1990 roku (sprawcy nieznanymi, co wiązano z pracami konstrukcyjnymi dla Saddama Husajna). Historii badań tej broni towarzyszy aura sensacji i absolutnej tajemnicy.

BUDOWA RAILGUNA

Zasada działania działa elektromagnetycznego (railguna) jest bardzo prosta. Przez ściany lufy oraz znajdujący się pośrodku pocisk (pokryty warstwą materiału przewodzącego) płynie prąd wytwarzający silne, poprzeczne pole magnetyczne, starające się „odsunąć” od siebie ściany i pocisk. Jedynym elementem ruchomym jest pocisk, może zatem uzyskać ogromną prędkość. Metalowy pocisk (będący przewodnikiem) styka się z szynami za pomocą specjalnego sabotu (zapewnia styk z podłączonymi do prądu i otocznymi polem magnetycznym szynami przewodzącymi). Pocisk przewodzący prąd znajduje się w polu magnetycznym, które wypycha go ze wzrastającą prędkością wzdłuż szyn

³ M. Dura: *Artyleria bez prochu – railgun*. „Raport WTO” 2007 nr 4, s. 53–57; W. Liss: *Impuls elektromagnetyczny jako broń*. „Raport WTO” 2002 nr 2, s. 28; *Rekord działa elektromagnetycznego*. „Raport WTO” 2011 nr 1, s. 72; J. Garstka: *Oddziaływanie impulsu elektromagnetycznego*. „Wojskowy Przegląd Techniczny” 1985 nr 3, s. 129.

w jednym kierunku. Po opuszczeniu przez pocisk lufy saboty zostają odrzucone, zanika styk między szynami, podobnie jak pole magnetyczne.

Siła działająca na pocisk zależy od natężenia płynącego prądu oraz natężenia pola magnetycznego i jest wprost proporcjonalna do masy i przyspieszenia ($F = m \times a$). A zatem zwiększając natężenie prądu oraz pola magnetycznego, uzyskuje się duże przyspieszenie i tym samym dużą prędkość wylotową pocisków, przekraczającą 6 tys. m/s. W przypadku pocisków artyleryjskich to zaledwie 1500 m/s. Pocisk railguna badały firmy Boeing i Draper Labs, lufę zaś BAE Systems i General Atomics. Korzystały one także z osiągnięć ośrodków uniwersyteckich oraz z podobnego programu realizowanego przez armię USA. Wojska lądowe przekazały między innymi gotowy kondensator magazynujący energię przed strzałem. W czasie strzału kondensator będzie rozładowywany przez obwód elektryczny, który tworzy lufę, a właściwie dwie składające się na nią szyny, oraz pocisk otoczony specjalnym sabotem. Szczególnie przydatne i skuteczne może okazać się zastosowanie railguna w systemach przeciwlotniczych, w tym przede wszystkim do zwalczania rakiet lecących z prędkością ponaddwukrotną.

MOŻLIWOŚCI

W ramach poszukiwania alternatywy dla klasycznej artylerii okrętowej Amerykanie od 2006 roku zintensyfikowali prace nad działem elektromagnetycznym. Doświadczenia z railgunem są prowadzone w Naval Surface Warfare Center (NSWC) w Dalhoren (Wirginia). Zbudowanie wielkowymiarowego modelu, w którym prędkość kilkukilogramowego pocisku osiągnie wartość 2500 m/s (Ma 7), nie jest łatwe (fot. 1). Uzyskanie tak dużej prędkości w lufie o ograniczonej długości wymaga przekazania pociskowi bardzo dużej energii (rzędu 30–100 MJ). Energia dostarczana do pocisku jest proporcjonalna do czasu i mocy. Przy krótkiej lufie (krótszym czasie lotu) moc musi być większa dla zachowania tej samej wartości energii. W 2008 roku w NSWC przeprowadzono próbę i uzyskano energię pocisku rzędu 8–10 MJ (prędkość pocisku 2200–2500 m/s). Jeden megadżul odpowiada energii powstającej po zderzeniu samochodu osobowego jadącego z prędkością 165 km/h z nieruchomą przeszkodą. W trakcie próby udało się uzyskać energię rzędu 32–33 MJ i rozpedzić testowany pocisk do prędkości 5 Ma. Mógłby on osiągnąć od-

ległość nieco ponad 200 km. Celem dalszych eksperymentów jest opracowanie działa zdolnego rozpedzić pocisk do prędkości 7 Ma, co gwarantowałoby zasięg rzędu 370 km. Testy te od kwietnia 2003 roku są prowadzone wspólnie z Brytyjczykami (firma BAE Systems). Obecne możliwości technologiczne pozwalają na zastosowanie railgunów tylko na okrętach.

Działa elektromagnetyczne charakteryzują się większą szybkostrzelnością w porównaniu z klasycznymi działami oraz większą energią kinetyczną, a tym samym są skuteczniejsze w niszczeniu silnie umocnionych obiektów przeciwnika. Klasyczna armata kalibru 155 mm ma szybkostrzelność 10 strz./min (pocisk osiąga prędkość 900 m/s), porównywalną z szybkostrzelnością railguna, którego pociski osiągną prędkość wylotową 2500 m/s. Dzięki temu broń ta będzie mogła niszczyć cele oddalone nawet o 120 Mm (220 km). O ile najlepszy pocisk podkalibrowy wystrzelony z czołgu Leclerc osiąga prędkość wylotową 1790 m/s, to railgun przy swojej prędkości dociera do celu 1,5 raza szybciej i to przy mniejszych poprawkach balistycznych (fot. 2, 3). Upraszcza to obliczenia oraz skraca czas prowadzenia ognia.

Poza zaletami działa elektromagnetycznego mają także wady. Główne z nich to problemy z impulsem elektromagnetycznym, wymiarami oraz dużym natężeniem prądu przepływającego przez szyny. Duże natężenie prądu powoduje nagrzewanie każdego przewodu (na skutek tzw. oporności właściwej materiału), a ponadto przy przepływie przez wąskie styki między pociskiem i szynami może dojść do powstania łuku elektrycznego, który niszczy szyny, powodując swego rodzaju rozkalibrowanie lufy. Zjawisku temu towarzyszy tarcie metalowego sabotu wewnątrz metalowych szyn, który musi do nich ściśle przylegać, aby zachować właściwości styku. Problemem jest ponadto deformacja szyn (a więc utrata ich prostoliniowości) na skutek wzajemnego oddziaływania na siebie silnych pól magnetycznych.

Długi czas lotu pocisków railguna z prędkością wylotową 2500 m/s (około 6 s przy odległości do celu około 30 Mm; 6 min przy 200 Mm i 7 min przy 250 Mm) wymaga korygowania ich położenia. Do tego celu opracowano miniaturowy system nawigacji inercyjnej INS, połączony z GPS (GPS/INS). Ten i podobne elementy mogą znacząco zwiększyć koszt pocisków do działa elektromagnetycznego. Przewaga zalet nad wadami jest jednak bezsporna i należy

FOT. 3. MOMENT UDERZENIA POCISKU
w tarczę z logo NSWC

FOT. US NAVY (2)

FOT. 2. EFEKT RAŻENIA CELU przez pocisk wyrzelandony z działka elektromagnetycznego

sądzić, że wprowadzenie artylerii bezprochowej do wojsk, w tym lądowych, jest tylko kwestią czasu.

A W INNYCH KRAJACH?

Prace nad railgunami są prowadzone, poza USA, również w Rosji, Japonii, Chinach i państwach europejskich, głównie z myślą o zastosowaniach militarnych. W pierwszej kolejności znajdują one zastosowanie na okrętach. Ich zalety powodują, że dalszym etapem rozwoju będzie ich miniaturyzacja w celu zastosowania w czołgach i systemach przeciwlotniczych.

W Europie podjęto również prace nad zastosowaniem dział elektromagnetycznych posadowionych na pojazdach lądowych. Prym wiedzie francusko-niemiecki Instytut Badawczy w Saint Louis (ISL), który zajmuje się tym zagadnieniem od 1987 roku. Główny nacisk położono na opracowanie małowymiarowego źródła zasilania wraz z układem generowania potężnych impulsów prądowych oraz optymalnego styku elektrycznego między pociskiem a szynami prowadzącymi. Dla celów badawczych wykonano dwa pomniejszone modele railgunów: Pegasus i EMA3.

W Pegasusie zastosowano pocisk kalibru 50x50 mm, do którego napędu wykorzystano źródło prądu o energii 10 MJ. Pozwala ono na katapultowanie (wyrzut) pocisku o masie 0,5 kg z prędkością 3400 m/s

(czyli 1,5 raza szybciej niż pocisków podkalibrowych najnowszych czołgów).

EMA3 z pociskiem kalibru 15x15 mm (lub 15x30 mm) jest zasilany ze źródła prądu o energii 1 MJ pozwalającej przyspieszyć pocisk o masie 50 g do prędkości 2000 m/s. Próby obu railgunów umożliwiły opracowanie komutatora zwierającego wysokoprądowy i wysokonapięciowy (12 kV) obwód elektryczny, a także sabot, który bez łuku elektrycznego łączy pocisk z szynami.

W dziedzinie badań nad railgunami znany jest szkocki ośrodek w Kickcudbright, który we współpracy z Amerykanami pracuje nad działem elektromagnetycznym katapultującym pociski o masie od 2,3 do 3,5 kg z prędkością 1700 m/s. Dobre wyniki uzyskano już w kwietniu 2003 roku. Także BAE Systems współpracuje z Amerykanami nad lufą działka elektromagnetycznego dla amerykańskiej marynarki. Opracowanie niezawodnych i w pełni skutecznych railgunów będzie w pewnym sensie przełomem w artylerii, przekładającym się na jej nowe możliwości rażenia. ■

Autor jest absolwentem WAT. Stopień doktora uzyskał na Wydziale Mechanicznym Politechniki Wrocławskiej. Był m.in. kierownikiem Pracowni Minowania i Ośrodka Naukowej Informacji Wojskowej w Wojskowym Instytucie Techniki Inżynierskiej.

(1888–1941)

Generał dywizji Franciszek Kleeberg

Żołnierz Legionów Polskich, uczestnik dwóch wojen światowych i wojny bolszewicko-polskiej, zwycięski dowódca w ostatniej bitwie kampanii wrześniowej 1939 roku.

Urodził się w Tarnopolu 1 lutego 1888 roku jako syn powstańca styczniowego, będącego wcześniej oficerem armii austro-węgierskiej. Ojciec postanowił wykształcić go (podobnie brata Juliusza, późniejszego generała brygady) na żołnierza, by mógł w przyszłości służyć polskiej sprawie.

Po ukończeniu szkoły kadetów w Hranicach i zdaniu matury w Wiedniu studiował w latach 1905–1908 w Akademii Techniczno-Wojkowej w Mödling. Naukę w niej zakończył w stopniu podporucznika. Dalszą wiedzę zdobywał w Szkole Artylerii w Haimasker, której mury opuścił w 1911 roku. Dwa lata później rozpoczął studia w Akademii Sztabu Generalnego, ale przerwał je wybuch wojny.

PIERWSZA WOJNA ŚWIATOWA

Początkowo służył w różnych jednostkach austriackich. W maju 1915 roku porucznik F. Kleeberg otrzymał przydział do Legionów Polskich. Przez miesiąc był szefem sztabu II Brygady Legionów. Po mianowaniu na stopień kapitana został zastępcą szefa sztabu, a następnie czasowo szefem sztabu Komendy Legionów Polskich. W czerwcu 1916 pełnił funkcję sze-

fa sztabu III Brygady Legionów. W pierwszej połowie 1917 roku, w okresie szkolenia przez Niemców legionów w Królestwie, zajmował stanowisko zastępcy dowódcy 1 Pułku Artylerii w Górze Kalwarii. Po mianowaniu na stopień majora służył w Inspektoracie Wyszkożenia Polskiej Siły Zbrojnej. Następnie do kwietnia 1918 kierował Kursem Wyszkożenia Artylerii w Garwolinie. W tym czasie wystąpił o przyznanie

mu polskiego obywatelstwa. Został za to w czerwcu przeniesiony dyscyplinarnie przez Austriaków na front włoski do Sztabu 54 Brygady Piechoty.

WOJNA POLSKO-BOLSZEWICKA

W grudniu tegoż roku Franciszek Kleeberg, mianowany na stopień podpułkownika, został przyjęty do Wojska Polskiego. Otrzymał przydział do Sztabu Generalnego, a następnie był szefem sztabu Dowództwa „Wschód” (u generała Tadeusza Rozwadowskiego) do marca 1919 roku.

Od marca do lipca pełnił służbę w Ministerstwie Spraw Woj-

Generał brygady FRANCISZEK KLEEBERG według rodzinnej tradycji wywodził się od spolszczonego szwedzkiego żołnierza, który dostał się do niewoli w XVII wieku i pozostał w Polsce.

skowych jako szef Sekcji Organizacyjnej oraz zastępcą szefa Departamentu I Mobilizacyjno-Organizacyjnego (przeformowanego następnie w Oddział I Sztabu MSWojsk).

W lipcu 1920 roku w stopniu pułkownika został szefem sztabu I Armii, a w sierpniu szefem sztabu Grupy Operacyjnej „Pomorze” (gen. dyw. K. Raszewskiego).

MIĘDZY WOJNAMI

Po zakończeniu wojny od 7 października 1920 roku pełnił funkcję szefa sztabu Okręgu Generalnego „Poznań” (później Okręgu Korpusu VII – OK VII). W latach 1922–1924 dowodził piechotą dywizyjną, a następnie 14 Dywizją Piechoty (14 DP). Od połowy 1924 do października 1925 roku odbywał przeszkolenie we Francji, kolejno w: École Supérieure de Guerre, Centrum Wyszkożenia Piechoty i Centrum Wyszkożenia Artylerii. Po powrocie do kraju został drugim dyrektorem nauk w Wyższej Szkole Wojennej w Warszawie (pierwszym był francuski pułkownik L. Faury).

W 1927 powrócił do służby liniowej – objął dowództwo 29 DP w Grodnie.

1 stycznia 1928 roku prezydent RP Ignacy Mościcki nadał mu stopień generała brygady. W marcu 1936 już jako gen. bryg. F. Kleeberg objął dowodzenie OK III w Grodnie, a w 1938 roku – OK IX w Brześciu. Gdy piastował to stanowisko, wybuchła wojna.

WOJNA OBRONNA

9 września 1939 roku na mocy rozkazu Naczelnego Wodza dowódca OK IX rozpoczął organizowanie obrony Polesia na rubieży rzek Muchawiec – Prypeć od Brześcia do granicy wschodniej państwa z zadaniem osłony wojsk Frontu Północnego (gen. dyw. S. Dąb-Biernackiego).

Zgrupowanie gen. bryg. F. Kleeberga stało się 16 września z XIX Korpusem Pancernym generała Guderiana. Po 17 września rozpoczęło walki z Armią Czerwoną. Pod naporem sił przeciwnika zmuszone było stopniowo ustępować. 22 września gen. bryg. F. Kleeberg zdecydował się iść na odsiecz Warszawie. 27 września z podległych oddziałów sformował Samodzielną Grupę Operacyjną „Polesie” i zdecydował się na marsz w kierunku magazynów amunicji w rejonie Dębłina. Dwa dni później stoczył zwycięską walkę z oddziałami Armii Czerwonej pod Jabłoniem i Milanowem. Po otrzymaniu wiadomości o kapitulacji War-

szawy SGO „Polesie” zamierzała przejść do działań partyzanckich. 2 października doszło do walk z niemieckim XIV Korpusem Zmotoryzowanym (13 i 29 DZmot) oraz jednostkami Armii Czerwonej w rejonie Kocka, Radzyna i Łukowa. Ostatnią w kampanii wrześniowej bitwą SGO stoczyła pod Wołą Gułowską 5 października. Mimo zwycięstwa zmuszona była do kapitulacji z powodu braku zaopatrzenia, głównie amunicji.

Zgrupowanie

Skład Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Polesie”:

- Podlaska Brygada Kawalerii – dowódca gen. bryg. Ludwik Kmicic-Skrzyński,
- 50 DP „Brzoza” – dowódca płk Ottokar Brzoza-Brzezina,
- 60 DP „Kobryń” – dowódca płk Adam Epler,
- Dywizja Kawalerii „Zaza” – dowódca gen. bryg. Zygmunt Podhorski,
- inne oddziały (pododdziały) rodzajów wojsk, w tym 13 Eskadra Obserwacyjna Lotnictwa i marynarze Flotylli Pińskiej.

Generał brygady Franciszek Kleeberg dostał się do niewoli. Został osadzony w Oflagu IVB w twierdzy Königstein. Zmarł 5 kwietnia 1941 roku w niemieckim szpitalu wojskowym w Weißer Hirsch, dzielnicy Drezna. Pochowano go na cmentarzu w Neustadt, a ekshumowano w 1969 roku w 30. rocznicę bitwy – spoczął wówczas na cmentarzu wojennym w Kocku wśród swoich żołnierzy.

Prezydent Władysław Raczkiewicz w 1943 roku pośmiertnie nadał mu stopień generała dywizji. Generał brygady F. Kleeberg odznaczony był wieloma najwyższymi orderami polskimi i zagranicznymi, w tym krzyżami komandorskimi orderów Virtuti Militari i francuskiej Legii Honorowej. ■

Przegląd Wojsk Lądowych (The Land Forces Review)

Dear Readers,

this month the opening article is by the chief of material planning in the Land Forces Command who writes about system changes in planning and logistic support for military units. This year, a core part of a transformation process will be implemented: territorial responsibility for military unit support in the entire country, and unified and compatible structures. As a result, planning logistics will be capable of generating needs and logistic support in combat activities at all command levels in the Land Forces.

The writers of the next article claim, in relation to operation conduct by NATO forces, that the rule of national responsibility for every state to ensure full logistic support of own forces proved wrong in reality. Therefore, the rule of collective responsibility for logistics was introduced, and its key element was a planning process. It is important to understand the same terms in the same way, such as NATO logistics rules, logistic support command and control system or the knowledge of national specificity of allies participating in operation. The authors discuss a number of trainings that logistics officers should take to be compatible with other armies.

The authors of the following article write about regional logistic bases and military economic units and their competences in stationary and mobile logistics to be formed at the executive level. This should result in reducing administration costs and increase flexibility. The authors further present target models of how a stationary logistic system should function in our armed forces.

The article on search and rescue teams features their work and responsibilities during both combat activities and regular trainings.

Further in the issue, there is also part II of an article on trends in equipping the land forces with laser guns and other non-lethal weapon, as well as an article on the achievements of US Army in the research on warfare means for the use on a battlefield, and particularly in urban areas – the use of such weapon should prevent third parties from being hurt during fights.

Last but not least, we hope that our readers will find the remaining articles equally attractive.

Enjoy reading!

Editorial Staff

Tłumaczenie: Anita Kwaterowska

WARUNKI ZAMIESZCZANIA PRAC

Materiały (w wersji elektronicznej) do „Przeglądu Wojsk Lądowych” prosimy przysyłać na adres: Wojskowy Instytut Wydawniczy, Aleje Jerozolimskie 97, 00-909 Warszawa lub przegląd-sz@zbrojni.pl. Opracowanie musi być podpisane imieniem i nazwiskiem z podaniem stopnia wojskowego i tytułu naukowego. Należy również podać numery: NIP, PESEL, dowodu osobistego oraz konta bankowego, a także dokładny adres służbowy, prywatny i urzędu skarbowego oraz numer telefonu, datę i miejsce urodzenia, jak również imiona rodziców. Ponadto należy dołączyć zdjęcie z aktualnym stopniem wojskowym. W przypadku braku wymaganych danych nie będziemy mogli opublikować danego materiału. Instytut przyjmuje materiały opracowane w formie artykułów. Ich objętość powinna wynosić ok. 13 tys. znaków (co odpowiada 4 stronom miesięcznika). Rysunki i szkice należy przygotować zgodnie z wymaganiami poligrafii (najlepiej w programie Ilustrator lub Corel), zdjęcia w formacie tiff lub jpeg – rozdzielczość 300 dpi. Należy podać źródła, z których autor korzystał przy opracowywaniu materiału. Niezamówionych artykułów Instytut nie zwraca. Zastrzega sobie przy tym prawo do dokonywania poprawek stylistycznych oraz skracania i uzupełniania artykułów bez naruszania myśli autora. Autorzy opublikowanych prac otrzymują honoraria według obowiązujących stawek. Oryginalne rysunki i zdjęcia zakwalifikowane do druku honoruje się oddzielnie.

II Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Pielęgniarek i Położnych

**organizowana przez
Wojskowy Instytut Medyczny w Warszawie
24-26 maja 2012 roku**

„Holistyczna opieka nad pacjentem przewlekle chorym”

Miejsce: WDW Rynia koło Warszawy
05-127 Białobrzegi, ul. Wczasowa 59

Opłata konferencyjna 550 zł
nr konta BGK I O/W-wa nr 52 1130 1017 0020 0716 4222 2202
z dopiskiem „Konferencja pielęgniarek – Rynia 2012”

Rejestracja i informacje organizacyjne
tel./faks: 22 68-16-410
e-mail: arejmanowska@wim.mil.pl

Formularz zgłoszeniowy dostępny na stronie **www.wim.mil.pl**

Polska Zbrojna

www.polska-zbrojna.pl

TYGODNIK
WOJSKOWYCH OPINII

INFORMACJE
NAJWYŻSZYCH LOTÓW